

AV&Entertainment[®]

MAGAZINE

EXTRA DIK
JUBILEUMNUMMER
10^e
JAARGANG

JAARGANG 10 - NR. 1 - 2014 - MAART

BEATRIX MET HART EN ZIEL
MOOI BEDANK

TOM EGBERS
VERHALENVERTELLER

RUDOLF SPOOR
"IK BEN EEN GEZEGEND MENS"

JAN SMEETS
FESTIVALGOEROE

www.av-entertainment.nl

Panasonic

ideas for life

Geïntroduceerd
op ISE2014
6000 lm
led laser projector

De nieuwe PT-RZ670 SOLID SHINE™ Series

Groene, fluisterstille LED & Laser hybrid projector met hoge beeldkwaliteit.

	PT-RW670	PT-RW630
Resolution	WUXGA (1,920 x 1,200)	WXGA (1,280 x 800)
Imaging Device	1 chip DLP™	1 chip DLP™
Light Source	Laser Diode	Laser Diode
Brightness	6,000lm	6,000lm
Low Maintenance	No maintenance for 20,000hours	No maintenance for 20,000hours
Installation	Vertical/Horizontal/Tilting 360 degree position	Vertical/Horizontal/Tilting 360 degree position
DIGITAL LINK	✓	✓
Geometry Manager Pro (Optional)	✓	-
Auto Screen Adjustment (Optional)	✓	-

Uw distributeur:

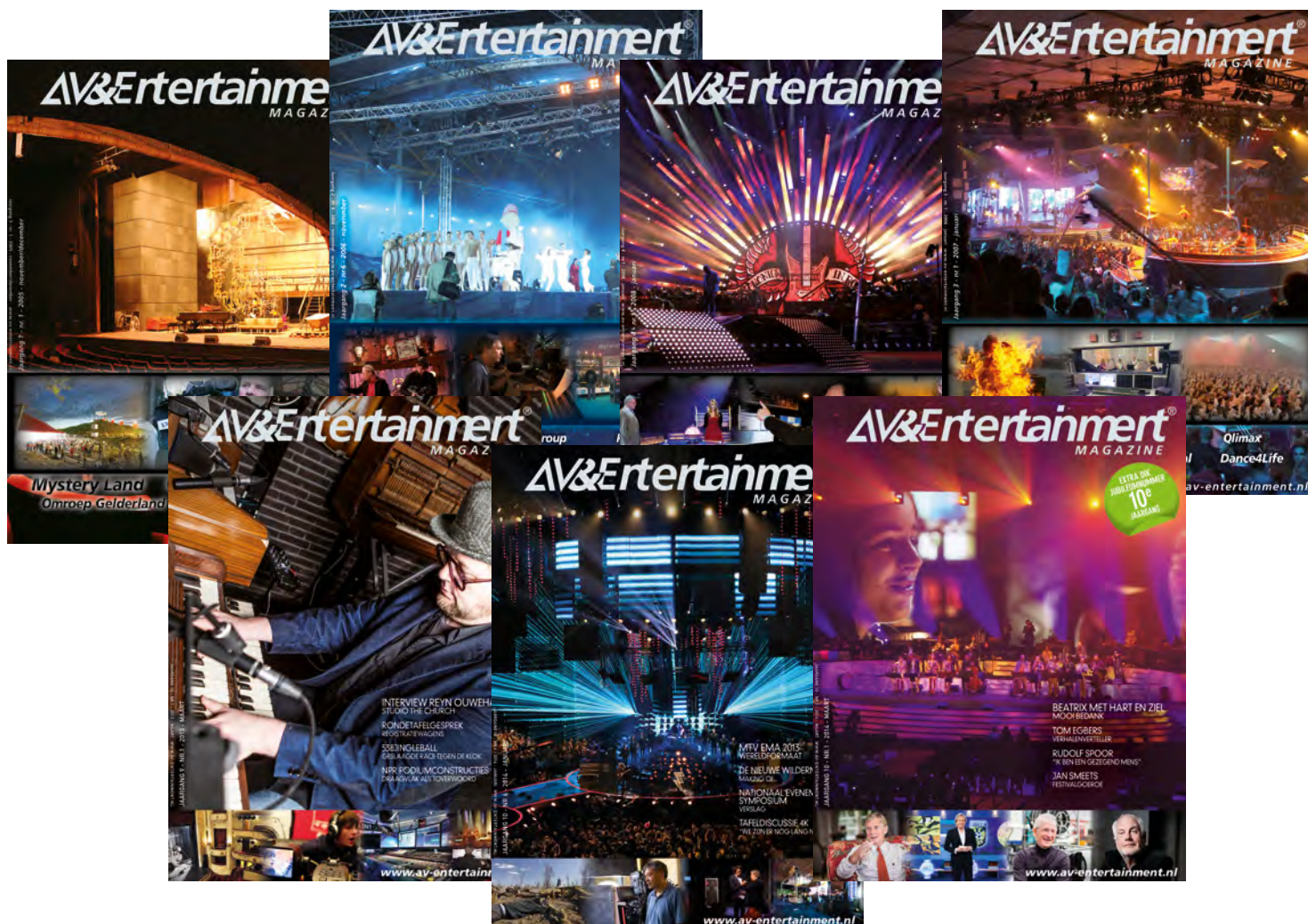
output

Professional audio, video & lighting

www.videobyoutput.com

www.outputnl.com

De Meerheuvel 10
5221 EA 's-Hertogenbosch
Tel: +31 (0)73 639 2600
Fax: +31 (0)73 639 2601
info@outputnl.com

TIEN!

Met deze extra dikke editie van AV & Entertainment Magazine trappen we onze tiende jaargang stevig af. Een goede negen jaar geleden werkten we ons hier op de burelen van dit magazine een slag in de rondte om onze allereerste uitgave te maken, die gelukkig goed ontvangen werd. Om te vieren dat we er nu nog altijd zijn, besloten we deze speciale uitgave te gaan maken. Uiteraard weer vol productievorslagen, beurzen, nieuwe producten en actuele ontwikkelingen, maar ook met grote interviews met aansprekende namen uit de branche. Jan Smeets, John Mulder, Tom Egbers, Ronald Prent, Uri Rapaport, Jeroen ten Brinke, Rudolf Spoor en Joost Carlier zijn kennisbanken binnen hun vakgebied en gerenommeerde namen in 'het wereldje'. Niet allemaal binnen hetzelfde vakgebied, maar wel met in ieder geval één gemene deler: passie en liefde voor het vak. In mijn ogen nou net datgene dat de wereld van AV & Entertainment zo leuk maakt. Sterker nog: ook voor ons is het dé drijfveer om te gaan beginnen aan de volgende tien jaargangen!

Veel leesplezier,

Teun van Thiel
Hoofdredacteur AV & Entertainment Magazine
teun@av-entertainment.nl

FILM&TV

FILM & TV NIEUWS	7
COLUMN FERRY VAN BEEK	11
RUDOLF SPOOR: "IK BEN EEN GEZEGEND MENS"	12
STAND VAN ZAKEN: FLEXIBELE ARBEIDSKRACHTEN	20
TOM EGBERS: VERHALENVERTELLER	24
DIGITALE TELEVISIE IN NEDERLAND	32

BROADCAST & AUDIO TECHNIEK

BROADCAST & AUDIO TECHNIEK	35
AVB: BETROUWBARE EN FLEXIBELE STANDAARD	36
RONALD PRENT: PASSIE VOOR GOEDE KLANK	44
VERBINDINGEN: EUROSONIC NOORDERSLAG	48

THEATER & PODIA

THEATER & PODIA NIEUWS	55
BAANBREKENDE SENNHEISERTECHNOLOGIE OP ISE	56
EPSON: MEER LICHT, MEER FOCUS	59
VOORBESCHOUWING: PROLIGHT + SOUND 2014	60
URI RAPAPORT: "LICHT IS GEWOON DE 'EXTRA' ACTEUR"	64
JEROEN TEN BRINKE: VOORLIEFDE VOOR UITDAGINGEN	72

SHOW & EVENTS

SHOW & EVENTS NIEUWS	81
JOHN MULDER: "THE SHOW MUST GO ON"	84
MOOI BEDANK: BEATRIX MET HART EN ZIEL	90
JAN SMEETS: FESTIVALGOEROE	98
JOOST CARLIER: "HET GAAT OM VEEL MEER DAN MUZIEK"	106

expanding projector experiences

Nieuwe projector-plafondsteunen: volledig instelbaar zonder speling

Steeds vaker worden projectoren gebruikt in vergaderzalen, presentatieruimtes, klaslokalen en auditoria. Vogel's Professional biedt met een compleet nieuwe serie projector-plafondsteunen de ideale bevestigingsoplossing voor projectoren tot 25 kg. De serie bestaat uit modulaire plafondsteunen en in hoogte verstelbare sets.

- Universele projector-interface
- Nauwkeurig instelbare draai- en kantelfunctie
- Unieke frictie-ring voorkomt speling
- Geschikt voor vlakke en schuine plafonds
- Uiterst solide en stabiele oplossing

Bekijk de productfilm via: [Youtube.com/VogelsExperience](https://www.youtube.com/VogelsExperience)

Voor meer informatie bel: 040-26 47 411 of e-mail: professional@vogels.com

[vogels.com/professional](https://www.vogels.com/professional)

Panasonic lanceert eerste 'cloud-ready' camera

Panasonic brengt binnenkort de eerste ENG-camera met draadloze connectiviteit op de markt. Met de AJ-PX270 zijn opgenomen beelden vanaf iedere locatie toegankelijk en kunnen ze nagenoeg onmiddellijk gedeeld worden. De AJ-PX270 heeft geen traditionele video-uplink nodig, waardoor zij de ideale oplossing vormt voor de groeiende live-streammarkt en de freelance nieuwsvoorziening. De camera maakt een draadloze productie mogelijk via LAN en zal vanaf de herfst van 2014 beschikken over de 3G/4G/LTE-technologie. De P2 HD-camera heeft een geïntegreerde AVC-ULTRA-opnamefunctie en biedt een groot aantal bitrates voor opnames. Behalve AVC-Intra100 heeft de camera AVC-LongG voor lange HD-opnames (1920x1080) in 10-bits 4:2:2 zendkwaliteit. Met twee ingebouwde sleuven voor microP2-kaarten garandeert de AJ-PX270 een kosteneffectief gebruik en simultane opnames. Rob Tarrant, European Product Manager bij Panasonic legt uit: "De AJ-PX270 kan de workflow voor journalisten drastisch verbeteren, waardoor content sneller de ether in kan. Dat is belangrijk voor alle nieuws- en sportzenders. De camera richt zich echter niet alleen op de traditionele omroepen. Ook daarbuiten groeit de behoefte aan een hoge videokwaliteit. Dankzij de twee microP2-kaarten kunnen bedrijfsgebruikers, YouTubers en freelance journalisten videobeelden tegelijk uitzenden en versturen naar een cloudserver, en dat van bijna iedere locatie." De AJ-PX270 is vanaf eind maart 2014 beschikbaar voor een adviesprijs vanaf € 5.840,00 (excl. btw).

HS-2800

Datavideo op ISE

Datavideo was ruimschoots aanwezig op ISE 2014. Het bedrijf toonde onder andere de DAC-60, DAC-70 en HS-2800. De DAC-60, uitgevoerd met een robuuste metalen constructie, is een compacte HD/SD-SDI (max. 1920x1080) naar VGA converter. Ontwikkeld voor gebruik met bijvoorbeeld projectoren, plasma TV's en LCD schermen. De DAC-70 is een up/down/cross converter die is gemaakt voor het converteren van VGA, HDMI en SDI met audio input naar 3G, HD, SD SDI outputs. Ideaal om middels SDI kabel over lange afstand een VGA/HDMI-uitgang van een computer te verbinden met SDI apparaten. Toe te passen in bijvoorbeeld theaters, conferentiehallen, kerken en auditoria. De HS-2800 is een kosteneffectieve 8-kanaals 10-bit draagbare switcher met broadcastkwaliteit, die een resolutie van 1920x1080i aankan. Met acht digitale ingangen is hij ontwikkeld voor live events en televisieprogramma's die een verscheidenheid aan video- en audiobronnen moet mixen. Het is een lichtgewicht, portable en erg krachtige mobiele studio oplossing, die alles in zich heeft wat je van een mobiele studio mag verwachten: naadloos switchen en blenden, multiview middels een 17.3 inch videomonitor, uitgerust met een 8-way intercomsysteem en vier beltpacks, headsets en tally lights om de communicatie tussen de crewleden te versoepelen. Ideaal voor bijvoorbeeld tv- en videoprofessionals die zich bezighouden met broadcasten vanaf locaties als theaters en conferentiecentra.

Samenwerking NOS en regionale omroep: Bureau Regio

De NOS is op 24 februari onder de naam Bureau Regio een nieuw samenwerkingsverband aangegaan met de regionale omroepen. Het regionale nieuws belandt nu eerder bij de NOS en de regionale omroepen zijn nu sneller op de hoogte van landelijk nieuws. "Door de grote bezuinigingen bij de publieke omroep staat de kwaliteit van de nieuwsvoorziening onder druk", zei algemeen directeur Jan de Jong. "Met Bureau Regio bundelen we onze krachten met onze regionale collega's." De redacteurs van Bureau Regio hebben nu een plek op de redactievloer van de NOS. Bureau Regio is de opvolger van de Radio Nieuws Centrale (RNC), die twintig jaar geleden is opgericht. De Nederlandse Publieke Omroep (NPO) pleit overigens voor een samenwerking die veel verder gaat dan Bureau Regio. Als het aan de NPO ligt worden de regionale omroepen samengevoegd met de landelijke omroepen tot één mediadienst. NPO-voorzitter Henk Hagoort schreef in september aan de regering over de integratie die volgens hem nodig is om 'slagvaardig' te kunnen opereren. De regionale omroepen protesteerden hier fel tegen en stelden een alternatief plan voor om samen te gaan in vijf mediabedrijven. De Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (ROOS) presenteerde het alternatieve plan, om de lokale nieuwszenders in leven te kunnen houden.

AVM Broadcasting Exhibition: 14 en 15 mei

De AVM Broadcasting Exhibition (voorheen AVManifestatie) is al meer dan 11 jaar een netwerkevent waar bezoekers worden geïnformeerd over de nieuwste trends en ontwikkelingen in de dynamische en snel bewegende Nederlandse broadcastsector. De beurs biedt:

- Meer dan 90 exposanten met de nieuwste producten en innovaties
- Ieder jaar ca. 3.000 AV professionals over 2 beursdagen
- Gratis trainingen en adviesessies met actuele onderwerpen op zowel dag 1 als dag 2
- Speciaal ontwikkeld programma voor studenten
- Een optimaal ingerichte beursvloer om te netwerken met vakgenoten, zaken te doen, inspiratie op te doen en kennis te delen.

Wordt meegenomen in de innovatieve wereld van Audio en Video Broadcast markt en laat je door toonaangevende organisaties informeren, trainen, inspireren en enthousiasmeren. Kies je eigen leerroute met onder andere interactieve sessies, informatieve presentaties, inspirerende sprekers en vele netwerk mogelijkheden.

Het programma wordt opgedeeld in een aantal sectoren binnen de markt, zodat de bezoeker op hem/haar afgestemde informatie ontvangt. Kennisoverdracht zal onder andere in de vorm van interactieve sessies, meet-the-expert sessies en trainingsmogelijkheden plaatsvinden. De beurs vindt dit jaar plaats op 14 en 15 mei, in Studio 22 op het Mediapark Hilversum. Meer informatie op www.avm-broadcasting.com.

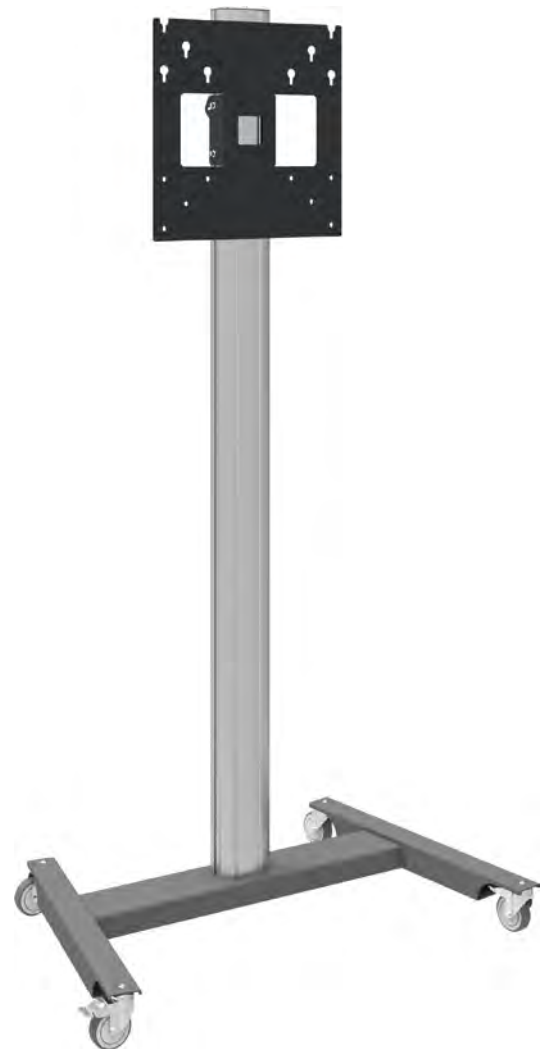
BosBros benoemt Jolande Junte tot General Manager

Op 1 februari 2014 is Jolande Junte in dienst getreden bij filmproducent BosBros Productions als General Manager. Junte bekleedde deze functie voorheen bij de animatiestudio Motek Entertainment, waar zij onder meer de speelfilm en de televisieserie 'Pim en Pom' en de speelfilm 'De Sprookjesboom' produceerde. Haar uitgebreide ervaring met animatiefilm zal zij gaan inzetten voor de animatieprojecten die BosBros voornemens is dit jaar te gaan produceren. Daarnaast heeft zij de dagelijkse leiding over alle producties en algemene zaken bij BosBros. Burny Bos blijft creatief eindverantwoordelijk voor de producties.

Meer informatie op www.bosbros.nl.

PLAY klaar voor de toekomst

Het is officieel: AV Line en AV Studio zijn nu volledig gefuseerd met PLAY. Het resultaat? Met 52 medewerkers verspreid in Gent, Antwerpen en Brussel stelt PLAY zich strategisch op in de audiovisuele markt. Door de fusie is ook het organogram hertekend en volgde een nieuwe huisstijl. En dat alles met maar één doel voor ogen: "Onze klanten vandaag en in de toekomst een uitstekende kwaliteit en service te blijven garanderen", zegt CEO Dirk Verhellen. AV Line en AV studio maakten al enkele jaren deel uit van PLAY. Tot vorig jaar met hun eigen identiteit en huisstijl, maar dat is sinds de fusie op 1 januari 2014 voorbij. "Om strategische redenen hebben we nu één overkoepelende PLAY huisstijl die de drie vestigingen in Gent, Antwerpen en Brussel vertegenwoordigt. Heel transparant voor de klant en onze medewerkers." Met de hele interne operatie is ook de corporate communicatie aangepakt. "Onder het vertrouwde logo staat nu de baseline 'to impress'. 'PLAY to impress' gaat naar het hart van onze organisatie. Wij willen dat klanten die met ons samenwerken zelf een onvergetelijke indruk nalaten bij hun klanten. Niet PLAY maar de klant moet in de eerste plaats tevreden zijn over de audiovisuele installatie of het event. Straffe portretten gekoppeld aan de baseline geven perfect weer wat onze klanten verwachten van ons. Een blijvende indruk."

Nieuw: licht statieven voor installatie en verhuur

Monitoren worden dankzij de nieuwe technieken goedkoper en lichter in gewicht. De oerdegelijke vloersteunen van SmartMetals zijn uiteraard geschikt voor deze monitoren maar om beter aan te sluiten aan het huidige gewicht en prijsniveau van de monitoren heeft SmartMetals een nieuwe serie licht statieven ontwikkeld. Net als de monitoren licht in gewicht, voordeliger maar net zo degelijk als u van SmartMetals gewend bent. De nieuwe licht serie is direct een hele complete range. Er zijn vloersteunen voor vaste installatie compleet met VESA bracket, zowel vast als verrijdbaar; of vloersteunen voor de verhuur, deelbaar en met de handige driepuntskoppeling. U kunt uw huidige SmartMetals (of 3 punts bracket van een ander fabricaat) gewoon blijven gebruiken! De bekabeling voor de monitor kan worden weggewerkt achter een handige zelfsluitende deksel. Afgeleid van de licht serie vloersteunen zijn uiterst elegante oplossingen om één of meerder monitoren te bevestigen tussen vloer en plafond of op de vloer en aan de wand. Ook deze oplossingen worden compleet geleverd met VESA bracket en voor het plafond een fraai afwerking om de uitsnede mooi af te werken. Meer informatie op www.smartmetals.nl

De beste broadcast kwaliteit mini converters vanaf nu oók in heavy duty uitvoering!

De populairste converters ter wereld zijn vanaf nu beschikbaar in twee uitvoeringen, de standaard uitvoering voor in de studio, en de heavy duty uitvoering voor in het veld! De nieuwe heavy duty modellen zijn gefreesd uit één massief blok aluminium en zijn dan ook prachtig om te zien en letterlijk onverwoestbaar.

SD ↔ HD Automatisch schakelen tussen SD en HD

Mini Converters schakelen onmiddellijk tussen alle SD en HD formaten zoals NTSC, PAL, 1080PsF23.98, 1080PsF24, 1080PsF25, 1080i50, 1080i59.94, 1080i60, 720p50, 720p59.94 and 720p60. Updates kunnen via USB worden geïnstalleerd.

Redundante SDI input

Mini Converters hebben een reguliere én een redundante SDI ingang en lussen door naar een SDI uitgang. Als een tweede SDI signaal op de redundante ingang is aangesloten zullen Mini Converters onmiddellijk overschakelen als het signaal op de reguliere SDI ingang wegvalt. Dat is perfect voor meer kritische omgevingen zoals live registraties.

Professionele analoge audio, professionele AES/EBU audio

De standaard 1/4 inch phono jacks geven toegang tot professionele gebalanceerde audio, en deze is schakelbaar tussen AES/EBU en analoog. U heeft dus geen kostbare custom audio kabels nodig zoals bij andere converters en alleen al hierom kunt u duizenden euro's besparen!

3 Gb/s SDI technologie

Mini Converters zijn uitgerust met de meest recente 3Gb/s techniek, dus u bent altijd op de toekomst voorbereid! 3Gb/s SDI is tevens volledig compatibel met al uw bestaande SDI apparatuur, zowel in standaard definitie als in high definition.

Broadcast kwaliteit

Mini Converters voldoen aan de hoogste kwaliteitsstandaarden en hebben een lage SDI jitter. Dus de analoge video en audio hebben altijd een uiterst laag ruisniveau en behouden hun broadcast kwaliteit, ook bij maximum lengtes van uw SDI bekabeling.

Mini Converter Familie

Standaard	Heavy Duty
Mini Converter SDI to Analog.....€219*	Mini Converter H/Duty SDI to Analog.....€255*
Mini Converter Analog to SDI.....€219*	Mini Converter H/Duty Analog to SDI.....€255*
Mini Converter SDI to HDMI.....€219*	Mini Converter H/Duty SDI to HDMI.....€255*
Mini Converter HDMI to SDI.....€219*	Mini Converter H/Duty HDMI to SDI.....€255*
Mini Converter Sync Generator.....€229*	
Mini Converter SDI to Audio.....€375*	
Mini Converter Audio to SDI.....€375*	
Mini Converter Optical Fiber.....€219	
Mini Converter UpDownCross.....€375*	
Mini Converter SDI Distribution.....€219*	

*Adviesprijs, exclusief BTW

PRONORM
urban experiences

Lijn Helmond-Venlo | Regenbeemd 42 Hal V
5705 BW Helmond | 4825 AT Breda
0492 542 111 | 076 560 0211
info@pronorm.org | info@rsirental.nl

www.pronorm.org

Pronorm B.V. is onderdeel van Mansveld Expotech Groep.

**TOT 95%
BESPAREN OP
JE KOSTEN VOOR
MUZIEK**

**Tell me
YOUR PLANS**

Bereken met één muisklik hoeveel je kunt besparen door één van onze Download Plans af te sluiten. Bereken je voordeel op www.allmusic.nl/actie

allmusic.nl
library music direct online beschikbaar

Vision AV REC

Camera Switching.
Sound Reinforcement
Playback Control.
And more...

www.visionav.nl
+31(0)497-820227

Mx
mansveld expotech

Amsterdam | Eindhoven | Maastricht

www.mansveldexpotech.nl

WEBSHOP

licht
beeld
geluid
energie
rigging

**GAX
STAGING
PODIUM
VERHUUR**
EN ANDERE CONSTRUCTIES

WWW.GAXSTAGING.NL

0650264929
info@gaxstaging.nl

eAVr

Europe Audio/Video Rent BV

Verhuur en verkoop van av-apparatuur voor studio en/of live-events

Overzetten van analoge en digitale tapes naar Protocols/Avid/FCP

T: 030-6775911
E: planning@eavr.nl
I: www.eavr.nl

Cueco...
The Cue Company

Autocue
Bij concerten, evenementen, video, tv en presentaties. Ondersteuning van vele bekende artiesten.

Verhuur en verkoop van autocue apparatuur

Vraag vrijblijvend naar info of kijk op onze website

Contact...
Einsteinstraat 67
3316 GG Dordrecht
T: +31 10 29 29 545
F: +31 10 29 29 658
@: info@cueco.nl
www.cueco.nl

www.eekelverhuur.nl

LAYHER PODIUM CONSTRUCTIES
PROLYTE ROOF SYSTEMS

GIOVANNI EEKELS VERHUUR BV

Gruttostraat 9, 5212VM
's-Hertogenbosch
Tel: 073 6136867
Fax: 073 6136644
Mobiel: 06-54311136
info@eekelsverhuur.nl

Quinty's Crew
Your project is our job

0626264585
24/7
Bereikbaar

Videotechnici
Lichttechnici
Crewchiefs

www.quintycrew.nl

Quinty's Crew B.V.
Condorweg 10, Unit S&9
7332 AC APELD00RN
055-5341100
info@quintycrew.nl

Plaisier
Audio Video Licht **PSP**

Verhuur van interactieve stemkastjes

36%

Nieuwland Parc 12i
2952 DA Alblasterdam
T: 078 890 7475
F: 078 693 1790
info@plaisierpspl.nl
www.plaisierpspl.nl

EDWARD AIR

WORLD WIDE LOGISTICS

SPECIALISTS FOR THE ENTERTAINMENT INDUSTRY

Partner of

EDWARD AIR CARGO B.V.
FREIGHTWAY BUILDING ROOM 408
FLAMINGOWEG 22 -1118 EE SCHIPHOL-ZUID
TEL. +31 20 6485016 - FAX +31 20 6480979
E-MAIL : INFO@EDWARDAIR.NL
WWW.EDWARDAIR.NL

me!
BROADCAST SOLUTIONS

29 jaar tv ervaring

T: +32 34887102
F: +32 34887103
M: +32 477558320
E mel@melbroadcastsolutions.com
www.melbroadcastsolutions.com

Cover Lover

De eerste keer dat je een nummer hoort is vaak bepalend voor wat je van dat nummer vindt. De omgeving, het tijdstip en bijvoorbeeld je gemoedstoestand spelen allemaal een rol. We hebben allemaal momenten in ons leven. Dat nummer dat op de radio gespeeld werd terwijl je op weg was naar je eerste afspraakje met het meisje waar je zo verliefd op was. Of muziek die je direct associeert met de dood van een dierbare. Allemaal factoren die ervoor zorgen dat je dat nummer, uitgevoerd door die ene artiest, in je hart sluit.

Des te moeilijker is het dan om een coverversie van dat nummer goed te vinden. De tekst mag hetzelfde gebleven zijn, de uitvoering beter en de geluidskwaliteit superieur, het mist gewoon de emotionele lading die je zelf aan dat nummer hebt gegeven. Dat nummer zal nooit meer beter worden dan jouw favoriete uitvoering. Het grappige is vaak dat de uitvoering die jij zo goed vindt en als origineel beschouwt, ook zomaar een coverversie kan zijn. Maar soms kan een coverversie je helemaal in de war brengen.

Dat gebeurde bij mij met het nummer 'I Want You To Want Me' van Cheap Trick. Voor mij is de live uitvoering, opgenomen in Japan in 1979, het origineel. Deze opname is geladen met alle emoties die je als 17-jarige jongen, opgroeiend in Amsterdam West en gek op muziek, maar kan voelen. Probeer dat maar eens te overtreffen.

Enkele weken geleden keek ik naar een aflevering van Californication. Een serie die ik op TV nooit heb gevolgd. Elke keer dat ik tijdens het zappen een stukje meekreeg had ik een groot WTF?! gevoel. Dankzij Netflix kon ik de serie vanaf het begin oppakken en heb ik deze echt leren waarderen. In een van de afleveringen, waar traditiegetrouw Hank Moody onbedoeld de boel weer eens verkloot, hoorde ik zang: 'I want you' gevolgd door een stuk dialoog met daarachter 'To Want Me'. Een stemmetje in m'n hoofd gaf aan: 'Hé dat klinkt bekend' maar ik had geen tijd om ernaar te luisteren. 'I Need You' gevolgd door meer dialoog en op de achtergrond een music box, 'To Need You'. 'Cheap Trick', flitste het door m'n hoofd. 'Maar wat een bizarre uitvoering!'. Ontroerend mooi.

Zoek op youtube naar 'I Want You To Want Me' en 'Damhnait Doyle' en geniet. Tijdens de research voor dit stukje kwam ik er overigens ook achter dat de uitvoering van Cheap Trick die ik als 17-jarige zo mooi vond eigenlijk ook een cover was. De groep had het nummer al twee keer eerder in diverse stijlen opgenomen. Die versies werden nooit een hit. Mijn lieblingsversie was niet de originele uitvoering en de versie die ik hoorde in Californication ook niet. Het is nu officieel: Ik ben een Cover Lover. ■

Vogel's introduceert nieuwe serie projector-plafondsteunen

Vogel's Professional heeft op ISE een compleet nieuwe serie plafondsteunen voor projectoren geïntroduceerd. Deze projectorsteunen zijn speciaal ontworpen voor de nieuwe generatie projectoren met een gewicht tot 25 kg. De serie omvat basissteunen en in hoogte verstelbare complete sets. Alle projectorsteunen beschikken over een universele projector-interface, waarmee de projector precies op het projectieoppervlak kan worden ingesteld. Als de nieuwe, unieke frictiering aangedraaid wordt, verdwijnt de speling tussen de interfaceverbindingen. Daarna blijft de projector exact in positie. De nieuwe projectorsteunen bieden een solide en uiterst stabiele oplossing. Wanneer de hoogte van het plafond niet bekend is of als meer flexibiliteit gewenst is, kunnen de in hoogte verstelbare sets worden gebruikt. Deze uitschuifbare projectorsteunen worden in drie lengtematen geleverd en kunnen worden bevestigd aan vlakke en schuine plafonds tot 90°. Dankzij het CIS-kabeldoorvoersysteem is er voldoende ruimte aanwezig om alle benodigde kabels snel en eenvoudig weg te werken, zelfs na installatie. De projector-plafondsteunen van Vogel's zijn ideaal voor toepassing in openbare gebouwen als scholen, hotels, ziekenhuizen, conferentiecentra, bioscopen en concertzalen, waar een veilige en snelle plafondmontage belangrijk is. Meer informatie op www.vogels.com/professional.

RUDOLF SPOOR:

"IK BEN EEN GEZELEGEND MENS"

Na een imposante carrière van 41 jaar je Opus Magnum realiseren, 25 minuten voor je met pensioen gaat. Het gebeurde regisseur Rudolf Spoor toen hij 'de traan' van Máxima vastlegde tijdens haar huwelijk met Koning Willem-Alexander. Maar er waren zó veel meer hoogtepunten in het regisseursleven van de vriendelijke meesterverteller. Teun van Thiel Joost Franken

De maanlanding in 1969, het huwelijk van Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima, herdenkingen na vliegrampen, zo'n twintig Sinterklaasintochten, Koninginnedagen en Prinsjesdagen.... Rudolf Spoor (1938) heeft ze allemaal geregisseerd voor de nationale televisie. En feitelijk is het allemaal zo ver gekomen omdat hij, net klaar met militaire dienst, een zelfgemaakte raket afvuurde in de tuin achter zijn ouderlijk huis in Heemstede. "Je houdt het toch niet voor mogelijk", lijkt Spoor zich nog altijd te verwonderen, terwijl hij in zijn huiskamer komt aanlopen met de restanten van de raket. "Deze raket heeft mijn loopbaan bepaald. Het plan was om 'm in de duinen af te steken, maar mijn ouders zeiden dat het wel in de achtertuin kon. Nou, dat hebben ze geweten."

GESPREK VAN DE DAG

De resten van de SP 1 (Spoor 1), die was voortgekomen uit Spoors ruimtevaarthobby, vertellen het verhaal. De raket klapte uit elkaar, van een stalen pijp van dertig centimeter

die erop zat is nooit iets teruggezien en de scherven vlogen Spoor om de oren. "Het leek wel een granaat", vertelt hij nu met de bewaarde scherven in zijn hand. "Ruiten sneuvelden, een gat in de grond bleef over en de klap was het gesprek van de dag in Heemstede. De Heemstedse Courant schreef er een stuk over, waarna De Telegraaf er een cartoon aan wijdde om te benadrukken dat raketten toch echt geen speelgoed zijn. Dat werd vervolgens opgepikt door Avro's Televisier, dat er een televisie-item over kwam maken. Op dat moment werd mijn belangstelling voor de televisiewereld gewekt." Spoor vroeg de AVRO-ploeg of hij niet eens mocht komen kijken in de tv-studio's in Bussum. "Dat mocht. Daar zag ik vervolgens al die cameramensen werken en dat leek me ook wel wat."

NEUS IN DE BOTER

Spoor solliciteerde en mocht beginnen als dollyduwer. Je kan immers niet meteen achter de camera stappen: "Daar was het vervolgens een kwestie van kijken, het gevoel ervaren

en na uitzendingen les krijgen van regisseurs en cameramensen die je vertelden hoe je met zo'n camera om moest gaan. Ik ben vervolgens zeven jaar cameraman geweest en heb op Zandbergen een jaar lang een regieopleiding gevolgd." In 1967 rondde Spoor de opleiding af, zo'n beetje op het moment waarop in Amerika werd begonnen met de bemane ruimtevluchten in de bekende Apollo's. Spoor, op zijn zachtst gezegd bezeten van de ruimtevaart, viel met zijn neus in de boter: "Door mijn hobby rolde ik erin, samen met mensen als Chriet Titulaer en Henk Terlingen. Op regiegebied was ik natuurlijk nog een broekie, maar vanuit mijn hobby correspondeerde ik al jarenlang met veel mensen binnen de NASA. Zo schreef ik al jaren met iemand als Wernher von Braun, onder andere het grote brein achter de maanlanding in 1969. Onbewust is dat het voortraject dat ik gehad heb."

DROOMREIS

NTS-baas Carel Enkelaar was op dat moment cruciaal voor Spoor. Hij zag de kennis die de jonge regisseur bezat op ruimtevaartgebied en gaf hem de ruimte om zich verder te ontplooien. Spoor: "Dat was eigenlijk bizar. In 1967 was ik klaar met de opleiding en tijdens Kerst 1968 maakte de Apollo 8 de eerste bemane baan rond de maan. Heel Nederland zat er klaar voor. Door alle contacten die ik had, mocht ik naar Washington om al het materiaal op te halen dat ik voor de uitzending dacht nodig te hebben. Ik zou er drie dagen blijven, maar omdat ze me kenden had de NASA een compleet weekprogramma in elkaar gedraaid. Zij hebben toen zelfs gebeld met Carel Enkelaar, om te regelen dat ik langer kon blijven. Het was écht uniek: ik mocht naar het Kennedy Space Center in Cape Canaveral, was welkom in het Houston Space Center en ontmoette Wernher von Braun. Radiocorrespondent Peter Schröder werd direct ingeschakeld om een interview met hem te maken, dat we ook in onze uitzending konden gebruiken. Het was echt een droomreis en dat allemaal door mijn zelfgebouwde raket. Had ik dat ding in de duinen afgestoken, dan was er nooit zo'n aandacht aan besteed en ik vraag me af of ik er dan ooit gekomen was."

MAANLANDING

Waar de spanning rondom die uitzendingen al groot moet zijn geweest, was die rond de maanlanding in 1969 zo mogelijk nog groter. "Dat was razend spannend, net als het hele traject er naar toe", vertelt Spoor. "De eerste keer dat mensen naar de maan gingen, nadat al die miljarden mensen dat ding altijd in de lucht gezien hadden. En dan, potverdorie, nét in die paar jaar dat wij hier op aarde zijn gaat het gebeuren. En ik ging die mannen nog ontmoeten ook, fantastisch!" Het project had ook voor Spoor en consorten een aanlooptijd van bijna een jaar nodig. Het was

dan ook niet niks. Zo mocht onbeperkt uitgezonden gaan worden en dus was er nogal wat tijd te vullen op televisie. "We hadden bij de EBU in Genève overal op ingeschreven, zodat we veel materiaal in huis hadden. Portretjes van de astronauten, interviews met de families, beeld over hoe de Apollo gebouwd werd, we hadden alles. We kregen van Carel Enkelaar carte blanche omdat de kijker genoot van die uitzendingen. Er waren maar twee televisiekanalen, dus iedereen keek. Ook 's nachts gingen we door over allerlei gerelateerde zaken." Wat de uitzending in Nederland ook uniek maakte, was het maanlandschap dat door de maquettebouwers van de NOS gemaakt was. Spoor: "Ik had een schaalmodel van de Apollo meegenomen uit Amerika en daarmee bootsten we dan de maanlanding na. Niemand in Europa had beelden van de landing, maar wij op deze geïmproviseerde manier wel."

DUIDELIJKHEID

Het is voor Rudolf Spoor de opstap geweest naar zijn absolute specialiteit, evenementenregie. "Het improviseren, het via een oortje continu voeden van de presentator, het teamwork, het overbrengen van het juiste gevoel en natuurlijk de gedegen voorbereiding", vertelt hij. En juist om die gedegen voorbereidingen stond de regisseur wijd en zijd bekend. Spoor was de man van grote plattegronden en schema's die duidelijkheid schiepen voor iedereen. Regiebesprekingen duurden daardoor nooit al te lang, ook al omdat Spoor de draaiboeken vaak ook al vooraf opstuurde naar bijvoorbeeld de eerste cameraman en de opnameleider. "Zij hadden de basis dan ook alvast in hun hoofd zitten, zodat ze hun mensen ook prima konden aansturen. Ik hoefde dan niet meer al te ver in detail te treden. Maar inderdaad, ik werkte altijd met schema's, kleuren, pijltjes, cameranummers..... duidelijkheid, daar ging het om."

UITPLUIZEN

Spoor was, zoals hij het zelf noemt, een huiswerkmaker. En dat ging ver. Het beste voorbeeld van 'goed je huiswerk doen' is misschien wel de beroemde scène met de traan van Máxima, bij haar huwelijk met (toen nog) Prins Willem-Alexander. Wie denkt dat die close-up een lucky shot was, heeft het namelijk mis. "Ik plande het tijdens de muziekreperties in Hilversum, waar het bruidspaar ook bij aanwezig was. Máxima had me verteld hoe belangrijk het muziekstuk dat Carel Kraayenhof ging spelen voor haar was, omdat het thuis in Argentinië altijd gespeeld werd als zij of één van haar broers en zussen voor langere tijd uit Argentinië wegging. Ik wist zodoende dat er juist op dat moment iets bijzonders kon gaan gebeuren en ging daarom het muziekstuk ook minutieus uitpluizen. Alles in die scène gebeurde exact op het tempo van de muziek van Kraayenhof. Daar had ik twee cameravrouwen voor. Eentje moest de scherpte bijhouden,

terwijl de ander de inzoombeweging maakte. Dat gebeurde op afstand, aangezien de camera in een bloemstuk stond. Het moest goed zijn, want het kon natuurlijk maar één keer. Je hoort het mij ook zeggen... 'let op, dit wordt het!' Dit was mijn stukje, ik stond helemaal op scherp omdat ik wist dat het belangrijk zou worden. De traan kwam en het shot was goed, maar op dat moment had ik de impact nog niet in de gaten, dat kwam echt de ochtend erna pas."

"Doordat ik me er vooraf zo in verdiepte, zat het hele draaiboek in mijn hoofd", vertelt Spoor verder. "Tijdens die kerkdienst in Amsterdam kwam het bijna niet voor dat ik in mijn draaiboek keek. Geen tijd voor. Ik had twintig monitoren voor mijn neus en moest de uitzending in twee talen doen, aangezien ik zes Engelse cameramensen had. Daarvoor had ik dan weer Engelse vlaggetjes onder hun monitoren geplakt. En in Ineke Panman, waarmee ik elf

"IK WERKTE ALTIJD MET SCHEMA'S, KLEUREN, PIJLTJES, CAMERANUMMERS..... DUIDELIJKHEID, DAAR GING HET OM"

jaar lang al die grote evenementen gedaan heb, had ik een fantastische souffleur als regieassistent. We wisten precies wat we aan elkaar hadden. Uiteindelijk werkte zij bij het journaal, maar ik heb haar bij het huwelijk van Willem-Alexander en Máxima gevraagd om weer mijn assistente te zijn. Natuurlijk zijn anderen ook goed, maar ik wilde echt haar naast me hebben. Ze deed het en het was als vanouds. Zitten en daar gingen we!"

HOFREGISSEUR

Spoor kreeg de officiële titel 'Hofregisseur', aangezien hij 25 jaar betrokken was bij Koninklijke programma's. "Dat maakt natuurlijk trots, net als de onderscheidingen die ik gekregen heb", vertelt hij. "Na mijn pensionering mocht ik naar Huis ten Bosch komen, waar Koning Willem-Alexander me een Erekrus van de Huisorde opspeldde. Mijn hele familie mocht mee, tot mijn hoogbejaarde moeder aan toe. Prachtig om mee te maken." Spoor maakte sowieso mooie dingen mee met de familie Van Oranje-Nassau. "Heel bijzonder was bijvoorbeeld het portret 'Beatrix, Koningin', dat we gemaakt hebben met Hella Haasse en Ed van Westerloo. We mochten alles meemaken en alles filmen. Beatrix die aan het boetseren is, het werkpaleis, paardrijden op het strand, staatsbezoeken. We kregen alle vrijheid en vertrouwen, ook van de staf rondom de Koninklijke familie. Dan krijg je de kans om bijzondere televisie te maken."

BARTLEHIEM

Ook voor dit interview heeft Spoor zich weer grondig voorbereid. En dus wordt de televisie ingeschakeld en wordt een DVD in de speler geplaatst. Al snel zien we fragmenten aan de hand waarvan Spoor zijn carrière en manier van werken het best kan belichten. We zien de beelden die hij als cameraman maakte op een ijskoud bruggetje in Bartlehiem, tijdens de heroïsche Elfstedentocht van 1963. We zien latere winnaar Reinier Paping het bruggetje naderen en onder ons verdwijnen, waarop cameraman Spoor zich naar de andere kant van de brug moest haasten om Paping daar weer in zijn beeld te vangen. Het is schokkerig en even zoeken, maar er is beeld. Spoor: "In die tijd hadden we nog niet overal camera's staan. We stonden gewoon héél lang te wachten, tot ons moment daar was." Saillant detail: de gevoels-temperatuur lag die dag volgens de overlevering zo tussen de -15 en -20 °C.

KEIHARD GESCHAKELD

Even later volgt één van de favorieten van Spoor zelf. Hij registreerde elf jaar lang 'Het Capitool' en bracht zodoende ook heel wat lijsttrekkersdebatten in beeld. Een compleet andere tak van sport natuurlijk, maar Spoor deed het met verve en ontwikkelde ook op dat gebied een eigen stijl. "Bij die lijsttrekkersdebatten hanteerde ik een heel strakke regie. Van improvisatie was dan eigenlijk geen sprake, maar de cameramensen waren zo gehaaid dat ze toch nog even iets interessants wisten aan te bieden als

"HET ZAL DE KIJKER TIJDENS EEN PROGRAMMA EEN ZORG ZIJN OF HIJ NAAR NEDERLAND 1, 2 OF 3 ZIT TE KIJKEN"

ze 'uit' gingen. Dat werd vervolgens een spel. Ik deed alle rode lampen op de camera's uit, dus ze hadden geen idee wiens shot gebruikt werd. Een draaiboek was er niet, je begint en je gaat. Eigenlijk was het dan één groot praatprogramma." Wat Spoor dan deed, was vooral héél veel schakelen. "Ik wilde de kijker het idee geven dat 'ie daar aan tafel zat. Werde iemand in de uitzending aangevallen, dan maakte ik heel grote close-ups. Ik wilde de kaken op elkaar zien gaan en de verbetering in het gezicht zien. Degene die de vragen afvuurde nam ik dan ruimer, die zat namelijk safe." De cameramensen moesten in dergelijke producties vooral niets op eigen initiatief doen. Spoor: "Ik hoorde namelijk niets van het gesprek, het waren flarden die ik opving. In feite had ik al drie shots in gedachten waar ik naar toe zou gaan. Anderhalf uur lang zat ik dan op de punt van mijn stoel, samen met een regieassistente en een schakeltechnicus die ook niet op eigen initiatief schakelde. Zo'n programma werd keihard geschakeld. We gaan van 1, tjak...naar 3, naar 5, 4...bam, bam, bam. Dit

was echt één van mijn favoriete programma's. Als je mensen aan tafel hebt, dan wil je graag ook zien wat de anderen doen. Het gevoel meegeven dus. Als iemand knikt, met zijn vingers op tafel trommelt of even niet kijkt, dat wil ik continu zien."

BEELDVERVUILING

Prinsjesdag dan. Ook een productie waarbij Spoor alles op alles zette om het mooiste beeld te creëren, zo legt hij uit. Zo liet de regisseur iemand van de gemeente in alle vroegte de verkeersborden langs de route omdraaien, om beeldvervuiling te voorkomen. Vlaggenstokken eruit, vuilnisbakken weg...schoon beeld, daar ging het om. "Dat is tegenwoordig ook zo jammer", vindt hij. "Als je een goede film zit te kijken, zie je links bovenin het beeld het logo van de zender staan. Als je pech hebt komt op een spannend moment ook nog even in beeld welk programma erna komt. Dat wil je toch niet? Maak je nou een programma voor de kijker, of doe je het voor jezelf en de publiciteit? Het is beeldvervuiling! Het zal de kijker midden in een programma een zorg zijn of hij naar Nederland 1, 2 of 3 zit te kijken. Stel je voor dat je in de bioscoop zit en je de hele tijd de naam van het filmtheater boven in beeld ziet staan. Dan haal je bij de kassa je geld terug. Op mijn verzoek is het bij het huwelijk van Willem-Alexander en Máxima ook gelukt om tijdens de gebeurtenissen in de kerk het cijfer 2 uit beeld te krijgen. Je wilt niet die grote inzoom maken en vervolgens het logo van Nederland 2 in het gezicht van de prinses hebben staan. Dat lukt overigens niet met een enkel telefoontje. Daar wordt echt over vergaderd. Terecht hoor, want daar zijn gewoon regels voor, maar zover moet je wel willen gaan."

NAZORG

Spoor is bij heel wat heftige producties betrokken geweest, neem bijvoorbeeld de herdenkingen na de vliegrampen in de Bijlmer en op het vliegveld van Zanderij, in Suriname. Het meest heftige was echter de herdenking van de slachtoffers van de Herculesramp op vliegbasis Eindhoven, in 1996. "Ik hoorde op maandagavond om 18.00 uur van de ramp en de ochtend erna was ik al om 11.00 uur in Eindhoven. Toen werd bepaald hoe de herdenking plaats zou vinden. Hoe ga je dan twee dagen later al zo'n uitzending doen? Er waren al tekeningen met plannen, maar die hebben we omgegooid. We wisten bijvoorbeeld dat nabestaanden niet tegenover elkaar wilden zitten, omdat ze elkaar niet steeds willen aankijken. Camera's werden beschut opgesteld, ook achter planten bijvoorbeeld, en werden netjes aangekleed en afgerokt. Er werd geregeld dat het beeld na de reclame eerst even op zwart zou gaan, zodat we niet direct van één of andere reclame in die aula zouden belanden, dat is nogal ongepast. De uitzending was vervolgens zó heftig, ongelooflijk. Het was emotioneel héél zwaar, erg moeilijk. In de regie kan ik die emoties niet hebben, want dan kun je het werk niet goed doen. Dat kwam dus allemaal daarna en dat was eigenlijk bij iedereen zo. We konden toen ook niet allemaal zomaar weer in de auto stappen en naar huis rijden, daar was het te heftig voor. Daarom zijn we met zijn

Verhuur van

Satelliet uplink

Draadloze camera systemen & Point to Point verbindingen

Nu te huur: PDW700 XD-Cam + HD Videozender

Voor actuele prijzen kijk op de site of bel:
Tel 0345 520177

broadcastinnovators.com

BROADCAST INNOVATORS

Specialised in live production workflows

Broadcast Innovators is gespecialiseerd in de ontwikkeling en uitvoering van live productie workflows in sport en entertainment.

Broadcast Innovators B.V

T +31 35 888 68 25

F +31 35 888 68 26

E info@broadcastinnovators.com

BROADCAST
RENTAL

(Bel ons op: 0591-631705 voor een offerte op maat)

CableShots.nl

**Voor unieke beelden van uw festival,
sportwedstrijd of filmset.**

allen bij elkaar gaan zitten om erover te praten, onder andere met een aalmoezenier erbij. Die nazorg hadden we op dat moment echt even nodig. Zo heftig heb ik het niet meer meegemaakt."

"IK HEB HET 41 JAAR GEDAAN, MAAR ALS MENSEN VRAGEN OF IK HET MIS, DAN MOET IK DAT ONTKENNEN"

GEZEGEND MENS

Rudolf Spoor noemt zich een gezegend mens, wanneer we zo terugblikken op zijn imposante carrière. "Een paar dagen geleden zaten we met acht vrienden te eten. Op een gegeven moment kregen we het over wat we zouden willen zijn als we nog een keer op aarde zouden mogen komen. Een KNO-arts gaf aan dan een huisartsenpraktijk te willen beginnen en iedereen had zo zijn wensen. Ik zei direct dat ik exact hetzelfde zou willen doen. Dan ben je toch bevoorrecht? Dit was echt een vak dat volkomen bij me paste, terwijl ik voor

het raketincident helemaal geen ambities in die richting had. Uiteindelijk heb ik het 41 jaar gedaan, maar als mensen vragen of ik het mis, dan moet ik dat ontkennen. Ik heb zoveel mogen meemaken, wat wil je dan nog meer? Ik doe nog wel aan kennisoverdracht en verzorg af en toe presentaties bij bedrijven bijvoorbeeld. Neutraal televisie kijken gaat trouwens niet meer, dat is wél een ding. Ik zit altijd te kijken hoe ze het doen. Als ik dan flinke debatten zie of een heftige tafel bij Pauw en Witteman, dan zit ik wel eens te springen op mijn stoel. Dat wil niet zeggen dat ze het niet goed doen hoor, maar het is wel een andere stijl van aanpakken." Spoor is allerm minst in een gat gevallen na zijn pensioen. "Nee hoor, ik heb mijn hobby's, waaronder mijn enorme ruimtevaartverzameling die ik helemaal aan het uitzoeken ben. Ik verveel me geen moment."

Na een carrière van 41 jaar ben je sowieso gezegend als je van je laatste programma je Opus Magnum kunt maken. 'De Traan' is iets waar Spoor vermoedelijk altijd aan herinnerd zal blijven worden. "Ja, het is ook wel bizar om zoiets te beleven, 25 minuten voor je met pensioen gaat. Daar heb je dan 41 jaar over gedaan, haha." ■

STAND VAN ZAKEN:

FLEXIBELE ARBEIDSKRACHTEN

Het zijn roerige tijden op de arbeidsmarkt en misschien wel in het bijzonder voor flexibele arbeidskrachten. Hoe staan we ervoor op dat gebied? We vroegen het drie aanbieders op het gebied van flexibele krachten, en ZZP'ers in het bijzonder.

Bibeane van Buuren (Select AV), Kim Kromhout van der Meer (AV Job Recruitment) en Annemieke van den Brink (Born4Jobs) reageren allereerst op de vraag of het moeilijke tijden zijn om tijdelijke krachten aan het werk te krijgen en te houden. “Wij zijn als werving- en selectiebureau altijd op zoek naar gespecialiseerde mensen, conform het door onze opdrachtgever verstrekte profiel”, vertelt Kim Kromhout van der Meer. “We merken dat de vraag behoorlijk verschuift. Was er in de afgelopen jaren altijd vraag naar (eind)redacteuren, op dit moment krijgen we veel vraag naar Broadcast- en IT-specialisten, salesmanagers en formatontwikkelaars.” Annemieke van den Brink ziet dat bedrijven in deze tijd het liefst een flexibele schil willen om in drukke periodes extra handjes in te kunnen zetten: “Maar zodra projecten afgelopen zijn en het weer rustiger is, dan willen ze die ook weer kunnen laten gaan. We merken ook dat er meer adhoc vraag is. Vallen opdrachten de goede kant op, dan zijn opeens flexibele krachten nodig en dan het liefst nog gisteren. Je moet dus snel kunnen schakelen.”

ZZP'ERS

“Select AV constateert dat op bepaalde vakgebieden inderdaad een daling is opgetreden met betrekking tot de inhuur”, vertelt Bibeane van Buuren. “Met name cameramensen hebben niet altijd meer de continuïteit die ze voorheen hadden. Wij verzorgen voor meer dan 400 ZZP'ers de administratie en krijgen meer dan voorgaande jaren de vraag of er nog aanvullend werk is.” Met de ZZP'ers snijdt Van Buuren een groep aan waarvan in ieder geval een deel specifieke aandacht behoeft. Al helemaal gezien het feit dat steeds meer jonge mensen als ZZP'er aan de slag proberen te gaan. Annemieke van den Brink: “Ze zijn inderdaad in opkomst, maar of ze succesvol zijn is een tweede. Banen voor starters zijn schaars en als ze er al zijn dan is er veel concurrentie.” Kim Kromhout van der Meer vult aan: “Wij merken al jaren dat bij tijdelijke contracten en projecten de vorm van de arbeidsovereenkomst ondergeschikt is aan de kwaliteiten en beschikbaarheid van de werknemers. Steeds meer gaan mensen als ZZP'er aan de slag om flexibel op die vraag in te kunnen spelen. Aan ons de taak om daar op in te spelen en hen daarin te begeleiden.”

CONTROLE

Bij het (beginnen met) werken als ZZP'er komt nogal wat kijken en veel jonge mensen zijn zich daar niet voldoende van bewust, weet Bibeane van Buuren: “Dat klopt inderdaad. Het idee bestaat dat je als ZZP'er altijd meer inkomen genereert, maar voor de groep tussen de 18 en 25 jaar kan dat nog wel eens tegenvallen. Denk bijvoorbeeld ook aan de ziektekostenverzekering en aansprakelijkheidsverzekering en dergelijke. Dat zijn vaak kosten waar niet aan gedacht wordt. Het enige wat dan telt is het afgesproken uurtarief of de dagprijs. Daarnaast moet je voor een VAR -wuo minimaal

drie opdrachtgevers hebben. Wanneer je startende bent, is dat vaak al een lastig punt.” Uiteraard ziet Van Buuren het als een taak om de jonge ZZP'ers in dit traject te begeleiden: “We verschaffen bijvoorbeeld uitgebreide informatie wanneer medewerkers als ZZP'er aan de slag willen gaan, maar uiteindelijk ligt de beslissing natuurlijk wel bij de persoon zelf. We zien steeds vaker dat door de Belastingdienst controles worden uitgevoerd, meestal bij de ZZP'er thuis. De belastinginspecteur geeft naar aanleiding van dat gesprek aan of iemand terecht of onterecht werkzaam is als ZZP'er. Is het in zijn ogen onterecht, dan kunnen daaraan sancties verbonden zijn.”

“WIJ MERKEN AL JAREN DAT BIJ TIJDELIJKE CONTRACTEN EN PROJECTEN DE VORM VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST ONDERGESCHIKT IS AAN DE KWALITEITEN EN BESCHIKBAARHEID VAN DE WERKNEMERS”

Annemieke van den Brink ziet al goede initiatieven ontstaan die zouden kunnen helpen: “Vanuit scholen en bedrijven probeert men dan leerstof en kennis beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt. Wijzelf geven sollicitatietrainingen die gericht zijn op starters. We trainen bijvoorbeeld houding, voorbereiding en kledingadvies en helpen bij een professioneel CV. Daarnaast proberen we via onze social media kanalen zoveel mogelijk informatie en artikelen te delen die gaan over het vinden van de juiste baan, sollicitatie- en netwerktips, problemen die je op de werkvloer tegen kan komen en hoe hiermee om te gaan. En natuurlijk staan onze lijnen altijd open voor vragen of advies.”

OPLEIDING

Over de kwaliteit van de aanwas van jonge talentvolle arbeidskrachten zijn de meningen enigszins verdeeld. “Het opleidingsniveau bij jonge mensen is over het algemeen zelfs hoog te noemen”, vindt Kim Kromhout van der Meer. “Vervolgens gaat het natuurlijk wel om de werkervaring en de persoonlijkheid, maar ook daar zijn wij positief over. We denken zelfs dat de crisis daar een positieve bijdrage aan heeft geleverd.” Bibeane van Buuren: “Een aantal opleidingen heeft inderdaad een prima opleidingsniveau. Het heeft meer te maken met houding en gedrag. Iemand kan nog zo'n goede opleiding hebben gevolgd, maar als het inzicht er niet is, dan wordt het lastig. Te laat komen, denken alles al te weten....op die manier gaat zo'n persoon echt nooit ver komen.” Annemieke van den Brink merkt juist ook het tegenovergestelde: “Veel mensen hebben zeker wel de moti-

The winner is...

"most InAVative Mounting Solution"

Desert Screen

mobile presentaties op elke locatie

Rental & Stage

diverse formaten 4:3 16:9
21:9 16:10

met 1, 2 of 3 beamerdraagarmen

heavy duty kwaliteit door toepassing 64 mm frame

ideaal in combinatie met 'short throw' beamers

voor singlescreen en
multidisplay projecties

Voor meer informatie over dit innovatieve en opvallende projectiescherm neemt u vrijblijvend contact op met de distributeur voor de BeNeLux:

AV Stumpfl Nederland
Nieuwe Schaft 3a,
3991 AS HOUTEN

T. +31 (0)30 - 6361481
E. info@avstumpfl.nl.com
I. www.avstumpfl.nl.com

Spring
in onbekommerd
ondernemerschap

Met enthousiasme en energie
behaal jij jouw successen.

Geen ballast houdt je tegen, want...

Payrolling en salarisadministratie van Tentoo nemen
zorgen en risico's weg. Zo heb jij je handen vrij om
te doen waar je goed in bent.

Ervaar het gemak!

Waag daarom de sprong en ga naar tentoo.nl

TENTOO
Payroll Professionals

vatie en zijn gedreven om zich te gaan bewijzen in de business. Helaas is het wel zo dat wij merken dat de opleidingen de studenten niet optimaal hebben voorbereid op wat ze gaan aantreffen op de arbeidsmarkt. De verwachtingen zijn niet correct en de sollicitatievaardigheden laten te wensen over. Starters hebben grote dromen – en dat moet ook – maar beseffen soms niet dat ze onderaan moeten beginnen, keihard moeten werken en geduld moeten hebben voordat ze in de buurt van die droom komen. Daarnaast sluit de automatiseringskennis vanuit school vaak niet aan op de kennis die je in Hilversum nodig hebt in de AV industrie, bijvoorbeeld Avid Media Composer. Er valt dus nog zeker wat te doen om starters een betere kans te geven, met name vanuit het onderwijs. Aan ons de kans om te blijven scouten naar jong talent en te begeleiden naar een hopelijk mooie carrière.”

TOEKOMST

In de nabije toekomst hebben de bureaus onveranderd alle vertrouwen. “Er zullen ongetwijfeld verschuivingen plaatsvinden, maar dat is al jaren zo. Select AV heeft als vaste kern 250 medewerkers wekelijks aan het werk en daarnaast nog zo’n 600 medewerkers die maandelijks, wisselend ingezet worden. We blijven met de markt meebewegen.” Voor AV Job Recruitment geldt in grote lijnen hetzelfde, vertelt Kim Kromhout van der Meer: “We bestaan

bijna achttien jaar en het was voor ons bijzonder om te merken dat bedrijven ons ondanks de crisis steeds weer weten te vinden voor ervaren programmamakers, technisch specialisten, commerciële mensen en management.” Annemieke van den Brink besluit: “Op dit moment is de huidige markt een werkgeversmarkt en is de concurrentie onder werkzoekenden groot, maar niets is onmogelijk. Voor werknemers, met name starters, geldt dat ze positief moeten blijven, niet moeten opgeven en bereid moeten zijn om hard te werken. Voor werkgevers geldt dat er op een aantrekkelijke startersvacature vaak enorm veel reacties komen. We adviseren altijd een bureau in te schakelen voor hulp bij de selectie. Dat blijkt in de praktijk namelijk goedkoper dan zelf dagenlang brieven en CV’s door te nemen. En ja, wij hebben vertrouwen in de toekomst. De markt beweegt voortdurend en biedt daardoor steeds weer nieuwe kansen. We zien bijvoorbeeld toenemende mogelijkheden voor tijdelijk en flexibel personeel, met name in de AV-branche, en worden steeds vaker gevraagd om advies met betrekking tot ontwikkelingen op dit gebied. Dat zijn natuurlijk positieve signalen.” ■

TOM EGBERS

VERHALEN- VERTELLER

Of het nou op papier is of op beeld, voor of achter de camera, wat Tom Egbers het liefst doet is mooie verhalen vertellen. Het is tekenend voor de man die het gezicht is van Studio Sport, maar eigenlijk toevalligerwijs ooit voor de camera beland is. "Ik heb een droombaan, maar blijf niet hetzelfde doen tot ik er dood bij neerval." Teun van Thiel

Wie enkele liefdes van Tom Egbers (1957) wil zien samenkomen, doet er goed aan zijn documentaire 'That Final Day' uit 2003 te bekijken. Egbers, zelf half Engels, houdt van geschiedenis, van voetbal en van alles wat Groot-Brittannië ademt en heeft die elementen gevangen in een boeiend verhaal over twee clubs die in de vierde divisie van het Engelse voetbal strijden tegen degradatie. Swansea City en Exeter City vechten in de laatste speelronde van de competitie allebei in eigen huis om lijfsbehoud. Gedurende de wedstrijden is het voortdurend stuivertje wisselen. Exeter vliegt eruit, Swansea vliegt eruit, dan weer Exeter....de manier waarop de bijbehorende emoties van de fans en het verhaal erachter in beeld zijn gebracht, is even prachtig als typerend voor de werkwijze van Egbers.

PUUR

"Dat vind ik ook echt één van de leukste dingen waar ik tot nu toe op terugkijk", vertelt Egbers op de burelen van de NOS. "Nou ben ik eigenlijk niet van het terugkijken. Ik kijk liever vooruit, want ik wil in de toekomst nog meer van dit soort programma's maken, maar hier denk ik wel met veel

warmte aan terug. Ook omdat ik gemerkt heb dat het bij veel mensen een snaar geraakt heeft." Dat komt ongetwijfeld ook door de 'gewone' Britten die de leidraad vormen van het verhaal. Voetbalfragmenten komen sporadisch voorbij, veel meer draaide het om de mensen die de club vormen. Niet de jongens met de tatoeages, maar de mensen waarvan er een heleboel op de tribune zitten. Supporters die de club écht zijn. De authentieke sfeer van het slaperige Zuidwest-Engeland, de mooie stadionnetjes en het wedstrijdverloop deden de rest. Het is echt, puur en levert een mooi document op. Egbers: "Engeland is sowieso een land waar de verhalen op straat liggen. Mensen kunnen er goed vertellen, zijn emotioneel, hebben humor. De clubs geven de gemeenschap daar nog echt haar identiteit, dat gaat veel verder dan hier in Nederland."

Het feit dat Egbers zelf half Engels is, maakt wellicht dat hij wat extra's voelt bij dergelijke verhalen. "Toen ik met dit verhaal bezig was, werd ik door mijn oudere collega's bij de NOS voor gek verklaard. 'Tom is bezig met de zevende divisie cricket in Noord-Schotland', dat soort opmerkingen

kreeg je dan. Maar dit is anders. Je laat cultuur zien, waarom een land een sportland is en hoe diep dat bij die mensen zit. Dat is iets anders dan dat je nog eens met een herhaling laat zien of een bal wel of niet over de lijn is.”

DRIJFVEER

Mooie verhalen vertellen. Het was voor Egbers de drijfveer om überhaupt het vak in te gaan. Hij zat op de School voor Journalistiek met maar één doel voor ogen: mooie televisiereportages maken. “Ik was toen van de 120 studenten slechts één van de vier die televisie wilden doen. Dat gold echt als een ordinair medium, dat deed je niet. De meest gewilde stageplaatsen waren Vrij Nederland en de Volkskrant. Trouw kon ook nog wel, maar was saai en het AD dat deed je eigenlijk niet. De Telegraaf was al helemaal out of the question en de overtreffende trap dáár van was dan nog televisie. Later is dat helemaal omgedraaid. Nu heb je weinig mensen die nog bij een krant willen werken en wil iedereen beroemd worden. Dat laatste was niet bepaald mijn drijfveer. Tijdens mijn opleiding heb ik zelfs nooit overwogen om voor de camera te gaan staan. Ik werkte destijds al bij een huis-aan-huisblad in Twente, maar stopte daarmee om de opleiding te gaan volgen omdat ik uiteindelijk graag met een camera op pad wilde om verhalen te vertellen. Via beeld inderdaad, zeker niet ín beeld.”

PRESENTATOR

Uiteindelijk belandde Egbers bij de NOS onverwacht toch voor de camera. Na een stage bij het NOS Journaal, bleef hij daar hangen als freelance binnenlandredacteur en zijn eindexamenwerk moest beoordeeld worden Koos Postema, destijds een autoriteit. “Postema zei dat ik een goede stem had en vroeg of ik bij Langs de Lijn wilde komen werken. In mijn ogen zou hij daar de luisteraars en mijzelf geen plezier mee doen, dus ik heb vriendelijke bedankt. Dat was gewoon niet mijn ding, dan word ik niet gelukkig. Ik had mijn baan opgezegd om televisie te gaan maken, niet om verslag te doen op de radio.” Zonder dat Egbers het wist, gaf Postema zijn naam en telefoonnummer door aan de redactie van Studio Sport. De boodschap daarbij: ‘als jullie nog eens een jonge presentator zoeken, bel hem dan eens’. Egbers: “Ik werd vervolgens gebeld met de vraag of ik eens wilde komen praten. Studio Sport, wauw! Ik dacht daar in opleiding te gaan, misschien ooit cameraman te worden of als kabelsjouwer of draaiboektikker te moeten beginnen. Weet je, ik had echt op alles ‘ja’ gezegd. We zaten vijf minuten toen me gevraagd werd of ik presentator wilde worden. Wist ik veel, maar het was Studio Sport, dus ja.....graag!”

ZWAKKE START

Het was geen droom die in vervulling ging, simpelweg omdat Egbers nooit ambities in die richting had. Het is dan ook niet zo dat hij naar Studio Sport heeft toegewerkt. “Dat zag ik echt als iets onbereikbaars, zo groot als dat was. Ik had totaal geen ervaring met presenteren, dus moest

even een cursus gaan volgen. Aan het eind van de vijfde dag kwam NOS-baas Kees Boerhout me vertellen dat er ‘s avonds om 24.00 uur een extra uitzending over paardensport zou zijn en dat presentatrice Marga van Arnhem ziek was. ‘En jij moet vanavond die uitzending gaan doen’, zei hij. Ik heb het gedaan, met alle dramatische gevolgen van dien. Ik heb een bepaald zwakke start gehad, want ik was er gewoon niet voor in de wieg gelegd. Ik was en ben niet iemand die een trap afdaald, in het licht gaat staan en zegt ‘hallo, hier ben ik’. Zo’n gelikte presentator waarvan je er

“IK GENIET INTENS ALS IK IN DE MONTAGEKAMER ZIT TE PUZZELEN, MUZIEK ERONDER ZETTEN.....HEERLIJK”

een heleboel kunt opnoemen. Ik heb het vak inmiddels wel geleerd, maar een geboren presentator ben ik allerminst. Ze hebben me ook een aantal keren gevraagd of ik presentator wilde worden van het Achtuurjournaal. Een job van formaat, maar ik heb daar telkens voor bedankt. Daar doe je mij echt geen plezier mee en de kijker uiteindelijk ook niet.”

TROTS

Voor iedereen met een beetje liefde voor voetbal moet het presenteren van Studio Sport fantastisch zijn. “Het is ook echt een droombaan”, beaamt Egbers. “Het stelt me in de gelegenheid om veel bezig te zijn met waar andere mensen alleen in hun vrije tijd bezig kunnen zijn. Tegelijkertijd is het natuurlijk ook wel gewoon werk. Als supporter of liefhebber kun je bovendien van alles roepen, dan is er geen haan die er naar kraait. Dat kan ik me al lang niet meer permitteren.” Het is één van de negatieve aspecten die het anchorman-schap bij Studio Sport met zich meebrengt. Al wegen ze niet op tegen de positieve: “Ik ben trots op mijn baan, op mijn werk en op Studio Sport zelf. Soms ontleen ik persoonlijke trots aan iets wat we gemaakt hebben, maar er zijn dan precies om die redenen ook mensen die een hekel aan je hebben. Dat gebeurt. Dan zeg ik bijvoorbeeld in mijn inleiding iets over FC Groningen en een supporter van die club ziet daar dan in dat ik een hekel aan zijn club heb, bijvoorbeeld omdat ‘mijn’ Heracles een week later tegen Groningen speelt. Mensen horen dan dingen die er niet zijn. Dan word je op Twitter afgemaakt, krijg je mailtjes bij de NOS of word je op straat nageroepen. Nooit door één iemand trouwens, maar alleen als er vijf of meer mensen zijn. Dat kan ver gaan. Supporters van Twente die weten dat ik voor Heracles ben en me daarom klootzak noemen, of Rotterdammers die met ‘kankerlijer’ schelden omdat ik in Amsterdam woon. En het gaat nog wel verder dan dat ook. Maar het zijn altijd anonieme figuren, dus daar kan ik niks mee.” Egbers heeft moeten leren om te gaan met zulke aspecten: “Toen ik net

begon met Studio Sport stond er in de krant dat ik slecht was in mijn werk. Als je net begint en er worden zulke dingen geschreven, dan heb je daar last van. Op een gegeven moment denk je 'morgen wordt de vis in die krant verpakt en wie is het überhaupt die dat schrijft?'. Langzaam maar zeker ontwikkel je dan een olifantenhuid."

RECHTEN

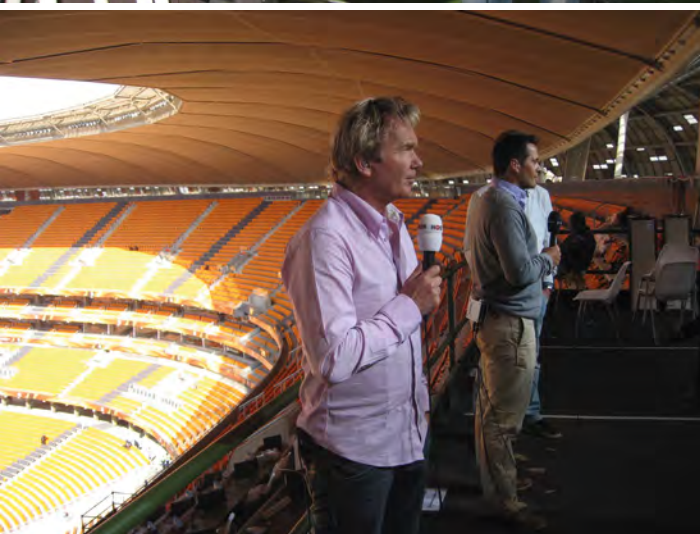
Eens in de zoveel jaar barst in Nederland het gesteggel los rond de televisierechten om de samenvattingen van het vaderlandse voetbal te mogen uitzenden. Egbers bekijkt die ontwikkelingen altijd redelijk gelaten, geeft hij aan. "We hebben eerder meegemaakt dat de voetbalrechten naar een commerciële organisatie gingen. Destijds was het Sport 7, dat uiteindelijk 'Sport even' bleek. Vervolgens kwam Talpa en waren wij de rechten drie jaar kwijt, maar we hebben het steeds overleefd. Sterker nog, in die tijden waren we in mijn ogen het meest scherp. Ze zeggen dat armoede creatief maakt en in de praktijk is dat ook echt zo. Natuurlijk hoop ik niet dat we de rechten kwijtraken, maar ik ben ook zeker

"IK BEN NIET FINANCIËEL ONAFHANKELIJK, MAAR ALS IK DAT WEL ZOU ZIJN, DAN ZOU IK VEEL VAN WAT IK NU DOE, TOCH BLIJVEN DOEN"

niet bang voor die situatie. We hebben nog genoeg andere dingen bij de NOS. Ik doe Champions League voetbal, EK's, WK's, maak programma's voor Andere Tijden Sport. Ik heb meer dan genoeg te doen."

ANDERE TIJDEN

Met Andere Tijden Sport noemt Egbers een programma waar hij oprecht trots op is. "Dat is ook ontzettend leuk om te maken. Dat komt omdat je de tijd krijgt om dingen goed te researchen, wat in Hilversum nog maar weinig het geval is. Er gaan weken zitten in het produceren, het nadenken en het redigeren van een onderwerp. Je zoekt naar de juiste

locatie, een bijzonder onderwerp en verrassende invalshoeken. Niet iets wat voor de hand ligt en vooral ook niet zomaar even een archief leegplukken, want dat is wel heel makkelijk. We willen altijd iets nieuws toevoegen. Oude beelden zijn namelijk leuk, maar we willen ook nieuw licht op de zaak werpen. Als dat er niet is, dan doen we het niet." Wat het extra leuk maakt, is het feit dat het programma bijzonder goed gewaardeerd wordt. "Ik word op straat zelden aangesproken over een uitzending van Studio Sport, maar als het wel gebeurt, dan gaat het altijd over Andere Tijden."

Journalist, televisiemaker, schrijver, presentator....Egbers is moeilijk in een hokje te plaatsen. Zelf zegt hij vooral een verhalenverteller te zijn. "Of dat nou op papier is of op beeld, voor of achter de camera, dat maakt me eigenlijk niet eens zo gek veel uit. Het mooiste is als je goed kunt nadenken over het verhaal, je er de tijd voor krijgt, zodat het verhaal echt goed in elkaar zit. Als je merkt dat mensen geboeid luisteren naar je verhaal. Ik geniet intens als ik dan in de montagekamer zit te puzzelen, muziek eronder zetten....heerlijk." Uiteraard is die montageperiode, ook bij Andere Tijden Sport, niet oneindig. Ik vind het ook niet moeilijk om te bepalen wanneer het klaar is. Op een

De juiste persoon
op
de
juiste plaats

Select AV verzorgt uw personeelsinvulling over de volle breedte. Operationele kennis en ervaring, doordachte man-planning en zorgvuldige bemiddeling in personeel op tijdelijke of projectbasis vormen hiervoor het vertrekpunt.

Select AV selecteert zorgvuldig en levert maatwerk door in te spelen op de specifieke functie-eisen.

Daarom garanderen wij u de kwaliteit van onze dienstverlening.

Kennismaken, samenwerken

Select AV Personeel
Sumatralaan 45
Postbus 1280, 1200 BG Hilversum
Tel. 035 - 54 299 66
Fax 035 - 54 294 64
select@avpersoneel.nl

**Partner in flexibele
personeelsinvulling**

www.avpersoneel.nl

gegeven moment moet je zeggen: 'oké, dit is het, veel beter gaat het niet worden'. Ik ben niet iemand die dan eindeloos doorgaat, dat heeft ook geen zin."

ALLEDAAGS

Bij een boek is dat wel anders, beaamt Egbers. "Ik benijd wat dat betreft de Engelse biograaf Mark Lewisohn. Die heeft vorig jaar het eerste deel van een driedelige biografie van The Beatles gepubliceerd. Dat eerste deel bestrijkt 900 pagina's, waar hij zeven jaar aan gewerkt heeft. Het tweede deel gaat over zes jaar verschijnen. Die man gaat maar door en keert alles om. Hij beschrijft niet alleen hoe de jeugd van John Lennon was, maar ook hoe die van zijn vader en opa was. Politieke voorkeuren, hoe Lennon ruzie had op school, wie zijn vriendinnetjes waren. Dat zou ik ook wel hebben willen doen. Aan de andere kant is het ook wel fijn om na een bepaalde periode te beginnen aan iets anders. Als je heel erg van The Beatles houdt en je bent daar je leven lang alleen maar mee bezig, dan is het op een gegeven moment alledaags werk. Je kunt je niet blijven laten fascineren door iets dat alledaags is. Daarom is het ook zo verstandig dat er niet alle dagen voetbal is."

NIEUWE FASE

Ook met een carrière die inmiddels al zo'n drie decennia beslaat, jaagt Egbers ook professioneel gezien nog altijd

dromen na. "Absoluut. Zo wil ik nog altijd een keer een speelfilm regisseren en zou ik het leuk vinden om uiteindelijk zelf leiding te geven aan een groep redacteurs of journalisten. Het is ook een natuurlijke gang van zaken om op een gegeven moment niet meer zelf voor de camera te staan, maar dat andere mensen laat doen die je dingen kunt bijbrengen. Je moet het moment voor zijn waarop mensen denken 'daar heb je hem weer', als ze je in beeld zien. Dat is zo sneu. Het is net als bij de indianen. Die gaan eerst zelf met pijl en boog op jacht en oorlog voeren. Op een gegeven moment, als ze wat wijzer en strammer worden, dan gaan ze in hun wigwam zitten, roken ze een pijp en laten ze de jongere indianen die oorlog vechten. Ik ben geen 23 meer, maar het betekent ook zeker niet dat ik bezig ben met afscheid nemen. Ik ga hopelijk een nieuwe fase van mijn arbeidzame leven in. Ik wil niet hetzelfde blijven doen tot ik er dood bij neerval. Ik wil altijd de kans blijven krijgen om iets te doen wat ik nog niet gedaan heb. Kijk, ik ben niet financieel onafhankelijk, maar als ik dat wel zou zijn, dan zou ik veel van wat ik nu doe, toch blijven doen. Gewoon omdat ik vind dat ik de leukste baan van de wereld heb. Dat moet ik mezelf ook blijven realiseren. Van de andere kant zou ik ook best twee maanden achter elkaar aan mijn boek willen blijven schrijven. Zo is er altijd wat..." ■

DIGITALE TELEVISIE IN NEDERLAND

De programmaraden die adviseerden over het analoge zenderpakket op televisie zijn er niet meer sinds 1 januari van dit jaar, het einde van analoge televisie over de kabel is in zicht, digitale televisie via de ether (Digitenne) verloor terrein in 2013, en het aantal digitale tv-aansluitingen in Nederland groeit naar 82% van het totale televisieaanbod.

 Lucas Vroemen, onafhankelijk mediaconsulent bij MediaManage bv (www.mediamanage.nl)

Op 1 januari 2014 trad de nieuwe, aangepaste mediawet in werking, waarmee verschillende veranderingen worden doorgevoerd. Zo worden de traditionele programmaraden opgeheven en gelden verplichte zenderpakketten enkel nog voor aanbieders van digitale televisiediensten met meer dan 100.000 abonnees. Zij moeten minimaal 30 zenders in het basispakket opnemen en drie algemene publieke landelijke zenders en één regionale publieke zender. Verder moeten de regionale zenders van de aangrenzende provincie in het pakket zitten en minimaal één lokale publieke mediadienst.

Voorheen was in de Mediawet vastgelegd dat de Nederlandse kabels, zoals Ziggo en UPC, minimaal vijftien tv-zenders en 25 radiozenders moesten doorgeven via het analoge kabelnet, afhankelijk van afspraken die indertijd gemaakt zijn bij de overname van gemeentelijke kabelnetten. Deze zogenaamde 'Must-Carry'-zenders waren de zenders van de Nederlandse omroepen (landelijk, regionaal en lokaal) en de Vlaamse publieke zenders, VRT Eén en Canvas. Een Programmaraad adviseerde per regio of gemeente over de zenders die de kabelaar in het pakket moest opnemen en deed dat onder meer op basis van kijk- en luisteronderzoek.

DIGITALE TV

Nederland stapt massaal over op digitale televisie, zo'n 82% heeft nu een digitale televisieaansluiting. Een goede reden om te stoppen met analoge tv. Eén analoog tv-kanaal neemt de ruimte in van zes tot acht digitale kanalen, dus het loont voor de kabelmaatschappijen om het aantal analoge zenders zo vlot mogelijk af te bouwen en andere digitale diensten via de bestaande infrastructuur aan te bieden. De nieuwe mediawet biedt daar nu ook de ruimte voor. Maar kan die oude infrastructuur dat wel aan en hoe werkt digitale televisie eigenlijk?

INFRASTRUCTUUR

DVB-T, televisie via de ether, is op z'n retour. Telenet in België gaat stoppen met Teletenne, de digitale televisiedienst via de Belgische ether. KPN's Nederlandse equivalent Digitenne, wordt ook afgebouwd, het aantal Digitenne abonnees daalde in 2013 met 160.000 klanten tot 591.000 abonnees en maakt daarmee nog maar 9% uit van het totale digitale televisieaanbod. De verwachting is dat KPN, als de uitzendlicentie in 2017 afloopt, de dienst gaat afstoten. Daartegenover staat overigens een stijging van het aantal digitale TV kijkers bij KPN in 2013 op de andere digitale kanalen, zoals Interactieve TV, met 200.000.

De sterke groei van het totaal aantal digitale tv-aansluitingen in Nederland wordt met name veroorzaakt door digitale televisie via de (coax) kabel, ADSL en via glasvezel. Digitale televisie via de coax-kabel is daarbij verreweg de meest gebruikte infrastructuur in Nederland alhoewel tv kijken via glasvezel en ADSL (IPTV) in de lift zit. Het gebruik van coaxbekabeling is vooral ingegeven door het feit dat er nog zo veel van deze kabel in de grond ligt en niet omdat het de beste methode is om digitale televisie signalen te transporteren. Met glasvezel kunnen veel hogere snelheden gehaald worden, maar glas is niet overal beschikbaar, alho-

wel de glasvezelbedrijven er alles aan doen om zo snel mogelijk Nederland te verglazen.

Met name bij woningcorporaties, hotels en zorginstellingen met verouderde coaxbekabeling ontstaat een probleem met de bestaande bekabeling bij de overgang van analoge naar digitale tv. Traditionele, analoge tv wordt via coaxbekabeling van de centrale plek waar het kabelsignaal in het gebouw binnenkomt, het SOP (Signaal Overname Punt), naar de woonkamers of de hotelkamers getransporteerd. Vaak gaat het hierbij om verouderde coaxnetwerken waar geen technische schema's meer van bestaan, met veel verdeelpunten en versterkers. Een digitaal tv-signaal (DVB-C) kan vaak niet via zo'n bestaand netwerk verspreid worden, omdat er te veel signaalverlies op de kabel optreedt. Een nieuw coaxnetwerk is geen optie, want dat is heel duur en een langetermijninvestering in oude techniek. De aanleg van CAT-bekabeling kost maar een derde van een coaxnetwerk, en bovendien worden deze kabels vaak toch al aangelegd voor het gewone internetverkeer in de instelling of het bedrijf. Een kabel bijleggen voor IPTV is dan een kleine, goedkopere en zinvollere investering bij zowel nieuwbouw als vernieuwing van de coaxnetwerken in te renoveren panden.

SETTOP BOX EN HYBRIDE TV

Bij het tv-toestel moet het IPTV-signaal weer omgezet worden naar een videosignaal dat de tv begrijpt, bijvoorbeeld Scart of HDMI. Voor dat omzetten wordt een settop box gebruikt. Zo'n settop box (STB) is in feite een computer met een goede grafische kaart die het datasignaal omzet naar video en audio. De versleuteling van de tv-kanalen (encryption) gaat meestal via de smartcard in de settop box, bijvoorbeeld als in een abonnement betaalzenders zitten. Bij IPTV gaat dat via een zogenaamd Conditional Access (CAS) systeem, waarbij centraal de TV kanalen versleuteld worden en decentraal (op de settop box) die software sleutel er weer af gehaald wordt.

Ook bij het gebruik van IPTV zal de settop box op een gegeven moment verdwijnen. De hybride tv-toestellen, zoals de Philips NETTV, kan net als bij de CI+ module het IP-signaal rechtstreeks op het toestel ontvangen. IPTV geeft ook andere voordelen, het is immers dataverkeer. Zo kunnen bijvoorbeeld sociale media worden ingezet om nieuwe diensten aan te bieden of kan beeldcontact via Skype worden opgezet via de televisie. In zorginstellingen kan zo Facebook, ondertussen ook omarmd door ouderen, een kanaal worden op tv en daarmee bijdragen aan de kwaliteit van de geboden zorg. Maar ook hotelgasten kunnen contact met de familie onderhouden via Twitterfeeds op het tv-scherm.

Een ding zal niet snel veranderen in het televisielandschap: alle nieuwe interactieve diensten als on-demand kijken en de integratie met sociale media kanalen ten spijt, zal live streaming video zijn plek in het medialandschap in blijven nemen. De unieke positie van dit medium, met z'n allen op hetzelfde moment naar hetzelfde programma kijken, zal blijven, analoog of digitaal maakt dan niets uit. Daar zorgen mega-evenementen als Olympische Spelen, het WK voetbal en Eurovisie Songfestival wel voor. ■

Consultancy - Workflow begeleiding Training - Media Management

MediaAssist

support b.v.

info@mediaassist.nl www.mediaassist.nl 035 6239297

Media Profession
bemiddeling mediapersoneel

Media Profession is een bemiddelings- en payrollbureau voor mediapersoneel.

- Media Payroll
- Intermediair
- Stages in de Media

Onze kracht ligt in het samenwerken!

Media Park - Gateway A - 1e Verdieping • Sumatralaan 45 • 1217 GP Hilversum
T: +31 (0)35-640 00 65 • F: +31 (0)35-640 07 75 • E: info@mediaprofession.nl

www.mediaprofession.nl

Delta Star

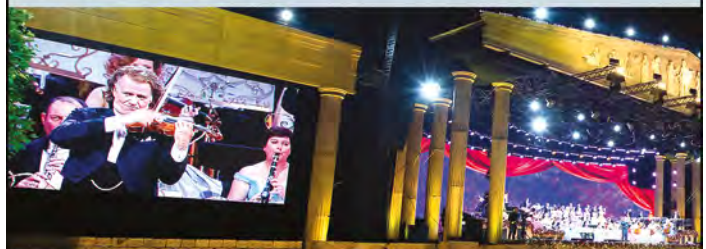
Mobile Broadcast Systems

GIGAWAVE - SVP BM - ERICSSON - TANDBERG

- wireless solutions
- camerazenders
- Point to Point verbindingen

HD/SD DVB-T rental for events

Gezien bij: André Rieu, VKV City Racing, Eurosonic
Noorderslag, Prinsengrachtconcert, WK veldrijden etc.

Delta Star Mobile Broadcast Systems
0315 - 32 82 97 www.delta-star.nl

talpa music

BMG neemt Talpa Music over

Het Duitse mediaconcern Bertelsmann neemt Talpa Music en al zijn muziekrechten over. Daarmee krijgt muziekdivisie BMG de rechten op de muziek van onder meer Tiësto, Afrojack en Jan Smit in handen. Talpa Music, dat in 2005 door John de Mol samen met muziekuitgever Tony Berk werd opgericht, beheert de rechten op meer dan 37.000 nummers en vertegenwoordigt de belangen van diverse dancelabels. Daarnaast hebben schrijvers en producers van het bedrijf nummers op hun naam staan van internationale sterren als David Guetta, Rihanna, Beyoncé, Lady Gaga, Britney Spears, Madonna en Michael Jackson. BMG gaat zijn eigen activiteiten in Nederland samenvoegen met die van Talpa Music onder de merknaam BMG Talpa Music. Het bedrijf sprak van 'een zeer significante acquisitie van een van Europa's meest toonaangevende muziekuitgevers'. Het Duitse bedrijf wordt hierdoor niet alleen de grootste uitgever van lokale muziek in de Benelux, maar krijgt ook een stevig aandeel op het gebied van 'electronic dance music' (EDM). Artiesten als Tiësto en Afrojack horen internationaal tot de grootste sterren in die stroming. BMG en Talpa Music gaven maandag aan de overname waarschijnlijk deze maand af te ronden. De aankoop zou in omvang vergelijkbaar zijn met die van Sanctuary Records door BMG vorig jaar. Volgens ingewijden werd dat bedrijf voor circa 40 miljoen euro gekocht. (bron: AFN)

WEERSVERWACHTING				
DO	VR	ZA	ZO	MA
17° 8°	17° 9°	19° 11°	24° 12°	18° 10°

RADIO Het nieuws van alle kanten **07:53**

Plaatjes op de radio

Pluxbox presenteert een primeur op de Nederlandse DR+. In opdracht van de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) heeft het bedrijf een applicatie gecreëerd die het mogelijk maakt voor radiomakers om een slideshow te maken en besturen die zichtbaar is op de DR+ displays. "Met ons eigen programma pbRadioManager is het mogelijk deze slideshow te besturen middels een druk op de knop. De slides bestaan uit plaatjes en verschillende widgets, zoals het weerbericht, amber alerts en verkeersinformatie. Daarnaast is het mogelijk om informatie over de muziek die op de radio gedraaid wordt mee te zenden met de radio uitzending. Op deze manier ontwikkelen DJ's een visuele relatie met hun publiek. De applicatie is al live op Radio 1, dus iedereen met een digitale radio kan de nieuwe toepassing al bekijken! De applicatie is ook beschikbaar voor radio's met RadioVIS ondersteuning. DR+ is de toekomst voor de radio en wij zijn trots deel uit te maken van deze beweging. DR+ geeft gebruikers de mogelijkheid om talloze radiozenders te beluisteren en nu ook om visuele uitzendingen te bekijken." Voor meer informatie over DR+ zie www.digitalradio.nl.

Meer radioreclamebesteding in 2013

De netto radioreclamebestedingen zijn in 2013 met ruim 5 miljoen euro gestegen naar 226,8 miljoen euro. Dit is een groei van 2,3% ten opzichte van 2012. De non-spot bestedingen halen een all time high van 13,3 miljoen euro, een groei van 7% ten opzichte van vorig jaar. Dit blijkt uit cijfers van het Radio Advies Bureau (RAB). De retailbranche heeft het meest besteed op radio en neemt de nummer één positie van de transportbranche over. De transportbranche staat nu op twee en de derde plaats is voor de branche financiële dienstverlening. Qua bestedingsaandeel gaan de branches transport en financiële dienstverlening wel aan de leiding, zij besteden bijna 25% van hun budget aan radioreclame. Het bestedingsaandeel van de retailbranche is met 11% vergelijkbaar met het gemiddelde in de markt. Hoewel de retailbranche in totaal het meest besteedt op radio, wordt de top 5 van radioadverteerders gedomineerd door maar liefst vier merken uit de automotivebranche. Renault/Nissan staat op één, gevolgd door Pon. General Motors staat op de vierde plaats en Peugeot op vijf. KPN, jarenlang aanvoerder van de radioadverteerderslijst, staat nu op nummer drie. Het jaar 2013 telde 1.672 radioadverteerders, waarvan 631 nieuwe adverteerders. Liedewij Hentenaar, directeur RAB: "De Nederlandse radiozenders zijn sterke merken waar luisteraars bevriend mee raken. Het aantal events van radiozenders neemt toe waardoor de betrokkenheid van de luisteraar nog sterker wordt. Adverteerders gebruiken steeds meer mogelijkheden om zich met deze radiomerken te profileren en haar luisteraars te bereiken in een plezierige omgeving en op prettige momenten."

AUDIO VIDEO BRIDGING

BETROUWBARE EN FLEXIBELE STANDAARD

Audio Video Bridging (AVB) is op de keper beschouwd een paraplu voor nieuwe augmented IEEE-standaards bij het gesynchroniseerd realtime verspreiden van audio- en videomedia over Ethernet. AVB rekent op het LAN en ook bij WiFi af met synchronisatieproblemen, frame loss, onbetrouwbare bezorging en kopzorg over het netwerkmanagement bij de provider / broadcaster. Een veelbelovende (live) production-standaard die snel zijn weg vindt in zowel de AV-industrie als consumer electronics. Ulco Schuurmans

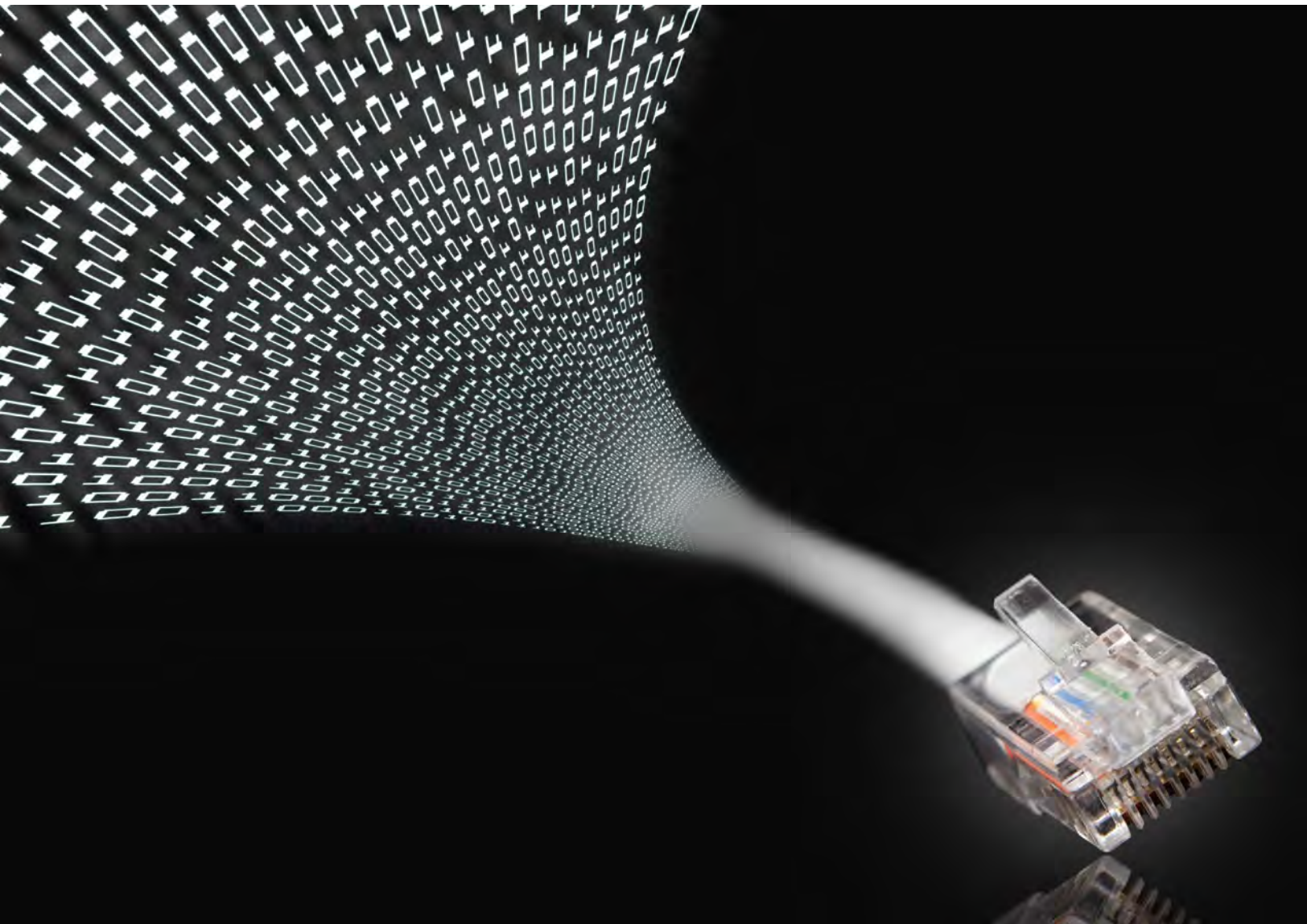
Ethernet heeft zich opgeworpen als het standaard-netwerk voor de distributie van audio en video. Met overdrachtssnelheden van 1 tot (potentieel) 10 Gigabit per seconde of hoger - in de nabije toekomst zelfs 40 en 100G - vormen zelfs 4-8K en Full HD 3D qua capaciteit en bandbreedte geen enkel probleem meer. Voorwaarden zijn wel goed netmanagement, de juiste synchronisatie tussen talkers en listeners, het sluiten van afspraken over het gebruik van de verschillende transportlagen en compatibele devices.

MEER DEVICES

De IEEE gestandaardiseerde Audio Video Broadcasting (AVB)-normering 802.1 voorziet sinds 2012 prima in deze gebruikerseisen. Dat betekent een veelbelovende toekomst voor grootschalige distributie van AV-content over meerdere kanalen en in de hoogste resolutie zonder veel kopzorgen voor de provider/

netwerkbeheerder. AVB is zowel geschikt voor overall videoproduction, broadcasting en in de cloud als meer besloten distributiecircuitjes bij evenementen over de Ethernet-kabel en via de juiste switchers en routers ook draadloos (WiFi) op locatie. Naast de toepassingen in de AV-industrie vindt AVB ook snel zijn weg naar healthcare, de luchtvaart, consumer electronics, auto-industrie en fabrieksproductie. Er komen steeds meer AVB-gecertificeerde devices op de markt die relatief snel en eenvoudig in het AV-LAN zijn te integreren.

Bekende aanbieders van AVB-producten zijn Axon Digital Design, Symphony Teleca, Riedel Communications, Harman, Xilinx IP, Avid, Apple (Thunderbolt), Cinema, Meyer Sound (D-mitri), BSS, Lab X Technologies (Titanium-serie), Cisco (in optie), dbx, Biamp PAS (Tesira Server), RTS, AMX en Sennheiser (microfoons). Voor een deskundige partner

AUDIO VIDEO BRIDGING DOOR BLACKBOX

"Onze klant Hyatt zocht naar een oplossing waar audio en video betrouwbaar werd gesynchroniseerd met een zo laag mogelijke tijdsinterval via een netwerk. Momenteel gebruikt Hyatt een Biamp Tesira oplossing waarbij de Audio Video Bridging functionaliteit in het netwerk gebruikt wordt voor muziek op alle verdiepingen en voor de akoestiek in de conferentiezalen. Audio Video Bridging was hier de moderne oplossing die kostenbesparing gaf op zowel netwerk infrastructuur als toekomstige upgrades. Om dit project te realiseren heeft System Integrator de kans gezien om een geïntegreerde Biamp-Extreme Networks AVB oplossing te ontwerpen en te implementeren, die aan alle eisen van de eindgebruiker voldeed en waar deze eindgebruiker nog heel lang mee vooruit kan. Van de 28 verdiepingen zijn er intussen al 4 opgeleverd en opengesteld voor gasten. Naar verwachting zullen de volledige 28 verdiepingen voor eind maart 2014 open en tevens in gebruik zijn. De klant is nu al erg tevreden met zijn hoogst intelligente netwerk infrastructuur waarbij video, audio, security, IPTV, wired en wireless telefonie en Wifi compleet geïntegreerd zijn."

kun je o.a. terecht bij Blackbox Network Services, Digital & Media Solutions (D&MS) en Axon Digital Designs.

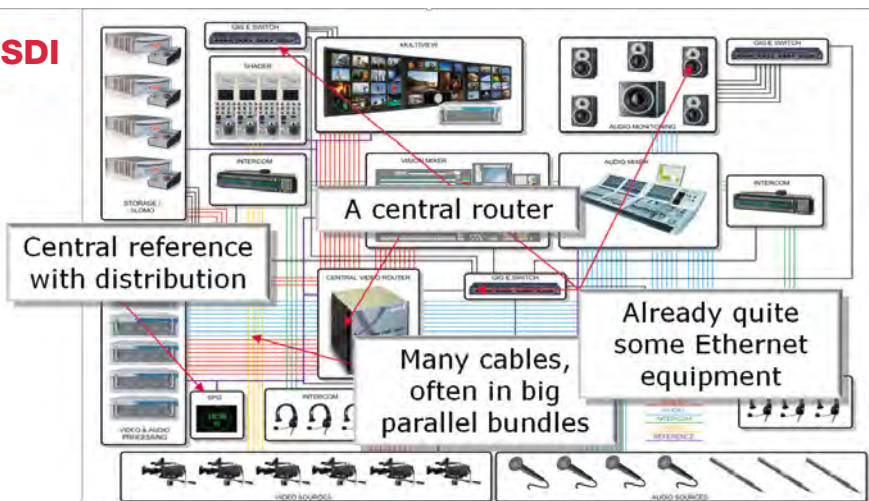
WAAROM ETHERNET?

De Local Area Network (LAN)-technologie is een voor de hand liggende keuze bij de grootschalige verspreiding van AV-content (zowel SMPTE als AES). Het heeft een relatief hoge transportcapaciteit wat betreft bandbreedte en datatransmissiesnelheid plus wereldwijd het meest gebruikte soort LAN. Standaard Ethernet en switching (veelal bridging genoemd) gebruiken echter eenvoudige protocollen. Goed voor het verzenden van datapakketten waarbij de timing en een licht signaalverlies er niet zoveel

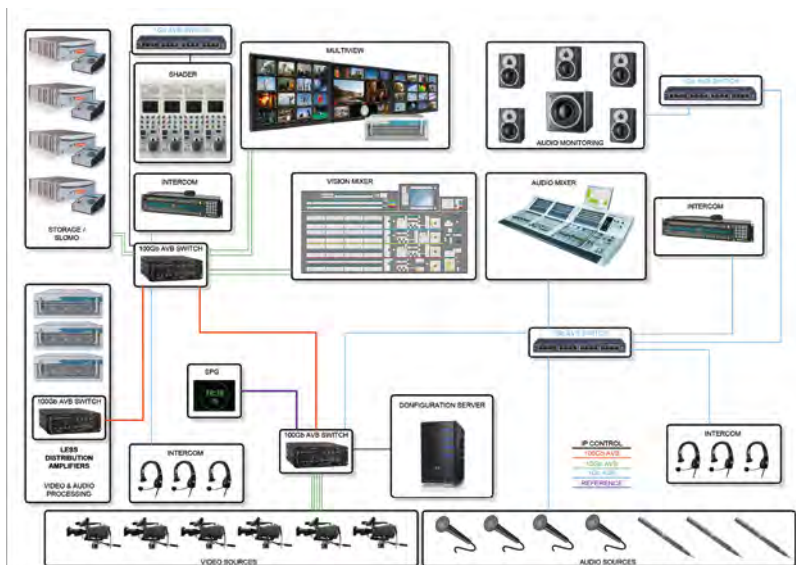
toe doen. Gaat het echter om transmissie en/of broadcasting van real-time High Definition (1K, 4K, 5K, 8K en Full HD 3D) dan treden er twee belangrijke lastpakken op. Allereerst een onvoorspelbaar verlies van beeldjes (frame loss). En ten tweede niet te accepteren variaties in de latency. AVB garandeert 2msec latency voor klasse A streams.

Het Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) heeft deze problematiek met speciaal ontwikkelde standaards en protocollen voor AVB voortvarend aangepakt. Een grote groep productfabrikanten heeft samen een alliantie gevormd, de AVnu (uit te spreken als avenue). Door de AVB-standaards voor

SDI

AVB

de desbetreffende producttoepassingen te kiezen bereiken zij op Ethernet de hoogst mogelijke effectieve bandbreedte, gegarandeerde bezorging van de datapakketjes met AV-content en een zeer lage latentietijd. Een goed te verklaren keuze. In plaats van een compleet nieuwe distributiestandaard te gaan uitvinden een goed werkend bestaande standaard doorevolueren naar een hoogwaardig AV-distributienetwerk. De Virtual Systems Group schat de groei van de wereldwijde markt voor zakelijke Ethernet-diensten in 2016 op meer dan 40 miljard Euro. N.B: SMPTE is duidelijk een WAN op IP gebaseerde technologie. Dat maakt dat AVB voor veel in-house toepassingen (studio, conferentiezalen, stadions, automobiel) een veel eenvoudiger te implementeren en snellere toepassing.

PAKKETPOST

Als je het heel simpel bekijkt is AVB gewoon een kwestie van de 'pakketpost' op tijd afleveren. De AV-content

is verpakt in datapakketjes die netjes volgens een vooraf ingestelde tijd nauwkeurig gesynchroniseerd bij de opgegeven outputs worden afgeleverd. Van postbezorging is bekend dat affiniteit met de distributie van groot belang is. Bij een niet geïnteresseerde, slordige of zorgeloze bezorger komt de post verkeerd, te laat of helemaal niet aan. Het oude Ethernet zou het een dataworst zijn wat er met de datapakketjes in de praktijk gebeurde. Dat moesten de verzender (talker), tussenliggende switches en ontvangers (listeners) zelf maar uitvinden. Een flinke kopzorg voor het beheersmanagement van het LAN!

De insteek van AVB is Quality of Service (QoS). Voor het eerst is Ethernet zich echt bewust van hetgeen er over het LAN gaat. AVB controleert volgens de gebruikte standaard zelf op de synchronisatie en latentie met een interne klok, waar de pakketjes terecht komen. Het netwerk beschikt zelf over foutanalyse, debugging, error logging en veiligheidscontrole plus identificatie van de aangesloten devices. De operator hoeft alleen via een software-controller aan te geven welke device output is gekoppeld aan wiens input. Het netwerk doet de rest.

CONTAINERPRINCIPE

Ook AVB gebruikt voor de te verzenden en weer te ontvangen AV-datapakketten het containerprincipe. Containers voor AV-content zijn al veel langer beproefd in gebruik. Bijvoorbeeld in het QuickTime (QT)-formaat waarin tal van video-, audio- en foto(grafische)-dataformaten passen. Bij AVB kan de container volgens de IEEE 1722-norm gewoon standaard SMPTE-materiaal in alle ondersteunde resoluties en AES compatibele audiobestanden bevatten. De Society of Motion Picture and Television Engineers (SMPTE) definieert de videoformaten, tijdcode, signaaltype en hoe deze in data om te zetten. Hetzelfde geldt voor de audiofiles gedefinieerd door de Audio Engineering Society (AES). IEEE 1722/23 neemt de verpakking in datapackets op zich. AVB staat borg voor het vrijwel foutloos afleveren van de AV-pakketjes op de bestemming in de daartoe opgegeven tijd. Ook nog toekomstig te ontwikkelen SMPTE- en AES-formaten zullen naadloos in de containers passen. 4K past voorlopig nog alleen op 24P/48P consumenten- en bioscoopformaat.

WAAROM AVB KIEZEN?

Er zijn diverse redenen om voor AVB 802.1 als standaard voor het distribueren van AV-media over Ethernet te kiezen. Als eerste echt Nederlands reden: het besparen van kosten. De bekabeling is gewoon standaard Cat 5 en (nog in ontwikkeling) draadloos

INTERVIEW AXON DIGITAL DESIGN

AV & Entertainment sprak met Jan Eveleens, CEO van Axon en voorzitter van de Pro Video Subgroep van de AVNu Alliance over de toepassingen en toekomst van AVB voor de AV-industrie.

“2014 zal het jaar zijn waarin de eerste door AVnu gecertificeerde AVB producten op de markt zullen komen”, begint Eveleens. “Daarnaast zullen de eerste professionele videosystemen bij klanten geïnstalleerd gaan worden.” Het belang van AVB voor de (Nederlandse) AV-industrie is groot, weet hij: “De introductie van Ethernet AVB als opvolger van de bestaande technologie (eg SDI) zal een aardverschuiving veroorzaken in de manier waarop (professionele) AV infrastructuur ontworpen, gebouwd en gemanaged gaan worden. AVB moet als een belangrijke revolutionaire stap worden beschouwd in de geschiedenis van de AV-industrie.”

Startend in 2014 zal Axon een volledig gamma van AVB producten op de markt brengen in de komende 2-3 jaar, waar in principe elk nieuw (Synapse) product een Ethernet AVB aansluiting als standaard optie zal hebben. “Dit geldt zowel voor video als audio producten”, legt Eveleens uit. “Daarnaast zal Axon binnen haar control- en monitoringsysteem (Cerebrum) extra functionaliteit gaan bieden om naast traditionele infrastructuur ook audio en video workflows te gaan besturen en beheren die (deels) in het Ethernet AVB domein zijn geïmplementeerd.”

“De eerste toepassing/implementatie zal binnenkort een feit zijn in Nederland, bij United om precies te zijn”, vertelt Eveleens. “De verwachting is dat er daar nog dit jaar een aantal andere bij zullen komen, zowel in Nederland als in de ons omringende landen. United heeft een 4-camera wagen gebouwd, speciaal voor kleinere projecten. Axon heeft voor deze wagen, op basis van AVB, een module ontwikkeld voor fiber multiplexing, zonder dat er CDWM nodig is.”

Eveleens heeft ook nog een tip voor AV-producenten en organisatoren van evenementen die met AVB willen starten: “Gezien het feit dat het veel nieuwe kennis en vaardigheden vraagt om met real-time audio en video in Ethernet netwerken te gaan werken, is het belangrijk om al in een vroeg stadium te starten en ervaring op te doen met deze technologie. Dus het is verstandig om te proberen projecten (in het begin niet al te groot) te identificeren die met deze nieuwe technologie uitgevoerd zouden kunnen worden en dan daadwerkelijk een paar pilotprojecten te doen.”

ongecompliceerde WiFi voor de signalen die een lagere bandbreedte nodig hebben. Plug and play maakt de installatie simpel en weinig arbeidsintensief. Daar het AVB-netwerk na het instellen van het softwareprotocol zelf de distributie afhandelt en fijn afstemt (tuning) is weinig menselijke monitoring en controling nodig. Het AVB-LAN is ‘scalable’ en valt gemakkelijk uit te breiden qua omvang en capaciteit. In de nabije toekomst zullen de kosten ook lager zijn. Voor het in bedrijf houden is geen hoge mate van expertise nodig. Migratie naar andere en toekomstige applicaties is niet moeilijk.

N.B: Jan Derksen van D&MS merkt terecht op dat op dit moment een hybride situatie aan het ontstaan is binnen AVB in de industrie en dat het momenteel niet goedkoper is dan de huidige technologie. “Natuurlijk, op termijn wordt dit wel goedkoper wanneer meer apparatuur AVB geschikt is.” Dat beaamt ook Peter Schut van Axon: “Nu is het vervangen en ombouwen van switches voor AVB nog niet goedkoper, maar in 2015 komt er een omslagpunt waarbij AVB native compliant apparatuur voldoende marktvolume krijgt. En nu kan je bij een groot aantal camera’s al volstaan met een veel kleinere reportagewagen met slechts één kabel. Verder is het van belang dat de timestamping exact binnen de AV specificaties past, wat een cruciaal onderdeel is van AVB.”

De verbetering op het gebied van distributiekwaliteit is reden twee. Genoemd is al de accurate en heel precieze synchronisatie van AV-signalen. Een andere kwaliteitsfactor is de zogenaamde ‘traffic shaping voor mediastreams’. AVB modificeert het dataverkeer optimaal naar de gestelde eisen voor aanbod en vraag. Dit zowel op het gebied van content, type signaal, drukte, het herkennen van geïmplementeerde hardware (switchers, devices voor talking en listening) wel of niet participierend, toegangscontrole en het automatisch bijsturen in geval van problemen. Andere belangrijke specificaties: je kunt zelf een arbitrair aantal klokdomijnen voor mediadistributie instellen. Bijvoorbeeld verschillende tijden voor nieuws, sport, films, shows, documentaires, musicevents etc. AVB ondersteunt een heterogeen netwerk voor media, besturing

en legacy traffic. Ook voor niet-media en niet kritische tijdprotocollen zoals TCP-IP, http (web traffic), FTP en UDP. Er zijn voldoende uitbreidingsmogelijkheden voor isochrone data waaronder audio, video en telemetrie. Dat worden steeds meer providers, broadcasters en organisatoren van multimedia-evenementen zich bewust. Daarnaast is AVB tevens geschikt voor het distribueren van ongecomprimeerde videobestanden over snelle breedband Ethernet-LANs.

GAAT HET OOK WERKEN?

Troeven genoeg voor AVB. Het gaat om een open standaard. Iedereen kan er zonder extra kosten of vervelende incompatibiliteiten mee aan de slag. AVB werkt met hoogwaardige audio en video conform de huidige industriestandaards. Daarnaast zijn er ook andere vormen van packetdatatransport mogelijk. In de praktijk blijkt AVB een robuust AV-netwerk zonder veel kopzorg te zijn en dat spreekt aan. En multiple streams met een common time base voor sampling en receiving zijn geen probleem. Zowel de AV-industrie als de ‘silicon-fabrikanten’ omarmen AVB. De AVnu kent steeds meer deelnemers en deze bouwen vanaf de grond aan de betrouwbaarheid, kwaliteit en compatibiliteit. Dat moet doorgaans goed werken. En last but not least, de markt is aanmerkelijk groter dan alleen de AV-industrie. Home Automation, gezondheidszorg, slimme kantoren, het vervoer en de fabricage van producten lonken aan de horizon.

DE CONSUMENTENMOTOR

Het is niet alleen de industrie, maar ook de consument die AVB als motor aanstuurt. Bij eerdere ontwikkelingen in de AV-industrie was het vaak een kwestie van professionele applicaties bedenken, deze verder voorkoken plus perfectioneren en daarna in de consumentmarkt loslaten. In het geval van AVB gaat het echter iets anders. Natuurlijk was er al vraag uit o.a. de evenementensector en professionele studio-omgeving voor het snel, betrouwbaar en hoogwaardig lokaal kunnen distribueren van AV-media. Het is echter de consument die steeds meer kwaliteit op het gebied van video en audio eist. Kijk maar eens naar de relatief snelle inburgering van 2K en nu ook 4K. Thuisnetwerken voor AV

www.dbvideo.tv
Kontichsesteenweg 39
B-2630 Aartselaar
Belgium

DB VIDEO
Multicamera-Audiovisual facilities

PORSCHE SCENE LIVE

Porsche Scene Live is het maandelijkse tijdschrift voor de Porsche liefhebber. Vol met bijzondere Porsches en hun eigenaren, verslagen van Porsche evenementen van Nederlandse en Belgische bodem.

Prijs: € 4,49 (winkelprijs € 5,50)

Beschikbaar als: iOS en Android

GREAT BRITISH CARS

Great British Cars is een onafhankelijk magazine voor de liefhebber van Britse auto's en verschijnt in Nederland en België. Het blad staat boordevol reportages over alle Britse merken en typen uit heden en verleden.

Prijs: € 5,49 (winkelprijs € 6,95)

Beschikbaar als: iOS en Android

VOLVODRIVE MAGAZINE

Volvodrive Magazine verschijnt zes maal per jaar in Nederland en Vlaanderen en staat bomvol spraakmakende reportages en wetenswaardigheden over Volvo.

Prijs: € 5,49 (winkelprijs € 6,95)

Beschikbaar als: iOS en Android

SPORT & FITNESS MAGAZINE

Sport&Fitness Magazine is al 30 jaar het enige echte Nederlandse fitness magazine. Met recht een blad voor iedereen die gezonder, sterker en vitaler wil worden en blijven.

Prijs: € 4,49 (winkelprijs € 5,50)

Beschikbaar als: iOS en Android

SPANJE MAGAZINE

Voor iedereen die van Spanje houdt, met als uitgangspunt: 'la vida buena en España' – het goede leven in Spanje. Spanje Magazine staat vol met reportages, stedentrips, natuurreizen en Spaans nieuws.

Prijs: € 3,59 (winkelprijs € 4,95)

Beschikbaar als: iOS en Android

EUROGRIP
YOUR EYE FOR MOVEMENT

Trainingsvideo BMW Jimmy Jib 12ft with Sony FS700

Vestiging Nederland te Nederhorst den Berg
eurogrip@eurogrip.com
0032 (0)15-216 751

EUROGRIP
... YOUR PARTNER IN GRIP

magazine.nu

DE DIGITALE KIOSK

zijn tegenwoordig al meer regel dan uitzondering. En zowel de consument als provider zitten niet te wachten op allerlei lastig gedoe bij de installatie van High Definition en top of the line digitale audio. Het moet gewoon allemaal plug and play zijn en weinig onderhoud opleveren. En de honger naar raw bandbreedte is ongekend. Daar vallen AVB-compatibele devices met de neus in de boter.

Belangrijk voor de aanbieder en ontvanger zijn hierbij een reserveringsprotocol dat er voor zorgt dat alle applicaties / devices in het pad van de AV-stroom de ontvangst ervan ook toestaan, accurate synchronisatie zodat multiple apparaten gelijktijdig video en/of audio sync kunnen renderen volgens één standaardmethode en het voorkomen dat het ontvangen signaal degradeert. De geboden bandbreedte, latentie en het (mogelijk) verlies van data van de gereserveerde AVB-streams over de verschillende links dient binnen de gestelde kwaliteitscriteria te blijven. Op de CES, NAB, ISE, Infocom en IBC ontluiken tal van toepassingen voor het smart AV-home, auto, (home-)cinema en ook de gamemarkt. Verder zijn er perspectieven voor realistische augmented reality-toepassingen bij het vermaak, instructie, voorlichting en onderwijs.

VERSCHILLENDE AVB-STANDAARDS

De AVB 802.1-norm is een combinatie van meerdere standaards en protocollen voor gebruik op het Ethernet-LAN. De drie kernstandaarden van AVB zijn 802.1AS voor het timen en synchroniseren van tijdgevoelige toepassingen, 802.1Qav, voor forwarding en queuing van tijdgevoelige AV-stromen en 802.1at het stroomreserveringsprotocol (SRP).

802.1AS is de kloksynchronisatie, een toevoeging aan het IEEE 1588 precisie-tijdprotocol en geschikt voor Ethernet en WiFi. Elke met 802.1AS compatibele Ethernet-switch neemt zelf ook daadwerkelijk deel aan het protocol voor kloksynchronisatie, waarmee het netwerk variaties in de tijd t.g.v. van pakket-queuing voorkomt. Meerdere met elkaar pratende 802.1ASA apparaten vormen een eigen tijddomein. Zo kan één AV-LAN meerdere tijddomeinen voor het aansturen van specifieke uitzending en het afleveren van data op bepaalde bestemmingen bevatten. 801.1AS is bij de inzet voor AV ook heel geschikt voor de synchronisatie bij lagere netwerksnelheden (rond de 100 Mps), nauwkeurigheid tot op de microseconde en het compenseren van (draadloze) links met variatie in de vertraging.

AXON NEURON

Onder een toepasselijke naam lanceerde het Nederlandse bedrijf Axon Digital Designs in 2013 op de IBC de Neuron. Het Neuron Networked Live Media productiesysteem is één van de eerste geïntegreerde AVB-toepassingen voor de AV-industrie in de wereld. Deze op de Ethernet backbone gebaseerde applicatie vervangt de huidige technologie CWDM (Dense Wavelength Division Multiplexing) door snelle, veelzijdige en betrouwbare AVB over een Ethernet-netwerk. Live en end to end. In feite gaat het om een rechtstreeks van de plank 'stagebox' verbonden met een crosscable 10 Gigabits Ethernetpoort. Deze opzet combineert een groot aantal voormalige multiplex kabelverbindingen en applicaties in één kosteneffectieve AVB-Ethernet-unit. Geschikt voor point to point, in- en outside en building to building als de Ethernetverbinding er al ligt. Of dit type Networked Live Media Production systemen SDI gaat kelen zal de tijd leren.

802.1Qav is de standaard voor de al eerder genoemde traffic shaping en Quality of Service (QoS). Hiermee stelt het netwerk in hoe switches wel of geen speciale (voorrangs-) behandeling geven aan datapakketten. Door het stellen van transportprioriteiten bevordert 802.1Qav de doorstroom en houdt het de delay binnen de gestelde perken. De belangrijkste pakketten komen het eerst met zo min mogelijk en 'bekende' vertraging en 'bekende' variatie in de tijd aan.

802.1Qat handelt het reserveren van de netwerkbronnen af. Ook hier een QoS-aspect dat bijvoorbeeld de beschikbare bandbreedte per link en het inzetten van switches regelt. Met behulp van deze protocollen kan een netwerk de aanbieder al voor de uitzending vertellen hoe de transportzaken er voor staan en de switches automatisch zo optimaal mogelijk configureren.

TALKERS, LISTENERS EN HOPPEN

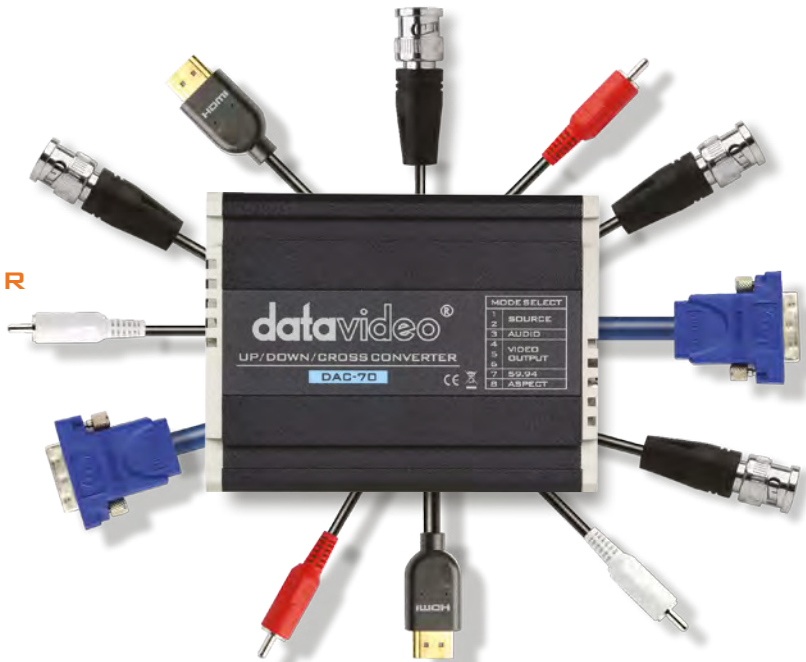
Een AVB-device met output naar het AVB-netwerk heet een talker. In feite gewoon een bron van audio en/of video naar het Ethernetnet-LAN of WiFi-link. Een talker identificeert zich als zodanig op het AVB-netwerk en is daarmee direct zichtbaar voor besturingssoftware en de ontvangers. Een AVB-device met input van het netwerk heet een listener. Deze luisteraar abonneert zich op één of meer talkers uit het AVB-netwerk. Het genoemde Stream Reservation Protocol zorgt er voor dat de communicatie tussen de talkers en listeners op het AVB-netwerk tot stand komt. Dat gaat via een aangelegd datapad dat de volgende keer ook weer meteen beschikbaar is. Een slimme benadering, want in de tussentijd (als er geen 'gesprekken' plaatsvinden), is het netwerk beschikbaar voor andere taken. Dat spaart op bandbreedte.

datavideo®

DAC-70

UP DOWN CROSS CONVERTER

- HD/SD/3G UP DOWN CROSS CONVERTER
- INPUT VGA, SDI, HDMI AND AUDIO
- OUTPUT SDI AND HDMI
- SUPPORTS ALL VIDEO FORMATS

E-MAIL: INFO@DATAVIDEO.NL
WWW.DATAVIDEO.INFO

Intelligent Tools

MusicMaster
SCHEDULING

EMPOWER
YOUR PEOPLE.

broadcastrental.com

BROADCAST RENTAL

de HD RF Specialist!

- Kerkdienst inhuldiging Koning Willem-Alexander
- UEFA Europa League Finale
- Sinterklaas intocht Antwerpen
- European MTV Awards
- Champions League wedstrijden
- FOX Sports Eredivisie

Broadcast Rental B.V

T +31 35 888 68 25

F +31 35 888 68 26

E info@broadcastrental.com

BROADCAST INNOVATORS

Eveneens besparend op de bandbreedte is de mogelijkheid om datapakketten ter hoogte van de switchers te dupliceren. Als meerdere listeners op één talker zijn geabonneerd hoeft er maar één pakket verstuurd te worden. De switch die het meest dichtbij de luisteraar zit dupliceert het datapakket.

Elke keer dat een datapakket een link in het netwerk passeert heet een hop. Elke hop veroorzaakt een lichte vertraging. Dit is afhankelijk van de netwerkcapaciteit / bandbreedte. Hoe meer hops, des te groter de kans op vertraging en het verlies van synchroniteit bij de presentatie van datapakketten. Het Timing and Synchronisation Protocol van een AVB-netwerk draagt er zorg voor dat alle luisteraars om het zelfde moment de data gepresenteerd krijgen. O.a. van cruciaal belang bij 'live'/realtime streaming broadcast-toepassingen.

NETWERKLAGEN

Een compleet datapakket op een AVB-Ethernet-netwerk bestaat uit meerdere componenten. Men spreekt van encapsulated headers en stacks van netwerklagen. Belangrijk voor het verlenen van QoS is de prioriteitswaarde opgenomen in de header. Een pakket-header bestaat in het algemeen uit een RTP Header (Applicatie) en de content (Payload data). Daarna volgen in de stack (opeengestapelde informatiesectoren) vier netwerklagen. Laag 4 is het Transport (UDP Header), laag 3 het Netwerk (IP Header), laag 2 de Data Link (Ethernet Header) en laag 1 Fysiek (Cat5 vezel). Het klinkt allemaal ingewikkeld, maar het gehele proces van encapsulatie valt te vergelijken met het schrijven van een brief die je in een envelop met daarop de afzender en geadresseerde zet. In plaats van een postbode en een sorteerafdeling gaat de datapost nu via kabels en switches.

VAN NETWERKJUNGLE NAAR AVB

Wat betekent AVB nu voor de evenementen- en entertainmentindustrie? In de traditionele situatie van weleer had ieder evenement of professionele AV-omgeving zo ongeveer zijn eigen netwerkconfiguratie. Grote kabelbrijen, lastige arbeidsintensief netwerkmanagement en veelal ook eigen oplossingen die weer incompatibel met andere netwerkinstellingen bleken te zijn. Voor echte grote installaties zoals stadions, amusementsparken en muziek-evenementen van formaat niet zo'n probleem. Die hadden het geld en expertise er wel voor over. Maar wee degene die andere AV netwerken wilde integreren, met nieuwe apparatuur ging uitbreiden of de installatie steeds gaat verplaatsen. Die kwam al snel van de koude netwerkkermis thuis. Duur, lastig te installeren en in bedrijf te houden.

AVB maakt hier met flexibele end-to-end netwerken een eind aan. De apparatuur is voor een belangrijk deel self managing, plug and play en haalt er uit wat er in het Ethernet-LAN zit door QoS. M.b.v. de intelligente switches gaan multiple datastromen synchroon, met nauwelijks vertraging en het automatisch configureren van de resources over grote afstanden. Het daaraan hangende prijskaartje is ronduit aantrekkelijk.

Zoals de kaarten nu liggen wordt 2014 het jaar van Audio Video Bridging. De techniek is inmiddels rijp voor evenementen en broadcasting en de ondersteuning vanuit de industrie vrijwel rond. Dit compleet met een eigen AVnu-alliantie. Audio heeft het voortouw al gepakt en video zal spoedig volgen. Interessant zijn ook de AVB-ontwikkelingen bij auto-automatisering (automotive), consumer electronics in het smart home en onderwijs. ■

RONALD PRENT:

PASSIE VOOR GOEDE KLANK

De vermaarde Wisseloord Studios werden enkele jaren geleden van een wisse dood gered, maar zijn na een grondige renovatie weer 'top of the bill'. Eén van de drijvende krachten erachter is Creative Director en Mixing Engineer Ronald Prent, één van de bekendste studio engineers van Nederland. Katja Rupp Photography

Over de vernieuwde Wisseloord Studios hebben we enige tijd geleden al uitgebreid verhaald in AV & Entertainment Magazine, maar in een uitgave waarin veel mensen aan het woord komen die te bestempelen zijn als 'bijzonder gerenommeerd in hun vak' past Ronald Prent perfect. Daarom laten we ons licht nog eens schijnen op de vriendelijke Mixing Engineer én Creative Director van Wisseloord.

ALLERMOOIST

Deel uit mogen maken van een stuk creativiteit die ontstaat uit het samenwerken van mensen in de muziek. Zo omschrijft Ronald Prent na enig nadenken wat hij het allermooiste vindt

aan zijn vak. "Dat kan het opnemen van een prachtige take van een vocal zijn, tot een bandje dat lekker aan het spelen is of een DJ die hier iets zit te programmeren waarvan bij ons allemaal het hoofd als vanzelf gaat bewegen. Het hoeft ook echt niet allemaal normale 'ouderwetse' muziek te zijn. Ik kan net zo enthousiast worden van danceprojecten, want ik vind het fantastisch wat die mannen doen. Ze zijn op een heel andere manier creatief, waarbij hun laptop hun instrument vormt. Ze zitten op hun plek, doen van alles en uiteindelijk komt uit dat doosje een mooi geluid dat ervoor zorgt dat je hoofd of voet gaat bewegen. Dáár gaat het allemaal om en het is mooi om daar aan bij te kunnen dragen."

LEERSCHOOL

Prent kan het weten, want hij zit al bijna 35 jaar in het vak. Leuk detail is dat zijn lange carrière ooit ook begon bij de Wisseloord Studios. Als leerling assistent had hij daar destijds een leerschool om van te dromen. De studio stond namelijk wereldwijd op de kaart en grote internationale artiesten kwamen graag naar Hilversum om hun platen op te nemen. “Er waren veel mensen die langere tijd kwamen, dat was toen nog mogelijk. Het kwam voor dat je een maand met een band als UB40 in de studio zat, waarin ze dan vijf nummers opnamen. Dat was toen normaal, maar tegenwoordig kan dat echt niet meer. Die tijd is er simpelweg ook niet meer.” Het zorgde er allemaal voor dat Prent tevens de tijd kreeg om het vak in de praktijk te leren.

BIJZONDER

Typerend voor die tijd is misschien wel de eerste écht grote plaat waaraan hij als assistent engineer mocht meewerken: ‘Zenyatta Mondatta’ van The Police. Prent werkte toen als assistent, maar heeft de helft van die plaat mogen opnemen. Een unieke kans om op die manier in zo’n project te mogen meegroeien, herinnert Prent zich als de dag van gisteren: “Meest bijzondere was nog wel een zaterdagmiddag waarop de band aangaf een idee voor een liedje te willen opnemen. Aangezien de engineer van dienst er nog niet was, werd gevraagd of ik dat dan niet even wilde doen. Pas jaren later besefte ik wat we die middag gedaan hadden. Toen heb ik namelijk gewoon ‘De Do Do Do, De Da Da Da’ opgenomen.

Op dat moment sta je er niet bij stil en is het gewoon een nummer, maar achteraf gezien is het natuurlijk wel heel bijzonder.”

JANKEN

Wie Ronald Prent spreekt, proeft in elk verhaal dat hij houdt van zijn vak. Prent is een mixing/recording engineer in hart en nieren, met een passie voor goede klank. Dat was ook te merken toen Studio 1 van Wisseloord werd opgeleverd tijdens de gigantische recente verbouwing: “Ik was zelf in New York om les te geven en toen ik terugkwam hadden ze ‘m klaar. Iedereen was nerveus, omdat ik ‘m dus nog niet gehoord had. Ik kwam terug, zat hier, ze draaiden muziek voor me en lieten alles zien. Ik heb echt zitten janken. Het was zo emotioneel omdat het veel beter was dan ik had durven hopen. Hoe de tafel functioneert, hoe de logistiek van de ruimte was en die fantastische klank. Het was voor mij het allermooiste moment van die hele verbouwing, dat vergeet ik echt van mijn leven niet meer. Man, wat was dat bijzonder.”

Als Prent, die via omzwervingen door o.a. Duitsland, Amerika en België weer in Nederland belandde, rondkijkt in de huidige Wisseloord Studios, dan zijn er heel wat woorden die in hem opkomen: “Trots, thuis, spanning, excitement, zorg”, lepelt hij op. “Maar bovenal is het gewoon een heel goed gevoel. Al helemaal omdat je merkt dat de belangstelling groeit en dat er in de wereld weer over Wisseloord

Dell raadt Windows aan.

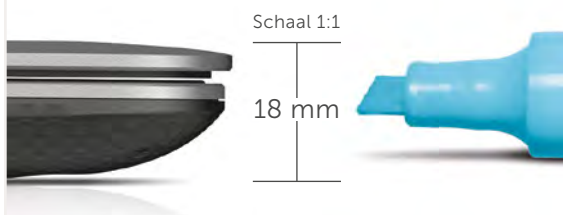

The power to do more

Pure professionele
kracht met het
dunste en lichtste
15" workstation.

Het M3800 Precision workstation gesloten
(ongeveer de breedte van een markeerstift).

Maak kennis met de Dell Precision M3800.

De prestaties die u nodig hebt in het ontwerp dat u wilt van slechts 18 mm dik. Het dunste en lichtste 15" workstation. Draai uw meest veeleisende professionele software. Ervaar de kracht van de 4e generatie Intel® Core™ i7 processor en NVIDIA® Quadro® grafische kaart. Geniet van onbegrensde mogelijkheden. De Dell Precision M3800.

Een topsysteem voor topprestaties. **Ga naar Dell.nl/Precision of bel 020 674 5544.**

ma - vrij 09.00-18.00

Dell B.V., Transformatorweg 38-72, 1014 AK Amsterdam.
Precision is een handelsmerk van Dell Inc. Microsoft® Office 2010, Windows® 7 en Windows 8 zijn handelsmerken of geregistreerde handelsmerken van Microsoft Corporation in de Verenigde Staten en/of andere landen. Intel, het logo van Intel, Intel Inside, Intel Core en Core Inside zijn handelsmerken van Intel Corporation in de Verenigde Staten en andere landen.

gesproken wordt. De Nederlandse markt is daarbij voor ons extreem belangrijk. Die support hebben we nodig, maar de buitenlandse markt maakt het dragend. De Nederlandse markt is namelijk te klein om van te leven.”

ONTMOETEN

Als ook maar een stukje van de vervlogen tijden gaat herleven, dan moet ook dat laatste helemaal goed komen voor Prent en consorten. Wie in de geschiedenis van de studio duikt, komt namelijk nogal wat grote namen tegen van artiesten die ooit hun voetstappen in de Hilversumse studio's hebben gezet. Mick Jagger, Peter Maffay, Rammstein, U2, Tina Turner, 50 Cent, Elton John. De lijst lijkt eindeloos. Prent: “Het unieke van Wisseloord was altijd dat iedereen elkaar hier tegenkwam en ook met elkaar ging spelen. Soms was dat muziek, soms tafelvoetbal. Maar er gebeurde altijd wat en dat zorgde voor een heel bijzondere sfeer.” Een jaar of negen geleden was het allemaal anders. Wisseloord was op een haar na failliet en muziekminnend Nederland zag het met lede ogen aan.

“De boel verouderde en werd niet meer onderhouden. Langzaam maar zeker gingen dingen kapot. Vervolgens komt dan niemand meer opnemen. Iedereen had bovendien een sleutel en liep in en uit, zodat ook veel spullen verdwenen. Uiteindelijk kon een executieverkoop worden afgewend en besloten wij erin te stappen. We hebben de studio's gron-

dig onder handen genomen en zijn begonnen Wisseloord weer op de kaart te zetten. We hebben nu het allerbeste op het gebied van infrastructuur en apparatuur, maar dan wel met de sfeer en de klank die bij Wisseloord hoort.”

PLATFORM

Ook een ander aspect van het oude Wisseloord zag Prent graag terug in de modernere variant: het bieden van een ‘house of music’. “Ook nu kunnen mensen elkaar hier weer tegenkomen en kunnen op die manier mooie dingen ontstaan. Ook verschillende stromingen, DJ's en muzikanten bijvoorbeeld, kunnen dan samen bijzondere dingen gaan doen. We hebben bijvoorbeeld een Vintage Room waarin we jong talent de kans bieden om elkaar op die manier te ontmoeten. Dat podium bieden wij ze en dat doen we op hoog niveau. De stap naar de grotere ruimtes wordt voor die bands dan ook weer een stukje kleiner. Zo willen we een platform zijn voor jonge bands en nieuw talent.”

PLEZIER

Al met al is Prent ook na bijna 35 jaar nog altijd in zijn element als hij aan het werk is. “Natuurlijk doe ik het ook omdat ik mijn boterham moet verdienen, maar dat doe ik echt het allerliefst op deze manier. Iedere dag dat ik kan gaan mixen doe ik dat weer met heel veel plezier.” ■

VERBINDINGEN

EUROSONIC NOORDERSLAG

Groningen was half januari het toneel van Eurosonic Noorderslag, waarvoor weer veel aandacht was op radio en televisie. Bert Neijland (Delta Star) zorgde in opdracht van Ericsson (duplex Point to Point) en Faber AV (DVB-T) voor de betrouwbare verbindingen.

DE APPARATUUR VAN DELTA STAR OP EUROSONIC NOORDERSLAG

* DVB-T voor Faber AV:

- Tandberg HD-SDI MPEG-4 encoder EN8092
- Zender COFDM Delta Star DSR4010
- Rohde & Schwarz UHF eindtrap
- Hirschmann zenderfilter
- Kathrein logaritisch periodieke zendantenne
- 25 DVB-T receivers MPEG-4 HD, HDMI out.
- Diverse omni- en logaritisch-periodieke ontvangstantennes.

* Duplex verbinding Ericsson (3FM radio, 101 TV)

- Ericsson E5788 encoder
- Gigawave/ RF-central RFX-PHT2 COFDM zender/ eindtrap
- Zenderfilter
- Huber & Suhner zendantenne
- Tandberg TT1260 COFDM receiver/ decoder
- 2 x Huber & Suhner ontvangstantennes
- 2 x Bandfilters
- 2 x Tandberg BDC2006 converter

- Gigawave RMT-II zender
- Tandberg CT2436 eindtrap
- Zenderfilter
- Huber & Suhner zendantenne
- Tandberg TT1260 COFDM receiver/ decoder
- 2 x Huber & Suhner ontvangstantennes
- 2 x Bandfilters
- 2 x Tandberg BDC2006 converter
- Bekabeling, statieven en masten.

Vanaf de Tandberg TT1260 receiver stuurt Ericsson dit signaal via glasvezel naar Hilversum.

Zo'n 34 jaar geleden begon Bert Neijland met zijn bedrijf Neijland Antenne Specialist, inmiddels doorgeëvolueerd tot het Delta Star dat het nu is. Eigenlijk kwam de start van zijn werkzaamheden destijds voort uit een stukje onvrede, vertelt Neijland op de burelen van Delta Star in Silvolde: "We zitten hier in het grensgebied en dat houdt in dat je qua ontvangst ook in een grensgebied zit. Dat is eigenlijk een trigger geweest. Je moest maximale inzet leveren voor een goede ontvangst en eigenlijk is dat wat ik nu nog altijd doe."

GROTE MARKT

Natuurlijk hebben er in 34 jaar tijd heel wat stappen tussen gezeten voordat Delta Star deed wat het nu doet: het leveren van draadloze oplossingen, of het nou camerazenders voor een evenement zijn of rechtstreekse verbindingen naar televisiestudio's. Neijland: "Toen ik een jaar of acht geleden voor het eerst op de AVManifestatie in Hilversum stond, dacht ik dat mensen zaten te wachten op verbindingen van A naar B, de zogenaamde Point to Point verbindingen. Ik

had in de hoek van de stand echter ook een camerazender van een fabrikant staan en al toen we aan het opbouwen waren, liep iedereen daar aan te trekken omdat ze het interessant vonden." Zo kwam Neijland er achter dat er een grote markt was voor zenders en alles wat daarachter zit. "Vervolgens is het dan weer dimdammen", legt hij verder uit. "Ga je zelf dingen bouwen, of ga je kopen? Dat zijn afwegingen die je maakt. Mensen willen betrouwbaarheid en je kan niet alles zelf gaan doen. Je kiest dan voor het beste materialen en dan kom je in mijn ogen bijvoorbeeld bij een merk als Tandberg uit."

Inmiddels zijn we jaren verder en heeft Neijland een lijst met referenties om 'u' tegen te zeggen. André Rieu op het Vrijthof in Maastricht en City Racing Rotterdam bijvoorbeeld, maar Neijland zorgt ook voor verbindingen voor de Erasmus Universiteit. "Dan wordt er gefilmd bij operaties in het ziekenhuis en kunnen chirurgen en artsen op een andere locatie, bijvoorbeeld de SS Rotterdam, meekijken en interactief commentaar geven of vragen stellen aan de

BroadcastNow

direct live HD multicam streaming
live naar internet
live naar stage
live naar social media

Get connected Stay Connected

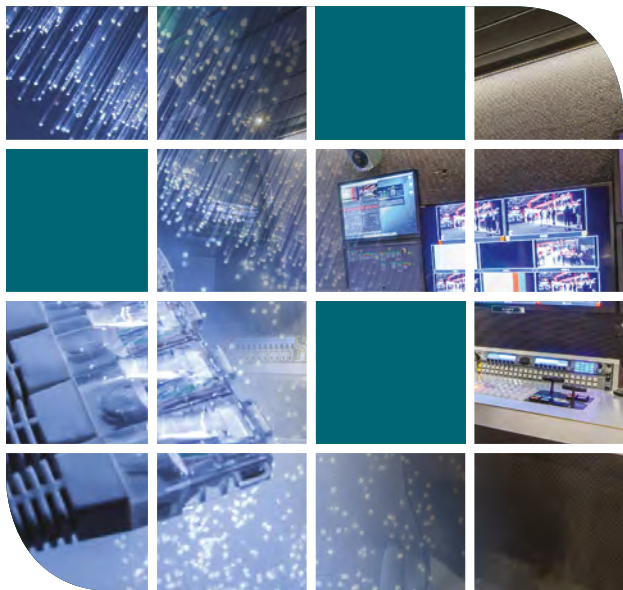
www.broadcastnow.nl

035 6231268 *info@broadcastnow.nl*

we kunnen het natuurlijk ook opnemen en direct uitleveren aan het publiek op memorystick

NEURON

ZODAT UW BROADCAST INSTALLATIE VOORBEREID IS OP EEN NETWERKOMGEVING

AXON
THE HEART OF BROADCAST

Axon heeft een duidelijk beeld hoe toekomstige broadcast productiesystemen er uit zullen zien: met de reeds beschikbare IT netwerkinfrastructuren zal het in de toekomst mogelijk zijn ieder bronsignaal beschikbaar te maken op iedere plek in het systeem.

De IEEE standaard 802.1 (AVB) beschrijft een onafhankelijk open platform, voor gesynchroniseerde low- latency signalen, dat een veilig signaaltransport in een live netwerkomgeving mogelijk maakt.

Axon zorgt ervoor dat uw infrastructuur geleidelijk overgaat naar een toekomst zekere netwerkinstallatie.

**BEZOEK ONS OP NAB2014
STAND N4606**

FABER AUDIOVISUALS

Faber Audiovisuals is aangesteld als AV supplier voor Eurosonic Noorderslag. Naast alle projectie, lcd en audio voor de congressen in De Oosterpoort, verzorgt Faber het LED en av voor het Eurosonic gedeelte. Het project is soepel verlopen, vertelt Jasper Reijgers: "Heel soepel zelfs. Gezien het feit dat in vier dagen 360 bands optreden, tientallen congressen plaatsvonden en er veel verschillende locaties waren, wat uiteraard voorbereidingstijd kost, is het gehele traject erg goed verlopen." Ook de samenwerking met Delta Star verliep volgens Reijgers prima: "Aangezien het voor iedereen de eerste keer was, is het uiteraard aftasten en ervaren hoe de lijnen lopen qua communicatie en verantwoordelijkheden. Dit is goed verlopen. De lijnen waren en zijn kort. Direct met de verantwoordelijke persoon spreken bevordert dat traject en dat was zeker ook het geval naar Delta Star, waarbij wij direct merkten met iemand te spreken die verstand van zaken had en meedacht in mooiste en beste oplossing voor onze vraag. Wat in dit geval was; lever een draadloze distributiemogelijkheid van de kabelkrantsignalen naar de lcd's. In de praktijk heeft dit vlekkeloos gewerkt. Het heeft ons erg veel tijd en energie gescheeld met de installatie en demontage. We kijken met een heel positief gevoel terug op deze klus. We hebben het gevoel dat we de kwaliteit die gewenst werd door de organisatie minimaal hebben kunnen waarmaken en we hebben dan ook heel veel zin om de komende jaren om dit met elkaar op te pakken en uit te breiden. Het is een fantastisch event met heel fijne mensen die hier aan meewerken."

opererend chirurg. Wat dat betreft is de diversiteit in werkzaamheden heel groot, wat het extra leuk maakt. En wat is nou leuker dan je vak mogen uitoefenen en dat dan ook nog te mogen doen met goede apparatuur?"

GEEN KABELS

Ook voor Eurosonic Noorderslag werd dus (voor het derde jaar op rij) de expertise van Delta Star ingeroepen. De twee voorgaande jaren deed Neijland zijn opdrachten daar alleen voor Ericsson (waarvoor hij ook dit jaar weer de duplexverbindingen verzorgde), maar dit jaar deed ook Faber AV een beroep op hem. "Zij plaatsten videoschermen in de verschillende ruimten van De Oosterpoort, de hoofdlocatie van Eurosonic Noorderslag", vertelt Neijland. "Om geen kabels te hoeven trekken, moest er een zender komen. Uit veiligheidsoverwegingen moesten de deuren in De Oosterpoort 's nachts dicht kunnen van de brandweer, dus dan kun je ook niet zomaar overal kabels neerleggen. Mensen kunnen er bovendien nog over vallen ook. Als je dan op deze manier kan werken, is dat veel makkelijker en het bespaart je ook nog een heleboel werk."

"Ik heb daar een logaritmische periodieke antenne en een DVB-T zender neergezet", vertelt Neijland terwijl hij de eivormige antenne ter demonstratie tevoorschijn tovert. "Je zou in eerste instantie kunnen denken om daar een of andere sprietantenne neer te zetten, die rondom zendt. Dan heb je echter ook signaal op plekken waar je het niet nodig hebt. Met deze antenne heb je dat niet. Ik wist bij Noorderslag ook meteen al waar ik 'm neer wilde zetten; op het dak van de portocabin waarin de studio van 3FM was gehuisvest. Dat ging perfect! In eerste instantie had ik geoffereerd om het in SD te doen. Omdat langzaam maar zeker wordt overgeschakeld op HD, heb ik aangeboden het in HD te gaan testen. Als dat zou bevallen,

For Those About
to Rock
We Do AVB

Pro Ethernet for Pro AV
AVnu Certified

Gecertificeerd
Platinum Partner van

www.blackbox.nl | 030-2417777

ERICSSON BROADCAST SERVICES

De signalen die binnenkwamen in de media compound in De Oosterpoort, werden door Ericsson via glasvezel naar de MCR in Hilversum gestuurd. In een leegstaande winkel in het centrum van Groningen was de radiostudio van 3FM gebouwd, van waaruit ook visueel radio gemaakt werd. Voor de benodigde radio- en videoverbindingen werd Delta Star ingeschakeld.

“Delta Star is een betrouwbare partij, die we vaker voor zulke klussen inschakelen”, vertelt Maarten Klep. “Ook bij het Prinsengrachtconcert en het Hofvijverconcert doen we bijvoorbeeld een beroep op Bert Neijland en net als daar, is het ook nu weer uitstekend bevallen.”

Foto: 3FM - Ben Houdijk

dan zouden we dat zo laten, maar mocht het niet bevallen, dan hadden we het alsnog in SD gedaan. Het ging uiteindelijk prima, dus is het HD gebleven.”

VIRUS

Neijland koos juist ook voor deze antenne, omdat je daarmee ook gebruik kunt maken van reflecties. Een groot verschil met dertig jaar geleden. “Wat toen heel vervelend was, is nu heel fijn”, geeft Neijland aan. “Als je vroeger reflectie had van een kerktoren, dan had je daar last van in je signaal. Nu ben je blij als je wat hoge gebouwen hebt, omdat je die reflectie kunt gebruiken. Dat wordt dan bij je signaal gevoegd en daar kun je gemak van hebben.” Om op die manier te kunnen werken, moet je kennis en goede meetapparatuur hebben. “En die heb ik”, vertelt Neijland. “Deze meter van Rover (de Rover HD Protab, red.) herbergt alle techniek die je nodig hebt en geeft me alle benodigde informatie. Dit ding is zó belangrijk voor me. Op locatie loop ik ermee rond, zodat ik op elke plek kan zien hoe sterk het signaal daar is en waar eventuele problemen in kunnen zitten. Hij geeft zó veel informatie, onvoorstelbaar.” Tijdens een project zijn volgens Neijland drie zaken erg belangrijk: goede spullen, goed gereedschap en goede meetapparatuur. “Aanschaf van zo’n meter stel je overigens vaak even uit, omdat je voor dat bedrag ook een leuke auto hebt, maar dat terzijde. Ik kan echt niet meer zonder. Ik bekijk overal het signaal, waar ik vervolgens ook weer op inspeel met mijn antennekeuze en dergelijke. In feite is het puzzelen geblazen, om uiteindelijk het beste signaal te krijgen. Daar komt

inderdaad ook de nodige kennis bij kijken. Ik noem het altijd een virus, maar dan wel een heel prettig virus.”

3FM DUPLEX

Voor Ericsson werden zoals gezegd de duplexverbindingen (voor 3FM radio en 101 TV) weer opgezet door Neijland. De 3FM studio stond tijdelijk midden in het centrum in een oud Gronings winkelpand. Oosterpoort staat aan de rand van het centrum. Een zichtverbinding is daar niet haalbaar, daarom plaatst Delta Star een COFDM verbinding die gebruik kan maken van reflecties. Met de juiste paneelantennes en zenderfilter werkt dit probleemloos. Opdrachtgever Ericsson koppelt in Oosterpoort meerdere signalen en zorgt ervoor dat het uitzendesignaal via glasvezel in Hilversum komt. Het retoursignaal van de glasvezel gaat via de Delta Star zender naar de 3FM studio.

GOED VERLOPEN

Het hele project is voor Neijland en consorten weer goed verlopen, geeft hij aan: “De voorbereiding was goed en ook technisch gezien hebben zich geen problemen voorgedaan. Het enige waar we tegenaan liepen was dat de studio van 3FM nog niet klaar was toen wij de verbindingen al hadden staan. Dan kan dus nog niet getest worden en voor ‘Hilversum’ zou dat dan wat verwarrend kunnen zijn. Maar ook dat is niet erg. Wat ik dan vaak doe, is een player aanzetten, zodat toch het signaal getest kan worden. Dan weet je alvast dat het goed is als later de 3FM-studio er ook klaar voor is.” ■

The Power To Alter *Nothing* Changes *Everything*.

LYON

Linear large-scale sound reinforcement system

AUDIO ELECTRONICS
MATTIJSEN

BEAMBROTHERS **DIGITAL PROJECTION**
WWW.BEAMBROTHERS.NL

**AL MEER DAN 20 JAAR
PROJECTOREN VAN WERELDKLASSE**

WWW.DIGITALPROJECTION.CO.UK
DISTRIBUTER IN THE NETHERLANDS - WWW.BEAMBROTHERS.NL

HOI

"Geen HOI. Geen deal."
Bert Kamp, mediamanager Rabobank

Een adverteerder die wil weten of hij het juiste bedrag betaalt voor z'n advertentie kijkt of een titel het HOI-keurmerk heeft. Dan zijn de oplagecijfers gecontroleerd en zijn de advertentietarieven daarop gebaseerd. PS Deze titel heeft het HOI-keurmerk.
HOI. De Harde Cijfers. www.hoi-online.nl

Bazelmans AVR investeert in Meyer Sound LYON array

Bazelmans AVR heeft groots geïnvesteerd in het splinternieuwe Meyer Sound LYON linear sound reinforcement system. Met 40 LYON's neemt Bazelmans zelfs twee complete productiesystemen in gebruik. Tegelijkertijd werd het aantal 1100-LFC's subs met 22 stuks uitgebreid naar 30. Meerdere Meyer Callisto+RMS systeem management sets maken de totale investering optimaal inzetbaar, ook binnen het internationale Meyer LEO-Family netwerk. Wiljan Bazelmans, oprichter en CEO Bazelmans AVR. "LEO demonstreert op alle vlakken de diverse voordelen die Meyer Sound aan de echt serieuze internationale touring & productie biedt. Het splinternieuwe maar compactere LYON toont dezelfde extreme lineariteit, en praktisch ongelimiteerde headroom, waar je bij elke productie, inclusief EDM (Electroncs Dance Music) echt mee onderscheidt. En dat in een formaat waar ook de stagedesigners bijzonder vrolijk van zullen worden." Het systeem wordt geleverd door Audio Electronics Mattijsen, vertegenwoordiger van Meyer Sound. Eric Mattijsen "Een mooiere lancering van LYON is moeilijk voorstelbaar. De laatste 2-3 jaar zien we duidelijk dat in markten waar Meyer Sound vroeger niet de eerste gedachte was, er nu grote belangstelling is voor de lineaire filosofie van Meyer Sound en de recente producten als 1100-LFC sub, LEO en nu dus LYON. De keuze voor dit Meyer LYON systeem, ruimschoots geschikt voor de grootste Nederlandse locaties, is van groot belang en een ontzettend belangrijke toevoeging aan de groeiende Nederlandse markt. We danken Wiljan en zijn hele team dan ook voor hun enthousiasme en vertrouwen."

ShowTex betreft nieuw pand

ShowTex heeft Antwerpen verlaten en opende onlangs de deuren van zijn nieuwe kantoor en productiecentrum in Burcht. De vestiging in Burcht is volledig aangepast aan de behoeften van het bedrijf, biedt de mogelijkheid om verder te groeien en is een ware logistieke droom. Omdat ShowTex door de jaren heen flink gegroeid is, begon al in 2010 de zoektocht naar een nieuwe locatie. Geen evidente opdracht, aangezien het nieuwe pand moest voldoen aan een aantal zeer specifieke criteria. Na veel wikken en wegen viel de keuze op het voormalige gebouw van transportfirma TTC in Burcht. Wat volgde was een grondige renovatie, waarbij het gebouw volledig aan de moderne voorschriften en ShowTex noden werd aangepast. Opvallend is nu bijvoorbeeld een gloednieuwe theatertoren van maar liefst 15 meter hoog, in het midden van het gebouw, die dienst doet als showroom en testruimte voor onder meer extra hoge gordijnen. Het nieuwe kantoor biedt ShowTex de mogelijkheid om zowel in binnen- als buitenland verder te groeien, is een ware logistieke droom, en tevens makkelijk bereikbaar. ShowTex is dit jaar ook weer te vinden op Prolight + Sound. Daar toont het de meest innovatieve gordijnstoffen en diverse textieloplossingen. Ontdek uiterst hoogwaardige prints, lasergesneden textiel, intrigerende stretchvormen, driedimensionale spiegelolie en zoveel meer. Het vormt meteen ook de primeur voor ShowTex Spanje, het kersverse ShowTex-filiaal in Barcelona. Maak kennis met de nieuwe Spaanse collega's en geniet tijdens de beursdagen vanaf 16u van échte tapas en een glaasje Cava om in de Zuiderse sfeer te blijven. Breng dus zeker een bezoekje aan de ShowTex-stand en ontdek de oneindige mogelijkheden van textiel voor theaters en evenementen.

Roland op Prolight + Sound

Roland Systems Group toont op Pro Light + Sound met haar indrukwekkende line-up van audio- en videoproducten welke slimme totaaloplossingen het merk biedt ten behoeve van grote en kleine audiovisuele live producties. Zo worden de V-800HD, V-40HD, V-4EX en de nieuwste VR-50HD en VR-3EX Multi-Format Video Switchers getoond, die met hun geïntegreerde broadcastkwaliteit scalers in staat zijn om een zeer breed scala van ingangs- en uitgangsformaten door middel van individuele scaling, stretching, cropping and zooming te laten samensmelten bij live producties waar een optimale beeldkwaliteit en een zeer korte vertraging absolute vereisten zijn. Ook zijn de Roland VC-1 Series mini-converters te zien, die met hun vastgeschroefde connectoren, sublieme warmte afgifte en een beeldconversie zonder kwaliteitsverlies een uitstekende en betaalbare keuze zijn voor de meest uiteenlopende applicaties. Met de bi-directionele VC-1 FS Delay die converteert tussen tot 3G-SDI en HDMI (en is voorzien van een audio- en zelfs videodelay) en de Multi-Format VC-1 Scan Converter heeft Roland twee prachtige 'Swiss knives' die menig AV-technicus vaak van pas zullen komen. Vanzelfsprekend zal RSG ook haar complete range van audioproducten laten zien die de workflow bij live-audio producties optimaal stroomlijnen door een naadloze integratie van audiotransport, live mixing, multi-track recording/playback en live personal monitoring en remote besturing via PC, Mac en iPad.

BAANBREKENDE SENNHEISER- TECHNOLOGIE OP ISE

Tijdens ISE 2014 vielen twee pareltjes van Sennheiser op. Als eerste een alles in één draadloos en scalable portable Public Address (PA)-systeem voor microfoons en muziekweergave plus opname. Als tweede een all-in-one audio meeting oplossing die niet alleen relatief eenvoudig te installeren valt, maar ook voortreffelijk klinkt.

Wat er allemaal niet in één portable luidsprekerbox past. Sennheiser weet er zelfs een compleet state of the art PA-systeem in onder te brengen. In feite gaat het om een complete oplossing bestaande uit een draagbare luidspreker uitgerust met oplaadbare accu's en Bluetooth, inbouwruimte voor 3 x 19 inch draadloze ontvangers, USB-connector, afregeling & besturing via een iPad en WLAN voor de draadloze verbindingen met geluidsbronnen en meerdere speakers. De gebruiker hoeft nu geen vele meters aan kabels meer te leggen en kan gemakkelijk upscalen met meerdere LSP Pro 500 systemen. Bovendien vrijwel direct gebruiksklaar. Een extra speaker er bij is zo gepiept.

INBOUW DRAADLOZE MICROFOONONTVANGERS

Het meest interessante aan deze compacte actieve luidspreker van Sennheiser is de beschikbare inbouwruimte voor maximaal drie draadloze microfoonontvangers met alle bijbehorende connectoren en voorzieningen. De gebruiker kan bijvoorbeeld drie Sennheiser evolution wireless units inbouwen en creëert daarmee een draagbaar alles-in-een systeem. Dankzij de voeding uit een Lithium Ion-batterij is geen stroomkabel nodig. Raakt er een accu leeg, dan neemt een tweede direct de voeding over. De nog beschikbare accucapaciteit valt draadloos op de iPad uit te lezen. Twee volle accu's zijn goed voor circa 8 uur inzet in het veld.

AFSPELEN EN APP

Muziek afspelen kan direct via Bluetooth of het insteken van een USB-stick. Omgekeerd kan je ook WAV-records op een USB-stick opnemen. In geval de gebruiker toch een aansluiting per kabel nodig heeft, biedt de Sennheiser LSP Pro 500 een combinatie input voor microfoon/lijn en een stereo-ingang, een link-out voor het aansluiten van een tweede LSP 500 Pro voor stereogebruik of uitbreiding met een subwoofer.

Sterk is de combinatie van een iPad met speciale app die tot maximaal 20 PA-speaker systemen kan aansturen m.b.v. WLAN. Zoals verwacht voorziet deze app in volumeregeling, mixen (virtuele mengtafel), EQ-functies en delay. In de mode 'positioning' ziet de gebruiker automatisch de aangesloten speakers

verschijnen. Verplaatsen in de ruimte gaat eenvoudig door het vegen van de vinger over het iPad-scherm. De virtuele mengtafel geeft toegang tot verschillende instelmogelijkheden voor alle aangesloten geluidsbronnen en luidsprekers.

Tot de belangrijkste specificaties behoren o.a.: standaard 36 mm statiefadapter (statiefhoek instelbaar +/- 14 graden), 1 x 8 inch woofer en 1 x 3/4 inch compressie driver, passieve crossover, maximale geluidsdruk: 110 dB (SPL), frequentie respons: 65 Hz-18 kHz, een klasse D versterker met 55 W continue, 120 W piekvermogen en afmetingen: 290 x 550 x 320 mm bij 3,5 kg.

TEAMCONNECT

Sennheiser is mede bekend door haar gerenommeerde draadloze microfoonssystemen voor vergader- en conferentieruimten. Het nieuwe TeamConnect-systeem wordt beschreven als een alles-in-één en stressfree solution. Kortom, je hebt niet meer nodig dan er in het pakket zit en het installeren plus gebruik wijzen zich grotendeels vanzelf. TeamConnect bestaat uit geïntegreerde speakers, draadloze speechLine microfoons, een centrale besturingsunit en connectivity management. De centrale CU1 besturingsunit voorziet zowel in draadloos LAN als WiFi. Samen met de DSP-specialist ClearOne heeft Sennheiser nu een audio oplossing voor vergaderruimten ontwikkeld dat zonder kopzorg linkt aan netwerken en business mobile devices om het geheel via iOS app en iPad te bedienen. De iOS app biedt touchscreen control voor web- en audio conferences op de iPad en iPhone. Er is een browser-based web app die een zelfde soort easy-to-use interface heeft. Met behulp van deze apps kan de gebruiker Teamconnect precies op maat voor de desbetreffende vergaderruimte, spreker(-panels) en eigen smaak afstemmen.

Een belangrijke component van het TeamConnect systeem vormen de SpeechLine microfoons. Je kunt acht van deze rijk immersive klinkende SpeechLine mics aan een TeamConnect-systeem hangen. (N.B.: Wordt als complete set geleverd). In totaal 16 sprekers / gebruikers per vergaderruimte. Zoals gezegd gemakkelijk te integreren in bestaande audio- en ICT-voorzieningen met een vrijwel perfect geluid. ■

**AUDIO ELECTRONICS
MATTIJSEN**

f AEM.livesound | T: 020-69890480 | www.aem.nl

NEW

Solid State Logic

The LIVE console.

WISYCOM

Future Proof Wireless.

Nick & Simon
Sterker in de Gelredome

LIVELAB

CONCEPTS - CONTENT - PLAYOUT

Gerard Joling
Lekker in de Ziggo Dome

Gerard Joling - Lekker in de Ziggo Dome is een productie van Entertainment NL en Creative Cowboys
Nick & Simon - Sterker in de Gelredome is een productie van Volencam Music B.V. en Mojo Concerts

18e editie **90 stands**

29 MAART 2014

**NEDERLANDS GROOTSTE VERKOOPBEURS
VAN GEBRUIKTE PROFESSIONELE
BEELD-LICHT-GELUID APPARATUUR**

EXPO HOUTEN

entree € 10
kinderen tot 12 jr. € 5

10 - 15 uur
parkeren gratis

WWW.PA-MARKT.NL

EPSON RICHT ZICH OP PRO-MARKT: MEER LICHT, MEER FOCUS

Epson, wereldmarktleider op het gebied van projectoren, richt zich met de recente aankondiging van de EB-4000 en EB-G6000 series installatieprojectoren nu serieus op de markt voor 4.000 lumen en hoger. "In dat segment is voor ons nog veel te winnen, terwijl we met ons productassortiment voor vrijwel iedere situatie een uitstekende oplossing tot 10.000 lumen kunnen bieden", aldus Oscar van der Linden, Country Manager Epson Nederland.

Epson wil de pro-markt gaan veroveren. "Dit is hét moment onze focus te verleggen naar het 4.000 tot 10.000 lumen segment", vertelt Van der Linden. "En daar houdt het bovendien niet op. Naar verwachting zullen we in de toekomst ook projectoren van meer dan 10.000 lumen gaan leveren." De Epson EB-G6900WU en EB-G6800 zijn ideaal voor de verhuurmarkt en digitale informatieborden, bieden een hoge lichtcapaciteit en zijn uitgerust met een HDBaseT-ingang. Bovendien kunnen ze beelden in hoeken en op gebogen oppervlakken projecteren en zijn ze compatibel met lenzen uit de Epson EB-G5-serie. De Epson EB-G6900WU is uitgerust met een WUXGA-schermresolutie, terwijl de EB-G6800 beelden met een XGA-schermresolutie projecteert. Deze modellen zijn daarnaast uitgerust met HDBaseT, een geavanceerde technologie voor de overdracht van vijf signalen, inclusief niet-gecomprimeerde HD video, audio, voeding en bediening, tegen lage kosten voor afstanden tot 100 meter met een standaard CAT5/6-kabel.

De nieuwe serie bestaat uit de volgende modellen en resoluties: de Epson EB-4950WU en

EB-4850WU bieden een Full HD WUXGA-schermresolutie, de Epson EB-4750W een WXGA-schermresolutie, en de Epson EB-4650 en EB-4550 een XGA-schermresolutie. Met de vijf nieuwe 3LCD installatieprojectoren kunnen bedrijven, scholen en universiteiten veel eenvoudiger scherpere en helderdere beelden projecteren. Deze modellen bieden helderheidsniveaus tot 5200 lumen en zijn uitermate gebruiksvriendelijk.

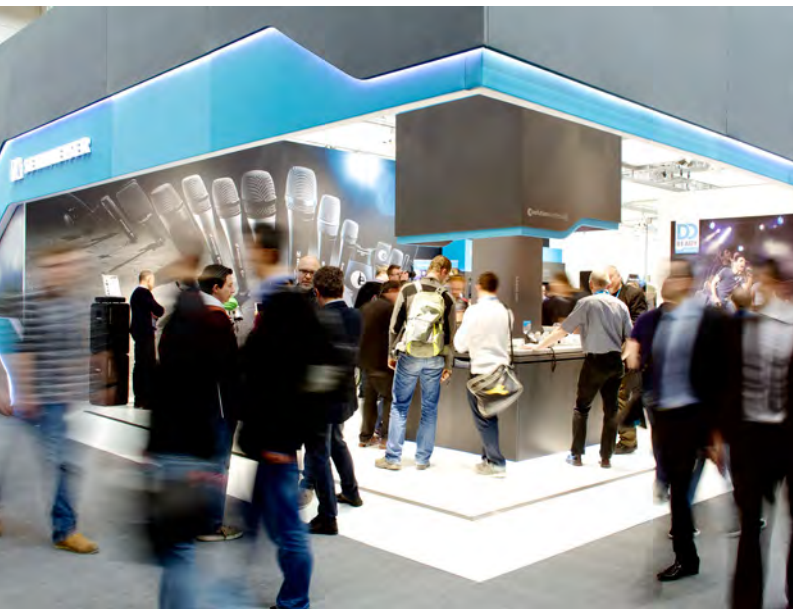
3LCD

Op enkele uitzonderingen na zijn er twee technologieën die in de hedendaagse digitale projectoren worden gebruikt: DLP of 3LCD. DLP (Digital Light Processing) gebruikt een chiptechnologie die in eerste instantie is ontwikkeld door Texas Instruments, maar waarvoor nu licenties aan derden worden verleend. De 3LCD-technologie is ontworpen door Epson en gelanceerd in de jaren zeventig. De technologie is gepromoot en ontwikkeld door het gelieerde 3LCD-orgaan (www.3lcd.com) en er worden nu licenties voor verleend aan een groot aantal andere fabrikanten. Dat Epson als dé ontwikkelaar en producent van één van de twee voornaamste technologieën

sinds 2001 wereldmarktleider is op het gebied van projectie, is dan ook weinig verrassend.

COLOUR LIGHT OUTPUT

Helderheid wordt doorgaans uitgedrukt in lumen, maar tot voor kort communiceerden projectorfabrikanten alleen de helderheid van wit licht. Vreemd, want vrijwel alle hedendaagse beelden bestaan hoofdzakelijk uit kleur. Daarom communiceren Epson en andere 3LCD-fabrikanten nu ook de waarde van de kleurhelderheid, ofwel Colour Light Output (CLO). Een hoge CLO betekent dat alles helder is. En hierin komt het verschil tussen de DLP en 3LCD technologieën duidelijk naar voren. Beide werken namelijk op fundamenteel verschillende manieren wat betreft het genereren van beeld, in het bijzonder bij het verwerken van kleur. 3LCD projectoren leveren een gelijke helderheid van wit en gekleurd licht, terwijl de kleurhelderheid bij 1-chip DLP-projectoren veelal fors lager ligt dan de helderheid van wit licht. Sterker nog, met Epson 3LCD projectoren zijn de kleuren tot drie keer helderder dan bij 1-chip DLP-projectoren. Tel uit je winst... ■

VOORBESCHOUWING

PROLIGHT + SOUND 2014

De Messe in Frankfurt staat van 12 tot en met 15 maart weer in het teken van Prolight + Sound. Vorig jaar werd met 113.000 bezoekers uit 142 landen een bezoekersrecord verbroken en ook dit jaar belooft het programma weer een succesvolle editie van de beurs. Enkele standhouders vertellen hier alvast wat ze gaan laten zien op de Duitse beursvloer.

Prolight + Sound biedt een uitgebreid overzicht van de nieuwste producten en diensten in de evenementensector en theaterwereld. Vier dagen lang is deze toonaangevende internationale vakbeurs weer de ultieme ontmoetingsplaats voor exposanten, handelaren en professionele gebruikers van over de hele wereld.

Op de beursvloer zijn de verschillende producten onderverdeeld in de volgende productgroepen: audiotechnologie, lichttechniek, communicatietechnologie, theater- en

toneeltechnologie, mediatechnologie, visuele communicatie en systeemintegratie. De sectie over geluidssystemen (draagbare installaties, concertgeluid, installaties, microfoons, netwerken etc.) is te vinden in de hallen 8.0 en 9.1. Exposanten op het gebied van licht en podium tonen hun producten in hal 11.0, 9.0 en 9.1. Uiteraard vind ook dit jaar tegelijkertijd weer de Musikmesse plaats, de internationale beurs voor muziekinstrumenten, bladmuziek, muziekproductie en -marketing. Een mooie aanvulling op Prolight + Sound.

YAMAHA COMMERCIAL AUDIO

Yamaha Commercial Audio is één van de partijen die plaats zal nemen in Hal 8.0. Hier zijn CL-mixers, Nuage, de nieuwe MG-XU mixers en nieuwe witte HS-speakers volledig operationeel te bewonderen. Bij de lijn Commercial Installation Solutions heeft Yamaha sinds kort ook de VXC-inbouw en VXS-opbouwspeakers die voldoen aan de nieuwe EN54-norm voor voice alarm en ontruiming. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van de modernste brandvertragende en vochtbestendige materialen. De nieuwe MTX-processors en XMV-installatie versterkers zijn ook werkend te zien op de Yamaha CA-stand. Dan Dugan is te gast op de stand en zal zijn Auto-mixer demonstreren en toelichten. Yamaha Commercial Audio zal tijdens de beurs ook een aantal nieuwe innovatieve producten lanceren. Yamaha Music Europe is als vanouds te vinden in de Forum hal.

SENNHEISER

Al meer dan 65 jaar staat Sennheiser voor topkwaliteitsproducten, topgeluid en op maat gemaakte oplossingen voor elk aspect van het opnemen, overbrengen en weergeven van geluid. "We willen dat mensen niet alleen alle aspecten van het geluid horen, maar ook voelen. Dit jaar staan onze klanten en eindgebruikers wederom centraal op onze stand. Er is zoveel talent aanwezig in de wereld en dit willen we steunen." Sennheiser zal klanten en toekomstige gebruikers in staat stellen om hun creativiteit los te laten op onze stand. Daarvoor kunnen ze kennis maken met onze professionele oplossingen voor de Music Industry. "Hiervoor gaan we speciale hands-on sessions organiseren op onze Sennheiser stand 8.0 A-70."

Sennheiser toont ook zijn laatste innovatie op gebied van de digitale draadloze geluidsverbinding, de Digital 9000 serie. De Digital 9000 is ontwikkeld voor alle professionele gebruikers in de broadcast studio's, theaters en live optredens met de nadruk op perfecte geluidskwaliteit. De unieke ongecomprimeerde digitale audio transmissie biedt geluid met geweldige dynamiek zonder enige RF artefacten. Bezoek ook Neumann (8.0 A68), K-array (8.0 A-72), Apart (8.0 40B).

INTERAL TC

Ook dit jaar staat Interl TC op haar vertrouwde plek. "Een beetje naar achteren in Hal 9, weg van het geflikker van moving heads en de alsmaar schreeuwende Led-panels, hebben wij onze stand. Ruim en rustig, de plek om ons (opnieuw) te ontmoeten", vertelt Jan Verheijen. Samen met het ingenieursbureau Frank Michel brengt Interl TC het nieuws op gebied van trussystemen. "Onder het motto 'Big Black & Beautiful', staan onze zwaardere trussen centraal.

Uiteraard ook in het zwart en uiterst mooi." Buro Michel informeert over de actuele stand van zaken met betrekking tot regelgeving op Europees gebied, zoals de Eurocode 9 en de EN 1090 norm. "Ook Scan-Rig presenteert zich op onze stand, met staalkabels, hijsmiddelen, lieren en motoren. Frontline-ZFX Europe presenteert haar unieke Monorail met de laatste uitbreidingen." Interl TC presenteert dit jaar ook haar nieuwe productcatalogus, liefst 228 bladzijdes dik. "Daarbij trakteren wij natuurlijk graag op een best bakje koffie. Ook op dit gebied hebben we namelijk een naam hoog te houden."

BOX OF DOOM

Het Nederlands Symbioses Music timmert met de Box of Doom Isolation Cabinets flink aan de weg. Veel Nederlandse studio's, bands en sessiemuzikanten werken intussen met de stille gitaarspeaker. Mede door het succes in Nederland neemt de vraag uit het buitenland toe. Bands als In Flames en de fameuze Berlijnse Hansa Studio hebben intussen ook voor de BoD gekozen. Tijdens de aankomende Musik Messe (12 t/m 15 Maart -Frankfurt) zal de Box of Doom officieel aan het Europese publiek getoond worden. Geïnteresseerden kunnen terecht met al hun vragen en worden in de gelegenheid gesteld een BoD uit te proberen. De nieuwste serie is op enkele punten aangepast. Belangrijkste is dat de 2014 versie, doormiddel van enkele aanpassingen, ook geleverd kan worden geschikt voor basgitaar. Verder is het, door aanpassingen in het productieproces, eenvoudiger om achteraf aanpassingen te doen aan de configuratie, te denken valt aan 7-polige aansluitingen voor buizenmicrofoons. Box of Doom wordt vertegenwoordigd door Guitarsystems en is te vinden in Hal 4 stand H42.

ALL AREAS

All Areas Rental & Sales B.V. verzorgt de gehele aankleding en inrichting van evenementen en concerten. "Wij verhuren o.a. theaterdoeken, Pipe & Drape, podia, tribunes, tenten, kleedkamerinrichting en facilitaire voorzieningen", vertelt Erik Lohman. "Ook zijn we de officiële importeur en distributeur van het Pipe & Drape systeem en van TexLnt® low frequency baffles en Mobile Airwall sound isolation. Dit mobiele, modulaire product is speciaal ontwikkeld om de akoestiek te verbeteren en het geluid op een evenement te reguleren en/of isoleren. Op Prolight + Sound zijn we aanwezig in twee stands met het officiële Pipe & Drape systeem en onze sound baffles. We hebben een speciale stand ontwikkeld om het effect van de geluidswerende doeken te laten ervaren en hebben verschillende speciale beursaangebiedingen voor onze bezoekers. We verwelkomen u graag in onze stands in Hal 8, stand H04 (sound baffles) en Hal 9, stand F24 (Pipe & Drape)."

Lossless conversion in the palm of your hand.

NEW VC-1 Scan Converter
UP/DOWN/CROSS/SCALER/FRAME SYNC

Uncompromising commitment to picture quality. **Lossless**

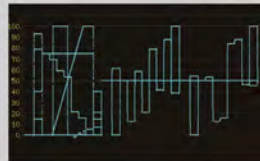
The VC-1 series faithfully converts the original source with no change in color or brightness. It supports super-blacks and super-whites, and converts video from cameras and other source devices with all the originality intact.

Color bar signal

Faithful conversion of color phase and chroma

Faithful conversion from super-blacks to super whites

Support for 1080p 3G-SDI. **3G bps 1080/60p**

Support for workflow combining audio and video. **AUDIO EMBEDDING**

Support for HDCP HDMI signals. **HDCP ready**

Rugged, high quality smart design.

NEW

VC-1 Series VIDEO CONVERTER

**HDMI to SDI
VC-1-HS**

Conversion of video and audio signals from HDMI input to SDI output.

**SDI to HDMI
VC-1-SH**

Conversion of video and audio signals from SDI input to HDMI output.

**FS Delay
VC-1-DL**

Bi-directional Conversion of video and audio signals from HDMI to SDI or SDI to HDMI with Frame Sync and Delay

AV STUMPFL

Als vanouds zal ook AV Stumpfl aanwezig zijn op de beurs. De nadruk zal daarbij liggen op drie nieuwe producten: allereerst het ronde 'Curve' projectiescherm voor panoramische projecties. Ideaal voor gebruik in musea en tentoonstellingsruimten waar educatieve multi-displayshows worden gepresenteerd. Het 'Curve' scherm is gebaseerd op het robuuste Monoblox 64 systeem. Verder de Wings Media Engine Stage server voor multidisplay-toepassingen met de bijbehorende Wings Vioso software met geautomatiseerde, camera gebaseerde beameruitlijning, show control, etc. Daarnaast nog het 'Desert screen' met demontabele beamersarmen voor presentaties op minder geschikte locaties; een samenwerkingsproduct van Mk2 en AV Stumpfl Nederland dat is vervaardigd voor de Luchtmobiele Brigade. Dit scherm werd bekroond met de EMEA InAVation Award 2014 in de categorie AV Mounting Solutions. Uiteraard zijn ook de bekende fraaie System Vario en Monoblox 32 en 64 projectieschermen in de stand te zien en wordt ook de winnaar van de 'Best Projection Screen' Rental Staging System Award op de Infocomm van 2013, het randloze 'Full white' screen, in de schijnwerpers gezet. Een geheel nieuw concept is het Varioclip projectiescherm waarbij de projectiefolies op innovatieve wijze, zonder gebruikmaking van drukknoppen, op het frame worden bevestigd. AV Stumpfl is te vinden in hal 9.0 stand A 40.

VARIPHONE

Tijdens Prolight & Sound 2014 wordt door Variphone de nieuwe UMpro50 voorgesteld. Deze nieuwe telg onder

de universele reeks zal de nieuwe topper worden. Een ongekend klankbeeld, aangezien deze IN-EAR is uitgerust met vijf luidsprekers per kant. We geven aan de bezoekers de kans deze te beluisteren op onze stand: Hall 8.0, C87. Bovendien kan je kennis maken met het ruime productaanbod van VARIPHONE zoals onder meer op maat gemaakte IN-EAR systemen en gehoorbescherming.

CHAUVET PROFESSIONAL

LED wash armaturen, krachtige en veelzijdige LED movingheads en een makkelijk pixelmapping displaysysteem behoren tot de producten die Chauvet Professional zal laten zien. Op de stand onder andere een reeks van armaturen, zoals nieuwe toevoegingen aan de Nexus lijn, met de NEXUS Aq 5x5 en Nexus Aw 7x7 narrow beam panels, Epix Bar 2.0 en Epix Strip 2.0 pixelmapping armaturen, Legend 330SR Spot krachtige moving yokes, Legend 412Z moving head wash armaturen en veel meer. Daarnaast introduceert Chauvet een nieuwe lijn, Rogue, die debuteert met krachtige en veelzijdige spot- en beamarmaturen die grote prestaties leveren. Dit en veel meer is te zien op stand 34, in Hal 11. ■

Alle informatie over Prolight + Sound is te vinden op www.pls.messe-frankfurt.com

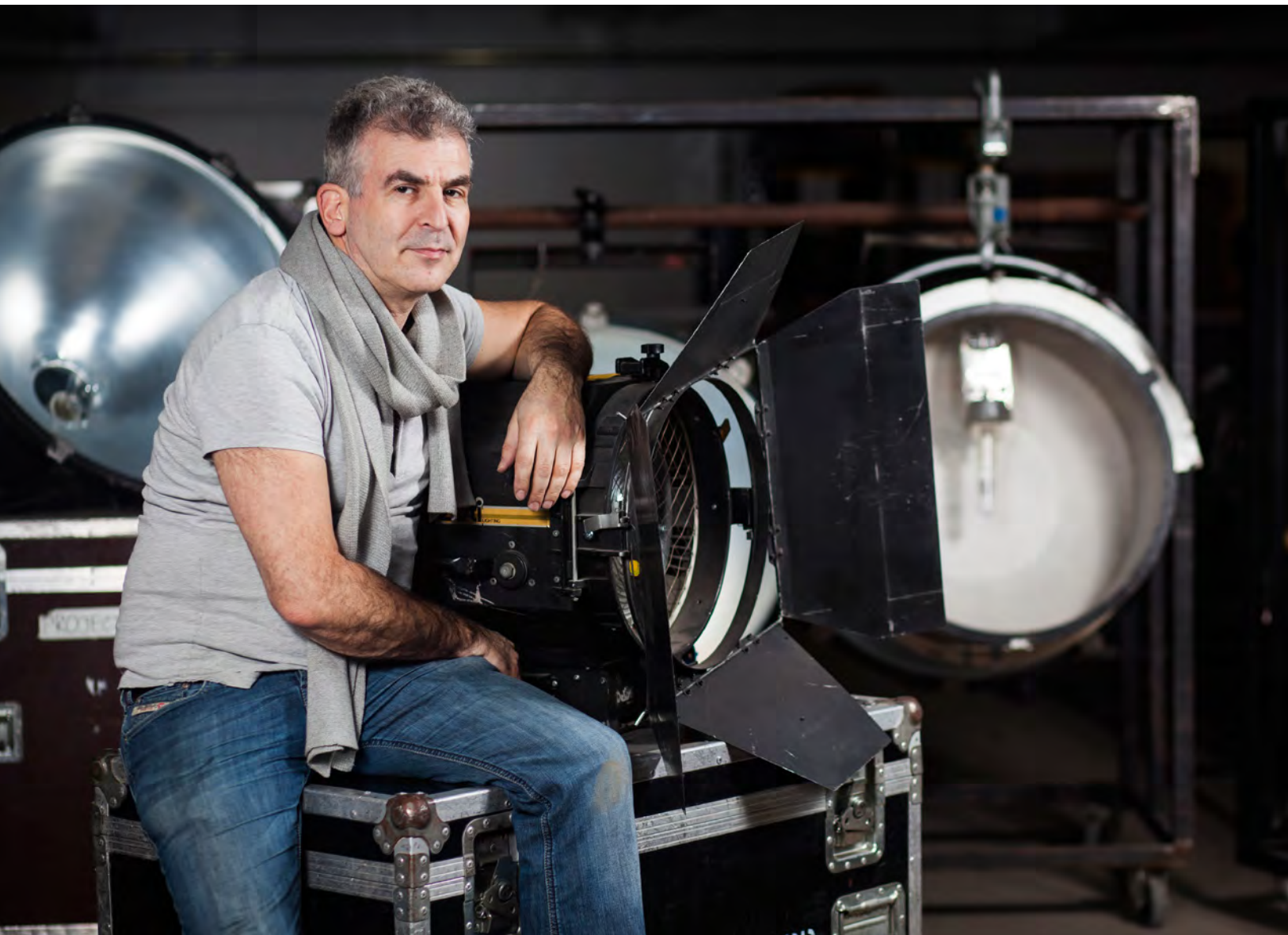
LICHTONTWERPER URI RAPAPORT:

“LICHT IS GEWOON DE ‘EXTRA’ ACTEUR”

Wie in Nederland praat over lichtontwerp, heeft het al snel over Uri Rapaport, die al decennialang te boek staat als lichttovenaar. Een vakman wiens ontwerpen gebruikt zijn in musicals als Hij Gelooft in Mij en Ciske de Rat, maar die ook zijn hand niet omdraait voor een evenement als de opening van de Amsterdam ArenA of een intieme theaterproductie

op Oerol. Leonor Jonker Joost Franken

Begonnen als autodidact, debuteerde Uri Rapaport in 1978 als technicus bij de Stadsschouwburg Utrecht, waar hij later ook lichtontwerper werd. In 1994 richtte hij zijn bedrijf Rapatech op en in 1996, samen met de onlangs overleden Reinier Tweebeeke, Tweebeeke&Rapaport. Sindsdien is het hard gegaan. Naast theater, dansvoorstellingen, bedrijfsevenementen en musicals, ontwerpt hij licht voor architectuur en maakt hij autonome lichtinstallaties. Ik sprak Rapaport op een regenachtige dag in zijn eigenzinnig gerenoveerde stadshuis in Utrecht. Hij ontwerpt licht zoals een kunstschilder schildert, maar in plaats van verf gebruikt Rapaport een palet van licht en kleuren.

CAMERAMAN

Rapaport praat snel, maar bedachtzaam. Hij haalt het ene na het andere voorbeeld aan om de werking van

licht in een productie te illustreren. "Als lichtontwerper voeg ik iets toe, het is geen autonome kunstvorm. Naar mijn mening is het niet boeiend voor een toeschouwer om tien minuten lang alleen maar naar licht kijken,

**"IN PRINCIPE BEN IK DE
CAMERAMAN. IK BEPAAL WAAR DE
FOCUS NAARTOE GAAT"**

maar het is een prachtig middel om te helpen bij de vertelling, de uitvergroting, de vorm, de dramaturgie. Als twee acteurs naast elkaar op het toneel staan, kun je een van hen met licht een veel grotere présence geven dan de ander. We kijken nou eenmaal graag naar het lichtste punt. Dat kan een hulp zijn voor de acteurs,

of een toevoeging aan het verhaal, omdat je zo kan anticiperen op wat er gaat gebeuren. In principe ben ik de cameraman. Ik bepaal waar de focus naartoe gaat.”

Om met licht een verhaal te kunnen vertellen, is herkenning cruciaal. “Met licht roep je iets wakker, je refereert aan iets dat mensen in hun onderbewuste gezien hebben. Bijvoorbeeld: als je in een zeventiende-eeuws decor licht laat schijnen vanaf de linkerkant, dan komt het over als de zeventiende eeuw. Maar vanaf de andere kant is dat niet zo, dat komt omdat onze referentie voor die tijd wordt bepaald door schilderijen, van bijvoorbeeld Vermeer. In die schilderijen komt het licht meestal van links, vanwege de standaard atelieropstelling in die tijd. Ik kwam daar achter toen ik in mijn prille begintijd een ontwerp maakte dat maar niet wilde werken als zeventiende-eeuws. Toen ik het decor inliep om het van de achterkant te bekijken en het licht van de andere kant zag komen, werkte het opeens wél.”

Wanneer Rapaport een schilderij of andere afbeelding ziet, dan trekt de lichtinval al snel zijn aandacht. “Niet in eerste instantie, maar later wel. Ik heb dat vooral met film en fotografie. Vaak zit ik ook gewoon in de auto als me plotseling een lichtval of kleurstelling opvalt. Die ga ik dan ontleden om erachter te komen wat het zo bijzonder maakt, zodat ik het in mijn ontwerpen kan gebruiken. Alles wat je in het theater doet is een samenvatting van het grotere. Je roept iets wakker in mensen, zonder het één op één over te nemen. Als je een prachtige zonsopgang maakt, dan zeggen mensen: ‘zo komt het niet voor in de natuur’. Terwijl een zonsopgang in de natuur er vaak ook heel abstract, niet-natuurlijk uitziet, met wolken die in een keer van paars, naar roze of zelfs lichtgroen kleuren. Mensen vinden dat in het theater niet kloppen, dus je moet daar een gemiddelde in zoeken, of het juist uitvergrooten.”

PAPLEPEL

Rapaport kreeg zijn liefde voor het theater van huis uit mee. “Mijn moeder was amateurspeelster bij een moderne toneelvereniging. Als ze bij ons thuis in de huiskamer repeteerde mochten mijn broer en ik de bandrecorder aanzetten en later hielpen we ook mee bij voorstellingen. Ik mocht toen vanuit die vereniging een speciale cursus volgen waarbij we de kneepjes van het vak leerden: van decorbouw tot licht en geluid. Dat was in die tijd heel duur, maar volgens mij was het de

beste investering die mijn ouders ooit gedaan hebben.” Op zijn zeventiende werd Rapaport gevraagd om drie maanden in de Stadsschouwburg als lichttechnicus te werken. “Ik zou dan van school moeten gaan, dus daar heb ik eerst heel goed over nagedacht. Uiteindelijk kwam ik tot de conclusie dat ik het toch heel graag wilde. Het theater was iets magisch en had een enorme aantrekkingskracht. Toen nam ik de duik in het diepe.” Rapaport voelde zich toen nog niet speciaal aangetrokken tot lichtontwerp. “Eigenlijk wilde ik ooit grafisch vormgever worden. Toen ik bij de Stadsschouwburg kwam werken had ik zelf nog niet zo in de gaten dat ik talent had voor licht. Ik was misschien ook wel gewoon op het juiste moment op de juiste plaats. Er werkte daar

"MET LICHT ROEP JE IETS WAKKER, JE REFEREERT AAN IETS DAT MENSEN IN HUN ONDERBEWUSTE GEZIEN HEBBEN"

een Engelse belichtster, Sue Hillier-Smith, in een tijd dat er in Nederland nog maar heel weinig lichtontwerpers waren. Van haar kreeg ik het vak met de paplepel ingegoten. De toenmalige directie, Paul Verbist en Pim Wallis de Vries, vond dat wel interessant en heeft me op sleeptouw genomen door me elke keer een nieuw contract te geven en op te geven voor de toen net opgerichte Stichting Opleiding Theatertechnici (SOTT).”

In de jaren die volgden wisselde Rapaport zijn werk als lichttechnicus in de Stadsschouwburg af met tours met gezelschappen en andere opdrachten, terwijl hij in de schouwburg steeds vaker gevraagd werd om lichtontwerp te verzorgen, onder andere voor de vermaarde circussen. In 1992 bestond de Stadsschouwburg vijftig jaar en werd hij gevraagd als lichtontwerper voor de jubileumvoorstelling Hamlet, een grote internationale productie van Dirk Tanghe, voor wie hij sindsdien alle lichtontwerpen verzorgt. “Toen was het wel duidelijk dat daar mijn ambitie verder lag. Ik ging bedrijfsevenementen en producties bij andere gezelschappen doen, naast mijn werk bij de schouwburg. In 1996 werd ik gevraagd om het lichtontwerp te maken voor de opening van de Amsterdam ArenA, een groot evenement met tien producties in twaalf dagen, en ben ik voor mezelf begonnen.”

PENSELEN

Inmiddels maakt Rapaport niet alleen ontwerpen voor voorstellingen en evenementen, maar ook voor architectuur. Bovendien maakte hij een paar jaar geleden zijn eerste autonome lichtinstallatie. Rapaport: "Ik ben heel nieuwsgierig en vind vrij snel aansluiting bij andere disciplines waar mijn expertise in terugkomt. Theater is een goede ingang, omdat je daar heel goed hebt leren kijken naar mensen en situaties. Als een museum mij vraagt om met licht mensen te helpen om de weg naar de uitgang te vinden, of een portret op te merken, kan ik dezelfde mechanismen toepassen als in het theater. Het publiek heeft een bepaald verwachtingspatroon en je kan ze meelokken. Er zijn bepaalde wetmatigheden: als mensen in het licht zitten en ze zien elkaar, dan schamen ze zich voor elkaar en reageren ze minder. Wil je een applaus stoppen dan zet je gewoon veel licht op het publiek."

Rapaport voelt zich nog steeds het meest thuis in het theater. "Daar ligt mijn liefde en passie. Het is een heel leuke plek met leuke mensen. Ik vind het prettig om getriggerd te worden door anderen. Een opdrachtgever die vertelt over een evenement of een architect die vertelt over de uitstraling die zijn gebouw moet hebben, kan even inspirerend zijn als een regisseur die over zijn stuk praat, maar een herhaling van zetten vind ik minder boeiend. In het theater komt dat niet vaak voor omdat je elke keer een andere situatie hebt. Er zijn heel grote verschillen tussen producties, zowel qua vorm als organisatie en budget. Als je budget beperkt is, heb je een eindigheid aan spullen die je hebt, aan verf om mee te verven. Dan moet je andere penselen gaan kiezen, of met een kleiner palet werken."

LED

Sinds Rapaport zijn zelfstandig bureau oprichtte is dat palet veranderd, met name dankzij de digitale ontwikkelingen op het gebied van lichttechniek, zoals led-verlichting. "Met led-verlichting kan je dingen die voorheen onmogelijk waren. Je moet het als toevoeging zien. Het is razendsnel, wordt niet warm, past overal in en je hebt andere kleurschakeringen. Ik kan nu bijvoorbeeld een horizon creëren met led onder en boven, waardoor ik het licht kan laten oversteken. In het verleden kon dat wel een beetje, maar nu is het vrij eenvoudig en gebruik ik het regelmatig. De ontwikkelingen in het theater weerspiegelen de snelle ontwikkelingen in de maatschappij: ambient licht thuis of een

flikkerend led-kaarsje in het restaurant vinden we heel normaal – een paar jaar geleden was dat nog ondenkbaar. Net zoals je nu ziet dat mobiele telefoons als zaklamp worden gebruikt. Daar kun je ook weer gebruik van maken. Zo heb ik het lichtontwerp gedaan voor de experimentele dansvoorstelling *Call me Call*, waarbij de dansers elkaar uitlichten met smartphones. In de projectie zag je hoeveel batterij de telefoons nog hadden en een klok die terugdraaide een aangaf hoelang de voorstelling nog zou kunnen duren. Heel spannend werd het daardoor."

BIERVILTJE

Rapaport heeft het theatercircuit de afgelopen decennia zien professionaliseren. "Die professionalisering is uit het buitenland overgewaaid. Ik ben daarin meegroeid en ben misschien zelfs wel voor een deeltje aanstichter geweest. Begin jaren negentig had je in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten al heel lang een standaard voor een plattegrond met licht, hier werd dat bij wijze van spreken nog op een bierviltje getekend. Er moest op een gegeven moment een stap

"HET IS NIET ZO INTERESSANT HOE JE IETS TECHNISCH REALISEERT: VOOR MIJ IS TECHNIEK PUUR HET MIDDEL"

verder gezet worden. Door het gebruik van moderne technieken als computers en tekenprogramma's moet je als ontwerper met veel meer zaken en mensen rekening houden. Vroeger werd je simpelweg gevraagd om een lichtontwerp te maken, nu moet je het budget in de gaten houden, zorgen dat het verplaatsbaar is en inschatten wat dat betekent. Je kan niet meer ergens binnenkomen en zeggen: 'zo, en nu hang ik eens een paar lampen op'."

Hoewel opleidingen tot lichtontwerper bijdragen aan die professionalisering, vindt Rapaport het bezwaarlijk dat deze opleidingen in Nederland onderdeel zijn van de HBO-opleiding voor theatertechnici. "Ik vind dat het een kunstopleiding zou moeten zijn. Het is niet zo interessant hoe je iets technisch realiseert: voor mij is techniek puur het middel. Kunstonderwijs laat meer ruimte over om jezelf te ontplooien, maar als je vanuit

prolight+sound

Sennheiser 8.0 A-70

Neumann 8.0 A-68

Reliance Runs in the Family.

Evolution 900 Series
German Engineering—Uncompromisingly Reliable

Every detail counts for perfect live sound. Take the evolution 900 series: conceived of as a harmonically calibrated family, these high-end microphones combine demanding sound with unmatched reliability. Uncompromising stage equipment for uncompromising professionals.

evolution—One of a Kind.

sennheiser.com/evolution

SENNHEISER
The Pursuit of Perfect Sound

de techniek denkt zit je gelijk in een andere hoek en gaat het over andere onderwerpen. Dat is een ballast: als je weet dat dingen niet kunnen, probeer je ze ook niet. Omgekeerd kan iemand zonder technische kennis onverwacht iets bijzonders doen. Acteurs kunnen vaak erg goed het licht bedienen en dat is niet zo gek, want het is een vorm van acteren: licht is gewoon de 'extra' acteur. Ik heb ook erg mooie lichtontwerpen gezien van mensen die technisch niet zo heel bedreven waren."

TOTAALERVARING

Op de vraag of zijn eigen kennis hem weleens in de weg zit, antwoordt Rapaport dat hij soms inderdaad in eerste instantie 'nee' zegt, om daarna een oplossing te bedenken. "Die 'nee' komt uit kennis. Een regisseur vraagt weleens iets wat vanuit technisch perspectief onmogelijk lijkt, maar dan vraag ik door. Als een regisseur bijvoorbeeld vraagt om iets blauw te maken dan denk ik, wat bedoelt hij eigenlijk met 'blauw'? Dan blijkt hij 'koud' te bedoelen. Woorden zijn ook maar een betrekkelijke kwestie. Wanneer een regisseur vraagt of ik het heel licht kan maken, ben ik geneigd om te gaan vragen waarom hij dat wil. Dan blijkt hij vaak iets anders te bedoelen, bijvoorbeeld een ochtendgloren met een katergevoel."

Rapaport gebruikt licht als vertelmiddel. "Er zijn regisseurs die soms tegen een acteur zeggen: 'dat hoef je niet te spelen, dat lost Uri op'. Ik hou van dramaturgisch licht, ik hou van concepttheater. Een evenement in het teken van chocola, waarbij het woord chocola helemaal niet meer terugkomt: dat vind ik een

"ER ZIJN REGISSEURS DIE SOMS TEGEN EEN ACTEUR ZEGGEN: 'DAT HOEF JE NIET TE SPELEN, DAT LOST URI OP'"

fascinerende manier van werken. Die associaties zijn dan je vertrekpunt. Niet de techniek, dat is echt het middel, de kwasten en verf." Licht moet wel ongemerkt vertellen. "Of ongemerkt of heel erg duidelijk, dan wordt het een special effect. Als er in een recensie staat: 'het was geen goede voorstelling, maar het licht was prachtig', dan heb ik iets verkeerd gedaan. Dan is het uit balans. Als er geschreven wordt dat het een prachtige voorstelling was, terwijl er niks over het licht in staat is het goed. Het gaat om de totaalervaring." ■

GELUIDSONTWERPER JEROEN TEN BRINKE:

VOORLIEFDE VOOR UITDAGINGEN

Jeroen ten Brinke is een geluidsontwerper met een indrukwekkende staat van dienst. Soldaat van Oranje, Symphonica in Rosso en Vrienden van Amstel Live zijn maar een paar namen uit de lange lijst van referenties. Waar zijn liefde voor muziek begon met getrommel op wasmiddelpakken, is hij nu gepokt en gemazeld: "Je moet luisteren, voelen en weten wat de bedoeling is om een productie succesvol te maken." Leonor Jonker Joost Franken

We hebben met Jeroen ten Brinke afgesproken in uitgaansgelegenheid Crazy Piano's, op de boulevard van Scheveningen. Terwijl buiten de wind giert, vertelt hij hoe hij het eigenzinnige geluidsontwerp voor de zaak maakte, én voor de filialen in Barcelona en Miami. Momenteel werkt hij onder meer aan de productie Anne, die in het voorjaar te zien is in een speciaal gebouwd theater in Amsterdam. "Bij Soldaat van Oranje draaide het publiek door de decorsets, bij Anne gaat er een ring van het podium draaien. Ik vind het heel leuk om oplossingen te bedenken voor zulke uitdagende projecten."

HERRIE

Het begon voor Jeroen ten Brinke met een gedeelde liefde voor muziek en voor techniek. Hij groeide op in Zevenaar, bij Arnhem, waar hij als kind al een bandje oprichtte met een buurtgenootje. "Dat begon met getrommel op Dash-wasmiddelpakken. Ik zag hem op straat op zo'n pak trommelen en mijn moeder gebruikte ook Dash, dus die trommel ging op de kop en ik ging naast hem lopen. Later kreeg mijn vriendje een junior-drumkitje voor zijn verjaardag. Voor mijn verjaardag kreeg ik een paar sokken, dus ging ik maar zingen. Tegen de tijd dat we een jaar of tien waren hadden we een hele band met zeven mensen. Rond die tijd experimenteerde ik ook al met het bouwen van zenders. Naarmate we verder kwamen met de band hadden we steeds meer geluidsapparatuur nodig en omdat we dat van ons zakgeld van een gulden in de week niet konden betalen, ben ik de spullen die we nodig hadden zelf gaan bouwen. We gingen wekelijks langs het vuilnis om radio's en televisies te zoeken, waar ik al het bruikbare uitsloopte. Dan hoefden we alleen nog een kabel te kopen."

De band, Ghaos, groeide uit tot een gewilde live-act in de regio en Ten Brinke maakte zich de geluidstechniek steeds meer meester. "Omdat we teveel herrie maakten om bij ons thuis te oefenen, huurden we bij een boer buiten de stad twee schuren voor vijftig gulden. Daar begon het mixen echt. In de ene schuur speelden we en in de andere zetten we mixers neer. Zo maakten we live demo's." De activiteiten van de band wekten interesse van lokale verhuurbedrijven van geluidsapparatuur. "Wij konden spullen voor ze uittesten en opslaan in de schuur. Doordeeweeks konden we die mixers en micro-

foons dan ook pakken en zo werd het langzaamaan steeds groter."

De omschakeling kwam toen Ten Brinke van school ging en voor de techniek koos. "Ik had ondertussen wel door dat ik graag die kant op wilde en wilde wel voor een geluidsbedrijf werken. Ik heb toen op één dag bij destijds de twee grootste geluidsbedrijven gesolliciteerd, Focus en Ampco, en ben uiteindelijk bij Focus blijven werken." De HTS Electronica maakte hij niet af. "Ik heb de MTS gedaan en vervolgens twee jaar HTS, maar werk vond ik veel belangrijker en leuker. Uiteindelijk heb ik er ook geen spijt van dat ik die opleiding niet heb afgemaakt. Dan had ik nu misschien een negen tot vijf baantje gehad op een vaste afdeling met een soldeerboutje. Eigenlijk is het wel beter gelopen, haha."

"WE GINGEN WEKELIJKS LANGS HET VUILNIS OM RADIO'S EN TELEVISIES TE ZOEKEN, WAAR IK AL HET BRUIKBARE UITSLOOPTE"

GELUKJES

Bij toeval kwam Jeroen ten Brinke eind jaren tachtig in het theatercircuit terecht. "Ik was toen nog helemaal niet bekend met het theater. Ik werd op een gegeven moment gebeld door de eigenaar van Focus, of ik even naar Carré wilde komen. Dat was honderd meter van mijn huis, maar ik was er nog nooit geweest. Ze hadden daar bij een productie van Joop van den Ende een invaller nodig die verstand had van zenders. In die tijd, dan praten we over 1988, was het nog een heel gedoe om twaalf zenders tegelijk aan de praat te houden, dat viel nog weleens uit. Het is handig als je begrijpt hoe die techniek werkt. Ik kon daar toen blijven werken en ben vervolgens blijven hangen in die scene." Vanaf het moment dat Ten Brinke als freelancer ging werken, raakte zijn loopbaan in een stroomversnelling. "Eerst had ik me bij de Kamer van Koophandel ingeschreven als 'Jeroen's Soundservice' of iets dergelijks. Toen ik op de fiets terug naar huis zat, dacht ik: 'dat wordt niks'. Ik heb een geluidsontwerper uit New York gevraagd

NUAGE

Yamaha & Steinberg

Be different. Be better

Today there is better...

Nuage re-defines what is possible in audio post-production.

Uniting the elements of your workflow into a seamless experience, NUAGE combines dedicated Yamaha control and interface hardware with Steinberg's Nuendo 6 DAW software to create a purpose-built system that offers unprecedented productivity, flexibility and audio quality in a fully modular format that's easily configured to match the needs of your facility.

Cutting edge technology from two of the audio industry's biggest hitters, Nuage is the most complete, cost-efficient post production solution available.

The better alternative today: an industry standard tomorrow.

 YAMAHA

commercial audio

For more information please visit www.yamahacommercialaudio.com

Connect with experience

of ik zijn naam kon gebruiken: ADI, Audio Design International. Dat zag er goed uit op een fax, haha. Met die ontwerper had ik twee tours gedaan en een goede klik ervaren, dus we zijn daarna ook daadwerkelijk samen gaan werken. Er was net iemand die uit het bedrijf wilde stappen en ik ben er als nieuwe partner bijgekomen. Drie maanden later werd ik teruggevraagd bij Joop van den Ende en ging ik als freelancer het dubbele verdienen. Dat was een serie van gelukjes, maar op dat moment weet je niet waar je aan begint.”

WOESTIJN

Inmiddels werkt Ten Brinke voor uiteenlopende opdrachtgevers. “Soms word ik gevraagd om twee kleine speakertjes in een restaurant op te hangen en soms ga ik met twintig

“JE MOET LUISTEREN, VOELEN EN WETEN WAT DE BEDOELING IS OM EEN PRODUCTIE SUCCESVOL TE MAKEN”

trailers de woestijn in om een groot project te doen. Die afwisseling vind ik fijn. Als ik altijd hetzelfde doe, kak ik in. Het gaat mij vooral om de uitdaging, ik vind het leuk om nieuwe dingen te proberen.” Ook binnen producties komt Ten Brinke met nieuwe oplossingen, hoewel het bij grote producties niet mogelijk is om te experimenteren. “Bij Soldaat van Oranje waren we bijvoorbeeld gedwongen om met nieuwe oplossingen te komen omdat het publiek in die voorstelling door verschillende decorsets draait, terwijl de speakers vastzitten. Maar bij de grote producties gaat het vooral om veiligheid: het moet iedere avond gewoon werken. Je kan dan niet van alles uitproberen. Ik vind ook het belangrijkste aan geluidsapparatuur dat het betrouwbaar is. Als het geluid stopt en het zover komt dat het publiek naar huis moet, heb je echt een groot probleem.”

Dat heeft Ten Brinke gelukkig nooit meegemaakt. “Wel een keer bijna trouwens, bij Symphonica in Rosso in Gelredome. Het stormde toen zo hard, met hevige regenval en rukwinden, dat het dak op en neer ging, waardoor er over de hele lengte van het Gelredome een enorme hoeveelheid water naar beneden kwam. Vijf minuten voor aanvang kwam er toen honderd liter water op een mixer en klonk er een enorm harde geluidskraak. Op dat moment gaan alle toeters en bellen rinkelen. Iedereen in de buurt gooide gelijk al z'n kleren op de mixer zodat het water zoveel mogelijk

werd geabsorbeerd. Zodra ik bij de knoppen was heb ik de mastervolumes helemaal teruggezet zodat het kraken zachter klonk en de inloop-cd even hard gezet, zodat we konden horen of onze ingrepen verbetering brachten. Ik heb toen de ergste delen met spares vervangen en vier minuten later konden we toch gewoon door. Ik weet nog goed hoe het voelde om het teken te geven dat we konden beginnen. Heel cool was dat.”

MATRAS

Een handelsmerk van Ten Brinke is het zoeken naar simpele oplossingen om ingewikkelde problemen te vermijden. Zo streeft hij ernaar zo min mogelijk met techniek te compenseren. “Als in het theater een orkestbak in onbalans uitkomt waardoor je de drums bijvoorbeeld te hard hoort, is dat achteraf vrij lastig op te lossen. Omdat je vooraan de helft akoestisch hoort, zou je de speakers heel hard moeten zetten om dat te compenseren. Bovendien is het heel dynamisch in het theater, dus als je dat elektronisch op gaat lossen heb je iedere acht maten of ieder liedje weer een probleem. Je moet daarom zorgen dat de basis goed is. Daar komt bij dat mensen ook weleens onnodig hard gaan zitten beuken op een drumstel of blazen op een toeter. Terwijl anderen daar dan misschien niets van durven te zeggen, kan ik er neutraal instappen en zoiets op een leuke manier bijsturen.” Neutraal advies geven is een belangrijk deel van zijn vak. Het is daarom noodzakelijk voor Ten Brinke om bovenop de ontwikkelingen in de techniek te zitten. “Ik vind het heel belangrijk om bij te houden wat nieuw

“UITEINDELIJK KLINT DE DIGITALE TECHNIEK NOG NIET ZO GOED ALS DE ANALOGIE TECHNIEK VAN NET DAARVOOR”

op de markt komt. Om je te onderscheiden moet je precies weten wie wat in de schuur heeft, zodat je voor de producent de juiste lijst kan maken met benodigd materiaal. Aan de andere kant kan je soms ook een oplossing bieden door alleen ergens een doekje op te hangen of een oude, zwartgemaakte matras neer te leggen.”

DIGITAAL

De intrede van de digitale techniek maakt het eenvoudiger problemen tijdens de opbouw voor te zijn. “Toen ik begon was het een kwestie van ergens met een trailer heengaan, de

TOONAANGEVEND & BEELDBEPALEND

AMPCO
FLASHLIGHT

CREATIEVE OPLOSSINGEN IN
LICHT, GELUID, VIDEO EN RIGGING

www.ampco-flashlight.com

boel uitpakken en dan zagen we wel. Nu is dat gelukkig veel meer gestructureerd. Met tekenprogramma's wordt tegenwoordig elke productie in 3D getekend, compleet met belichting, zodat je precies kan berekenen waar de speakers komen te hangen. Je kan dan alles in één keer in de goede volgorde inhangen, zonder dat je op elkaar hoeft te wachten. Vroeger bleek er nog weleens een lamp achter een speaker te hangen nadat je alles had opgehangen, maar nu kan dat bijna niet meer gebeuren." Voor Ten Brinke ligt de winst in digitale techniek vooral in deze voorbereidings-technieken. "Uiteindelijk klinkt de digitale techniek nog niet zo goed als de analoge techniek van net daarvoor, daar is nog heel veel winst te behalen. Er zijn jammer genoeg nog te weinig partijen die commercieel belang zien in het heel goed maken van het digitale geluid, maar dat komt vanzelf."

CHEMIE

Hoe belangrijk knowhow van tools en techniek ook is, een goed begrip van dramaturgische wetten in het theater is cruciaal. Ten Brinke: "De interactie met het publiek is uiteindelijk het belangrijkste. Er moet chemie ontstaan tussen degenen die de productie uitvoeren en het publiek. De bezoekers moeten daarom van elkaar horen dat ze klappen.

Na een hard beginnetje moet het volume gelijk omlaag als iedereen de handen op elkaar heeft. Zo'n trucje heeft niks met techniek te maken. Je moet dan gewoon de fader heen en weer halen, no matter wat voor spullen je hebt. Ook kan je in een stuk helpen met de dramaturgie, bijvoorbeeld door

"DE INTERACTIE MET HET PUBLIEK IS UITEINDELIJK HET BELANGRIJKSTE"

iemand uit z'n emotie te halen door even heel hard muziek te laten horen die niet mineur is. Het is de basis van het theater dat je al die wetten snapt waardoor een productie gaat leven. Je moet eigenlijk luisteren, voelen en weten wat de bedoeling is om zo'n productie succesvol te maken."

Ten Brinke heeft dit gaandeweg geleerd. "Ik had nog nooit van het theater gehoord toen ik voor de eerste keer uitgenodigd werd. Nu houd ik ervan. Mijn hart ligt bij live-muziek, maar de bandjescultuur zou ik binnen de kortste keren zat zijn. In het theater is het elke keer anders. Je bent bezig dingen te polijsten en werkt er met heel veel mensen tegelijk. Het biedt ook voordelen om niet voor een band te werken, daardoor krijg je leuke producties aangeboden als Vrienden van Amstel Live. Andere gegadigden met een binding met een van de bands kunnen geen neutraal advies geven, omdat ze nooit zullen zeggen dat de band waar zij voor werken zachter mag. Ik kan me beter op het geluid over de hele productie richten. Het gaat om de hele avond, dat is iets wat ik in het theater heb geleerd."

Zijn favoriete projecten zijn de meest uitdagende producties. "Ik vind het heel leuk om zulke exclusieve dingen zoals Soldaat van Oranje en Anne goed voor te kunnen bereiden. Toen ik het eerste plan voor Soldaat van Oranje las, leek het me nogal dromerig om te denken dat zo'n productie in Katwijk een succes zou worden. Ik dacht echt dat het te hoog gegrepen was. Totdat ik alle plannen zag en me realiseerde dat het écht ging gebeuren en zeker wel een kans van slagen had. Toen moest ik nog even flink aan de bak. Je weet van tevoren nooit of iets gaat aanslaan, of het een hype wordt. Nu is het een enorm succes. Ik denk dat Soldaat van Oranje misschien wel mijn favoriete project is: na drie jaar vind ik het nog steeds goed." ■

Unieke, sfeervolle en nostalgische tenten...

WWW.BUMPERSTAGE-TENTVERHUUR.NL

**BETER INZICHT
MEER CONTROLE**

KRACHTIGE VERHUUR SOFTWARE

inspHire

specialisten in verhuur software

inspHire verhuursoftware levert een krachtige en efficiënte oplossing om uw winst te maximaliseren en uw bedrijf naar een nieuwe hoogte te brengen.

Meer dan 1.000 bedrijven, in de hele verhuurbranche, werken en vertrouwen iedere dag op inspHire. Bel ons vandaag nog voor meer informatie.

Tel +31 (0)30 291 9860

Web www.inspHire.nl

Email hallo@inspHire.nl

Sound • Light • Video

TRIPLE SHOWTECHNIEK

SIGNAAL 81
1446 WT PURMEREND
T: +31 (0) 299 - 433101
WWW.TRIPLESHOW.NL
INFO@TRIPLESHOW.NL

Veel belangstelling voor beurs PA-markt

Wie had het kunnen bedenken dat het samenbrengen van 19 bedrijven in 1998 voor de verkoop van tweedehandse professionele licht- en geluidsapparatuur zou leiden tot één van Nederlands langst lopende beurzen op muziekgebied. Op 29 maart 2014 staat alweer de 18e editie van de PA-markt op de agenda. De kracht van de PA-markt is toch wel dat er heel veel gebruikte apparatuur van de grote en kleine verhuurbedrijven te koop aangeboden worden. De keuze is erg groot en varieert jaarlijks van microfoonkabel tot krachtstroomverdeelkast en van een zwaar gebruikte SM58 microfoon tot een nog in bijna nieuwstaat zijnde mengtafel. Luidsprekerkasten die echt alle zalen van Nederland hebben gezien tot collectoritems, zoals ooit een effectenrack van Normaal. Dat de bezoekers graag willen zien wat ze kopen is één van de sterke punten van de beurs. Zien, voelen, testen, het kan allemaal op de PA-markt. Defecte materialen kom je bijna niet tegen, tenzij het strikt vermeld staat. En zelfs dan kan het lucratief zijn. Een baskast met één los draadje, een lichteffect met een kapotte zekering, het komt voor en dan heb je een koopje. Voor deze 18e editie zullen meer dan 90 stands gevuld door meer dan 50 bedrijven uit Nederland en België. Evenals de voorgaande jaren is op de vrijdagavond voor de beurs al een preview van de opgebouwde stands op de website www.pamarkt.nl te zien. Een levendige discussie speelt zich dan al af op de verschillende internetfora. Op zaterdagmorgen is het dan vanaf half negen al dringen bij de voordeur voor de bezoekers uit heel Europa en pas om tien uur gaan de deuren open.

Primeur voor Off-Road Verhuur

In 2013 werd tijdens de GroenTechniek Holland de gator van het type XUV 855D S4 geïntroduceerd. Dit is een vierpersoons gator met dieselmotor, die net op de Nederlandse markt is verschenen. Onlangs heeft Greve Groentechniek de eerste twee gators in Nederland afgeleverd bij Off-Road Verhuur. Off-Road Verhuur is een van de grootste spelers op de markt voor de verhuur van transportoplossingen op maat. Zij biedt een breed assortiment aan gators, quads, golfwagens en scooters voor onder andere festivals, evenementen en weg- en waterbouw. Naast de reeds aanwezige specials zoals de brandweergator, ambulancegator en sneeuwschuivers, is de komst van de vierpersoons gator een welkome uitbreiding. Met deze machine hoopt Off-Road Verhuur in te spelen op de groeiende vraag naar een veilige oplossing voor personenvervoer op openbare en onverharde terreinen. Meer informatie op www.offroadverhuur.nl.

Nieuw kantoor Livetime Productions ingewijd

Het technisch productiekantoor Livetime Productions is wederom uit haar jasje gegroeid en heeft voor een nieuwe centraal gelegen plek gekozen in het mooie Reeuwijk. Op donderdag 13 februari vond de officiële housewarming van het nieuwe kantoor plaats. Samen met maar liefst 300 relaties was het een bijzonder geslaagde avond! Al sinds april 2013 heeft Livetime het kantoor in gebruik genomen, maar door enorme drukte heeft de housewarming even op zich laten wachten. Het jaar 2013 was een schitterend jaar voor Livetime met een aantal wel hele bijzondere producties, zoals bijvoorbeeld de inhuldiging van Koning Willem Alexander voor de gemeente Amsterdam en de Koningsvaart op 30 april voor IDTV, de LEKKER concerten van Gerard Joling (Creative Cowboys & Entertainment.NL), Frozen Planet & Planet Earth in Concert in de Ziggo Dome (Nieve van Lambaart theaterproducties) en 200 Jaar Koninkrijk (Proost). De groeiende trend die Livetime al sinds de start in 2005 doormaakt blijft zich ook komend jaar weer doorzetten. Livetime Productions neemt voor diverse evenementen en organisatiebureaus de complete of gedeeltelijke technische productie op zich en vervult hiermee de rol van technisch ontwerper, logistiek planner/begeleider en eventueel onafhankelijk inkoop van faciliteiten. Voor informatie over het bedrijf kijk op www.livetime.nl.

B TO B EVENTS FESTIVALS BUDGETBEWAKING PREMIERES CON
 TEN BEURZEN **TECHNISCHE COÖRDINATIE** LOGISTIEK
 SITE PRODUCTIE AWARDSHOWS STADIONSHOW'S TECHNIS
 NINGEN SITEPRODUCTIE REGISTRATIES EVENTS
 STAGE DESIGN PREMIERES BEURZEN CORPORATE EVENTS
 X MODESHOWS STADIONS HOSPITALITY F
 ISTIEK CORPORATE EVENTS SPORTEVENTS
 RES VISUALISATIES AWARDSHOWS HULDIGINGEN
 EVENTS STADIONSHOW'S PRESENTATIES FESTIVALS
 EN TV PROGRAMMA'S DECOR'S PRETPARKEN
 RZEN OPENINGEN **VAN KLEIN TOT GROOT** POPCONCERTEN

TECHNISCHE CAD TEKENINGEN BEURSSTANDS

www.facebook.com/SightlineProductions
www.sightline-prod.com

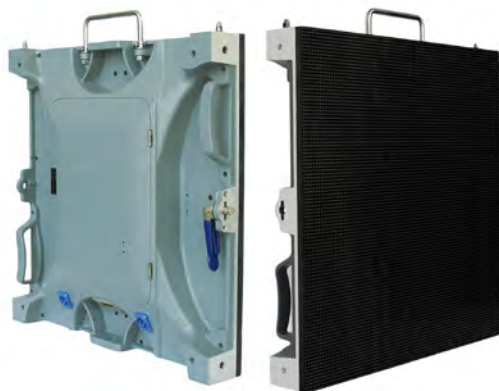
SMELT

PORTOFOONS.nl

Verkoop, Verhuur & Service Portofoons

info@smelteurope.nl

☎ 088 - 60 666 00

XL Video plaatst mega order in China

XL Video investeert meer dan 15 miljoen dollar in een uitgebreid programma nieuwe LED producten en accessoires, een investering die aansluit bij de plannen van de firma om vanaf 2014 verder te groeien. XL plaatste orders bij diverse leveranciers, waaronder de Unilumin Group Co, die gevestigd is in Shenzhen, China, en dochteronderneming Radiant Opto-Elec Technology Co Ltd. Op die manier kon XL een reeks LED producten kopen die gebruik maken van de nieuwste technologieën. Nu al is meer dan 1200m² aan LED producten beschikbaar zijn voor verhuur door XL Video.

De LED investering omvat onder andere:

- State of the art 2.5mm high contrast LED
- Super lichtgewicht 3.9mm Utile LED
- 18mm Magic Cube outdoor & indoor LED
- 7mm blackface Magic Cube outdoor & indoor LED – de eerste in zijn soort binnen dit segment

- De meest recente innovatie waarbij een LED scherm met LED spots wordt gecombineerd in één paneel 18mm Hybrid LED. Deze uitvinding werd ontworpen door het XL Video R&D Center en bedient klanten uit de entertainment business die graag video én licht in één oplossing geïntegreerd zien.

Ook heeft XL Video geïnvesteerd in meer dan 1000m² touring frames. Deze innovatie stelt XL Video in staat om verschillende LED producten, zoals MC 7, MC 12, MC 18 en Hybrid binnen één standaard touring pakket te gebruiken. Doordat dit frame het absolute lichtgewicht is in zijn soort maar toch aan alle internationale normen voldoet, heeft deze investering een gunstig effect op zowel transportkosten als opbouw tijden. Het betreft de grootste investering in LED die XL Video ooit heeft gedaan en past in de groeistrategie voor 2014 en de daaropvolgende jaren.

Panasonic levert AV-apparatuur voor 'Sotsji'

Panasonic Corporation, de wereldwijde sponsor van de Olympische Spelen (TOP) op het gebied van audio- en videoapparatuur, heeft de AV-apparatuur geleverd voor de 22e Olympische Winterspelen in Sotsji, Rusland. Panasonic leverde een grote hoeveelheid apparatuur voor de wedstrijdlocaties en de bijbehorende faciliteiten. Hierbij gaat het om grote led-schermen, audiosystemen, zendapparatuur, projectoren, VIERA-televisies en visuele HD-communicatieapparatuur. De levering van led-schermen is de grootste ooit in de geschiedenis van de Olympische Winterspelen. Daarnaast levert Panasonic het grootste aantal beveiligingscamera's ooit in de geschiedenis van de Olympische Spelen. Panasonic werkt samen met het Internationaal Olympisch Comité (IOC), het organiserend comité van de Olympische Spelen, en de Olympic Broadcasting Services (OBS) om de Olympische Winterspelen in Sotsji op technisch vlak te ondersteunen. Dankzij de geavanceerde zendtechnologieën zullen wedstrijdbezoekers en kijkers overal ter wereld kunnen genieten van de passie, spanning en opwinding die de prestaties van 's werelds grootste atleten met zich meebrengen.

De door Panasonic geleverde apparatuur:

Led Large Screens Displays: 1.727 m², Professionele audiosystemen: 16 locaties, TV monitors: 4.993 units, Bewakingscamerasystemen: 6.903 units, Projectoren (waaronder DLP-projectoren): 207 units, P2HD-cameras: 114 units, P2HD-recorders: 100 units, Andere: visuele HD-communicatiemiddelen (89 sets), etc.

Samenwerking Flexstage en Stagefreaks

Flexstage is een projectbureau op het gebied van crewmanagement dat gespecialiseerd is in het uitzenden van personeel binnen de evenementenbranche. Het bedrijf werkt met bekwame en gemotiveerde mensen en de behoefte aan goede kwaliteitsproducten, zoals persoonlijke beschermingsmiddelen, valbeveiliging & gereedschappen voor het personeel is groot. Flexstage zocht daarom een betrouwbare totaalleverancier die de evenementenbranche als geen ander kent en is zo een samenwerking aangegaan met Stagefreaks. "Ook voor het onderhoud en de nodige keuringen van de klim- en valbeveiligingsmaterialen hebben we aan Stagefreaks een betrouwbare leverancier", zegt Kevin Leeuwenhaagen (accountmanager) en verantwoordelijk voor de planning van Flexstage. "Daarnaast hebben wij nu één centraal punt waar we complete pakketten voor onze crew inkopen. Met name onze riggers en grounders moeten veilig kunnen werken met goedgekeurd valbeveiligings-, klim- en hijsmateriaal. Vandaar dat Flexstage ieder jaar bij Stagefreaks haar materialen vakkundig laat inspecteren en (her)keuren. Daarnaast kan Stagefreaks zeer snel schakelen om afgekeurd materiaal te vervangen en daar kunnen we blindelings op vertrouwen." Beide partijen hebben veiligheid op de werkvloer, kwaliteit en service zeer hoog in het vaandel staan. De samenwerking zal in de toekomst nog uitgebreid worden op het gebied van specifieke opleidingen voor nieuwe crewleden, gericht op de evenementenbusiness. Zo dragen de bedrijven samen zorg voor een totaalpakket aan service naar de klant toe; gespecialiseerde crew voorzien van alle nodige tools en kleding.

JOHN MULDER:

"THE SHOW MUST GO ON"

Hij organiseerde popconcerten toen hij nog maar zestien jaar oud was, heeft zo ongeveer alle grote rock- en pophelden ter wereld persoonlijk gesproken en is uitvinder van de Mojo Barrier. Ook al zal hij het zelf niet snel toegeven, de showbizz is geworden wat hij nu is, mede dankzij de eindeloze rij goede ideeën van deze excentrieke ondernemer. Joeri van der Kloet

Ondanks dat John Mulder (1955) hoogstwaarschijnlijk in zijn smartphone de mobiele nummers van op z'n minst enkele muzikhelden heeft staan - en ze bij de voornaam mag noemen - is hij gewoon gebleven: spijkerbroek, casual jasje en goede manieren. "Vind je het erg als ik dit telefoontje heel even opneem? Daarna gaat hij uit. Kan ik nog iets te drinken voor je bestellen?"

VRIJ HECTISCH

We zijn in de Ziggo Dome in Amsterdam en overall wordt er koortsachtig gewerkt aan de MTV Awards, die over twee dagen zullen plaatsvinden. Dat Mulder tijd heeft kunnen maken, mag een klein wonder heten. "Ik heb vandaag acht afspraken", vertelt de ondernemer. "Maar dit is dan ook wel een vrij drukke dag. Als ik dit weken achter elkaar zou doen, wordt het te veel. Ook het reizen is vrij hectisch. Vorige week was ik in Amerika, deze week ben ik in Nederland en volgende week zit ik weer in Amerika. Het annuleren van de concerten van Anouk in verband met haar stem maakt het ook allemaal nog wat drukker."

KAN NIET, BESTAAT NIET

Het klinkt als een cliché, maar Mulder is een selfmade man: "Meer dan de basisschool heb ik niet", lacht hij. "Niet dat ik denk dat je op school niets kunt leren, maar voor mij werkte het gewoon niet. En zoals bij een ieder ander spelen de omstandigheden waarin je verkeert een grote rol. Zo organiseerde ik als zestienjarige al concerten in lokale jongeren-centra. Ik vond dat organiseren leuk en de muziek minstens even leuk. Zo werkte ik destijds met Earth & Fire, die toen nog maar net waren begonnen. Dat organiseren werd steeds groter en de acts werden steeds serieuzer. Toen ik een jaar of twintig was, kon ik leven van dat werk. Hartstikke mooi natuurlijk."

Niet lang daarna wordt Mulder benaderd door een van de bandleiden van 'The Living Blues'. Of hij misschien hun geluidsman wilde worden. "Ik was zo stom om meteen 'ja, tuurlijk' te zeggen, ook al had ik er nauwelijks kaas van gegeten. Maar zo ben ik, weet je, ik reageer uit enthousiasme en eigenlijk had ik toen al dezelfde instelling die ik nu nog steeds heb: kan niet, bestaat niet. Onze eerste show was in Berlijn en ik was natuurlijk doodnerveus, maar het liep goed af. De moeder van de gitarist, mevrouw Oberg, vroeg me hoe ik het wilde aanpakken, waarop ik antwoordde dat zij natuurlijk veel beter wist wat de band exact wilde en dat we daarom samen de instellingen zouden kunnen klaarzetten. Ik wist natuurlijk wel iets van geluid af, maar die avond heb ik in de praktijk geleerd hoe je zoiets echt doet. Achteraf zeiden de bandleiden tegen me dat ze voor het eerst echt tevreden waren over het geluid."

EARRING EN BROOD

Van het geluid voor bands belandt Mulder in de theaterwereld, waar hij als freelance toneelmeester voor grote namen als Toon Hermans en Herman van Veen aan het werk gaat. "Ook dat was een mooie en bijzonder leerzame tijd", memoreert Mulder. "Hier deed ik weer vreselijk veel ervaring op met alle aspecten van het vak." Alsof het nog niet genoeg is, komt Mulder ook nog in de hoek van de belichting terecht. "Ik kwam in contact met Gerard Jongerius van Flashlight. Hij wilde iemand hebben voor grote lichtklussen, als productie leider. Of dat iets voor mij was. Tja, waarom ook niet? Ik ging op pad met de Golden Earring en Herman Brood en we draaiden prachtige shows. Vanuit dat werk ontstond Flashlight Productions en dat was mijn eigen tak naast de bestaande Flashlight groep, die voor het licht zorgde. Ik hield me bezig met tracking, de mensen en de meer organisatorische kant van de shows."

FLAUWVALLEN

In 1986 maakt Mulder zijn tot dan toe grootste stap in zijn carrière: hij versterkt het dan nog maar drie man sterke team van Mojo, nu de grootste en bekendste Nederlandse concertorganisator. "Je moet je voorstellen dat Mojo toen nog klein was, maar al wel enorm in opkomst was", vertelt Mulder. "In echt een bizar korte tijd kregen we het enorm druk. Ik vloog van de ene kant van de wereld naar de andere kant en leidde een paar jaar lang een soort gipsy bestaan. Vreselijk hectisch, zou ik nu nooit meer willen, maar toen was het prachtig."

"IK WIL ALLEEN NOG MAAR LEUKE DINGEN DOEN, MET EN VOOR LEUKE MENSEN"

Maar als Mulder in 1988 een concert van Michael Jackson bijwoont, waarbij er driehonderd mensen flauwvallen, lijkt het er even op dat het genoeg is geweest. "Dat was echt vreselijk naar", vertelt Mulder. "Die mensen kwamen naar Michael Jackson om te genieten van muziek en show en eindigden de dag met een trauma. Ik besloot toen voor mezelf dat ik er óf iets voor zou bedenken, óf ik zou ophouden met die shows. Uiteindelijk werd het dat het eerste, maar ik had toen nog geen flauw idee dat het zo groot zou worden."

VAKKEN

Tenzij je de afgelopen 24 jaar in een cultureel vacuüm hebt gebivakkeerd, heb je ze ongetwijfeld wel eens gezien: de Mojo Barrier. Een ogenschijnlijk eenvoudig dranghek, maar

in werkelijkheid een systeem dat zich de afgelopen kwart eeuw in de praktijk ruimschoots heeft bewezen en zeer waarschijnlijk vele mensenlevens heeft gespaard. Mulder: "Na dat drama met Michael Jackson ben ik gaan zitten brainstormen, want er moest iets veranderen. Een van de eerste dingen die ik bedacht was dat ik diverse vakken wilde maken in het totale publieksveld. Mensen willen altijd zo dicht mogelijk bij de artiest zijn en de beweging is dus altijd richting het podium. Of je nu vijf of tien meter van het podium staat, maakt een wezenlijk verschil, dus dat voorste vak moet het kleinst zijn, omdat daar het meest geduwd zal worden. De achterste vakken kunnen groter zijn, want het verschil tussen veertig of vijftig meter van het podium heeft geen effect meer op de beleving van de show. Zodra het eerste vak vol is, gaat het op slot en worden de volgende vakken gevuld. Inmiddels is dat systeem bekend en omdat de werking is gebleken, vindt niemand dat nog raar. Je moet je alleen voorstellen dat begin jaren negentig,

"IK REGELDE EEN ONTMOETING MET HET MANAGEMENT VAN PRINCE EN BELOOFDE HEM DAT IK ER VOOR KON ZORGEN DAT HET PUBLIEK VEILIG ZOU ZIJN"

toen ik net voor eigen rekening een prototype had laten maken van staal, mensen nogal sceptisch reageerden. De Rolling Stones zagen de Mojo Barrier bij een ander concert staan en vroegen ons wat voor ding dat was. Ik vertelde ze dat ze met dit systeem geen flauwvallende mensen meer zouden hebben. Toen ze eenmaal de Barrier in de praktijk hadden zien werken, waren ze compleet om. Ze deden een tour met Tina Turner, dus de ene dag de Stones en dan een dag later Turner. Ik moest mee op die tour en dat was het geluk van mijn leven. Ik liet m'n constructeurs nachten doorwerken om genoeg kilometers Barrier op tijd af te hebben. Overal waar we kwamen, waren mensen laaiend enthousiast."

DOORBRAAK

Niet veel later wordt Prince geboekt voor drie shows in de Kuip in Rotterdam. Prince is echter doodmoe van alle incidenten in het publiek en hij staat op het punt de shows te cancelen. Mulder: "Ik regelde een ontmoeting met het management van Prince en beloofde hem dat ik er voor kon zorgen dat het publiek veilig zou kunnen zijn. Het kostte me een uur om hem er van te overtuigen, maar uiteindelijk gaf hij toestemming. Ik moest opnieuw materiaal laten bijmaken, want ik had te weinig, maar de volgende dag stond het er gewoon. Na het concert kwam hij weer naar me toe en zei me dat ik met hem mee moest op z'n tour. Ik heb daar

ter plekke trailers staan regelen om twee dagen later weer te kunnen vertrekken. Prince was echt de doorbraak voor de Barrier."

STRAIGHT AWAY

Hoewel de Barrier in eerste instantie nog van staal is vervaardigd, komt Mulder er al snel achter dat voor internationale tours beter kan worden overgeschakeld op aluminium. "Eén transport per vliegtuig kostte meer aan transportkosten dan de hele Barrier me aan materiaal had gekost", lacht Mulder. "Aluminium verdiende je dus al heel snel terug." Mulder is nog maar net terug met zijn tour met Prince, als hij voor U2 op het laatste moment nog even de B-stage in de Barriers mag zetten in New York. "De rest was nog met klassieke dranghekken afgezet. Ik lag in m'n hotel bij te komen van mijn jetlag toen de telefoon ging. Het was het management van U2. 'I love it. We want more of your stuff straight away'. Een dag later was de hele show met Barriers uitgerust. Waanzin natuurlijk. We lieten materiaal met spoed invliegen. Daarna kwamen Metallica, Guns N' Roses en andere grote acts. Bands huurden een complete set Barriers voor periodes van een jaar of langer. Ik bleef maar materiaal bijmaken en eigenlijk werden de Barriers voor elk concert waar mensen zichzelf serieus nemen, ingezet. Bovendien breidden we het assortiment uit. We ontwikkelden toegangssystemen, allerlei modificaties aan de bestaande Barrier en in korte tijd groeide de Barrier uit tot een compleet systeem."

GOEDKOPER

In de tussentijd is Mulder niet tevreden over de security bij veel events. "Ik vond het vaak houtje-touwtje en ik dacht dat het veel beter zou moeten kunnen. Ik zette een bedrijf op met gespecialiseerde mensen met goede protocollen en een degelijke uitrusting. Tja, toen heb ik ook nog een rigging bedrijf opgezet, een ander productiebedrijf... als je alles op gaat schrijven, zitten we hier morgen nog hoor", lacht Mulder. "Kijk, het is niet zo dat ik alles zelf wil doen", vervolgt hij. "Ik doe al decennia lang zaken met hetzelfde heftruckbedrijf. Als ik nu binnen twee uur hier een heftruck wil hebben staan, doen ze dat. Omdat zij het beter kunnen dan ik, hoef ik het dus niet te doen. Ik word soms gebeld door mensen die zeggen dat ze het goedkoper kunnen, maar dat interesseert me niet. Het draait om vertrouwen en om kwaliteit. 'The show must go on'. Ik heb er niks aan als een heftruck een uur te laat is en ik honderd euro heb kunnen besparen. De trein moet blijven rijden."

IMPULSIEF

In 1999 wordt Mojo verkocht aan SFX, een Amerikaans bedrijf. Mulder blijft aan als mededirecteur en vervult zijn functie, naast al zijn andere werk, nog twaalf jaar onder de nieuwe, buitenlandse vlag. "Twee jaar geleden vond ik het mooi geweest", zegt Mulder. "Mojo draait om jongerencul-

FABER

AUDIOVISUALS

Creator of live experiences

www.faber-av.nl
info@faber-av.nl
+31 518 40 16 29

*"Beatrix met hart en ziel"
Nationale dankbetuiging*

Gefaciliteerd: 300m2 (curved) AOTO M-10 SMD screen
Technische productie: The Production Factory
Organisatie/productie: IDTV
Content: IDTV/Creative Animal

Lichtontwerp: Light-H-art, Henk- Jan van Beek
Licht- en Geluid: Ampco Flashlight
Decor Ontwerp: Roel Schneemann
Decor: Van Dik Hout

WIcreations.COM

Special Constructions And Effects

Concept design
Technical design
Internal engineering
Finite element calculations (FEM)

Construction & testing

All kind of custom structures
Custom videosupports
Touring solutions
Stage machinery

Moving elements and people
Turn tables
Winches
Elevators
Moving bridges
and our WI-track system

Lighting towers
Delay & PA towers
Eye catching towers
Portals
Ground supports
The WI-Shelter

Follow us on

WImotion.EU

Innovative Motion Solutions

WIRENT.BE

Rental Solutions

Hooverphonic @ Sportpaleis - Moving Lightboxes

tuur en als je zelf tegen de zestig loopt, moet je dan misschien plaats gaan maken voor een nieuwe generatie. Los daarvan, ik was de voortdurende druk ook wel een beetje zat. Kijk, mijn initiatieven en projecten zijn nooit 'money driven' geweest. Ik deed iets omdat ik het leuk vond. Ja, natuurlijk is dat makkelijk praten, omdat ik er ook nog eens geld mee verdien, maar toch is het zo. Eigenlijk ben ik best impulsief. De beslissing om te stoppen bij Mojo nam ik ook heel snel, terwijl ik onderweg was in de auto. Ik dacht: 'Ik stop er mee.' Soms moet je het niet moeilijker maken dan het is. Aan de andere kant kan ik ook wel eens jaren met een idee in m'n hoofd rondlopen. Ik wacht dan tot ik dat idee aan de juiste persoon kan koppelen. En als het lang duurt voordat ik die vind, kan het dus even duren.

NEDERLAND

Mulder kan maar moeilijk stilzitten. Met Art of Bookings, een promotie- en productiebedrijf voor artiesten, draait hij nog steeds indrukwekkende werkweken. "Ik heb een paar goede mensen waar ik voor mag werken. Marco Borsato,

Nick en Simon, Doe Maar en Anouk zijn de meest bekende. Ik wil alleen nog maar leuke dingen doen, met en voor leuke mensen. En dat is precies wat ik nu doe. Uiteraard zit ik in een luxepositie, maar dat is gewoon lekker werken."

"GELOOF ME, IN NEDERLAND DOEN WE HET ZO SLECHT NOG NIET."

Ook het werken met Nederlandse artiesten en bedrijven bevalt Mulder uitstekend. "Ik heb grote delen van de wereld gezien en in Nederland lopen we nog steeds voorop als het gaat om de showbizz. Laatst moesten we de show van Nick en Simon ombouwen naar Anouk. Weet je hoe lang ze daar in Amerika voor rekenen? Rustig een hele week. Wij deden het in 36 uur. Gewoon een kwestie van goed regelen en hard aanpoten. Geloof me, in Nederland doen we het zo slecht nog niet." ■

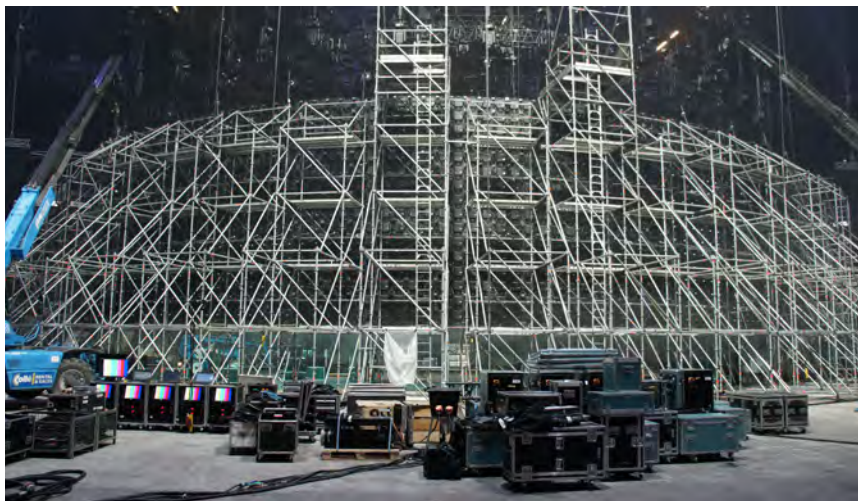
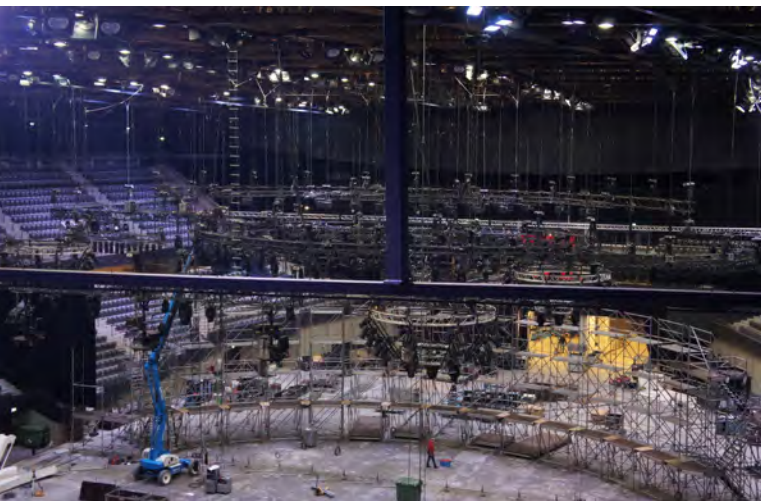

MOOI BEDANK:

BEATRIX MET HART EN ZIEL

Nederland bedankte prinses Beatrix in Ahoy voor al die jaren dat ze over ons land regeerde. Dat gebeurde middels een fraaie show boordevol muziek. De productie was in handen van IDTV (uitvoerend), terwijl de technische productie voor rekening kwam van The Production Factory (Profac). AV & Entertainment Magazine mocht komen kijken in Ahoy.

EGRIPMENT

"We hebben met een aantal producten bijgedragen aan deze productie", vertelt Philippe Tresfon van Egripment. "Na veel voorbereidingen met regisseur, lichtontwerper en andere mensen is het mogelijk geworden om een 3D vliegsysteem in te zetten. Via Dutchview hebben we een 3D "Fly system" geleverd. Met dit systeem is het mogelijk om in 3 dimensies te vliegen. Dit wordt mogelijk gemaakt door het gebruik van 4 kabels, waarbij de lengtes worden aangepast door vier individuele lieren. Toprek Rigging BV heeft dit voor ons geïnstalleerd." De rig/dolly (waarin de remote head en camera hangt) kunnen door middel van 4 kabels de camera door de gehele studio laten vliegen. "Aan de gestabiliseerde dolly kunnen de gestabiliseerde head en camera gemonteerd worden. Het is mogelijk om razendsnel complexe vliegpatronen te programmeren of de camera te bewegen doormiddel van de twee joysticks. Dit alles maakt het systeem uitstekend geschikt voor TV shows, commercials en live registratie. Naast het "Fly System" hebben we ook een elektrische Furio geleverd. De Furio dolly is een elektrische dolly waarop een elektrische kolom met een remote head is bevestigd. De dolly rijdt op 36 cm smalle rails. Ideaal voor opnamen voor de bühne in dit geval. Dit is wenselijk aangezien er dan ook geen cameraman in beeld loopt. De dolly wordt op afstand bestuurd."

FABER AUDIOVISUALS

Faber Audiovisuals leverde een AOTO M10 SMD scherm van 300m², wat een imposante achtergrond vormde tijdens de verschillende activiteiten op het podium. Tv-kijkers waanden zich 'real-life' in de achtergrondomgeving, zo haarscherp waren de beelden. In eerste instantie was de aanvraag gedaan op basis van projectie. Dit omdat bij veel standaard LED schermen een moiré-effect en interferentie ontstaat bij close-up beelden. Na een in-house demo waren alle beslissers echter overtuigd van de bijzondere kwaliteiten van het AOTO M-10 SMD product. Met een refresh rate van 10.000 Hz en een zeer natuurlijke weergave van de kleuren, is het systeem uitermate geschikt voor live tv-registraties. Daarnaast is dit product door het relatief lichte gewicht zeer handzaam en heeft het de mogelijkheid om de gewenste curve in het scherm te kunnen maken. Dit alles samen gevoegd met de ultieme beeldkwaliteit van het product, was de basis voor de beslissing om voor SMD te kiezen in plaats van projectie. "Het was een zeer arbeidsintensieve productie, zowel qua voorbereiding als in de daadwerkelijke operationele uitvoer. Maar door de goede samenwerking tussen The Production Factory en Faber Audiovisuals en de korte lijnen die binnen beide bedrijven worden gehanteerd, is het hele traject zeer goed verlopen. Groot compliment voor alle medewerkers die aan deze productie hebben meegewerkt!"

DECORONTWERP

Decorontwerper bij deze productie was Roel Schneemann. "Met dertig jaar en meer dan 200 producties, met name voor de publieke omroepen, aan ervaring, werd ik nu voor het eerst gevraagd door mijn broer Bart Schneemann, artistiek leider van het Nederlands Blazers Ensemble en verantwoordelijk voor het programma 'Met Hart en Ziel'. Het beviel Schneemann prima: "Ik heb met veel plezier met de mensen van Profac gewerkt, die de grote infrastructuur van 'Met Hart en Ziel' uiterst professioneel en met vrolijk gemoed hebben gerealiseerd. Het zelfde geldt voor decorbedrijf Van Dik Hout uit Starnmeer, waarmee ik bijna al mijn projecten doen. Ik kijk er dan ook naar uit om weer met deze combinatie te werken."

Een dag voor de show losbarst heerst een ontspannen sfeer in Ahoy. De productie verloopt volgens schema en van stress blijkt dan ook geen sprake op de vloer. Trommelaars repeteren, stagehands plaatsen stoelen en een vliegende camera wordt gecheckt door de mensen van Flying By Wire. Mick Froeling (The Production Factory) bekijkt het tevreden. Feitelijk 'doet' zijn collega Gerrit Kuster deze productie, maar eigenlijk zou het bedankfeest al in september 2013 hebben plaatsgevonden. Destijds trof Froeling alle voorbereidingen, maar door het droeve overlijden van Prins Friso werd het bedankfeest opgeschoven naar februari 2014. Kuster nam de klus over omdat Froeling

in deze 2e pre-productie periode opdrachten in het buitenland moest uitvoeren, maar Froeling weet er nog altijd alles over te vertellen.

INDRUKWEKKEND

"Heel veel is er namelijk niet veranderd in de tussentijd", legt hij uit. "Het podium is iets vereenvoudigd en de glijbanen waarmee artiesten opkomen staan nu vast, terwijl die in de eerste variant zouden rijden. Verder is het nagenoeg hetzelfde gebleven." Wat er staat is indrukwekkend. Niet alleen wat direct in het oog springt, de 34 meter brede en 8 meter hoge ledwall (8mm) van Faber AV bijvoorbeeld, maar ook de 'scaff' daarachter.

"De eerste voorbereidingen begonnen in april vorig jaar", vertelt Froeling. "Je maakt een opzet, daarna gaat het naar de creatives toe en begin je eigenlijk weer opnieuw, haha. Wij doen de technische productie in opdracht van IDTV. Voor hen doen we bijvoorbeeld al 20 jaar het "5 mei Concert op de Amstel", waarbij Koningin Beatrix ook altijd aanwezig was. Zij bekijken altijd per klus wie er volgens hen het beste bij past en dit geval waren wij dat."

De keuze voor de leveranciers lag bij The Production Factory, legt Froeling verder uit: "Wij doen een voorstel van onze preferred suppliers, waarvan wij denken dat ze het beste bij de klus passen. Dat wordt afge-

WORLD WIDE LOGISTICS

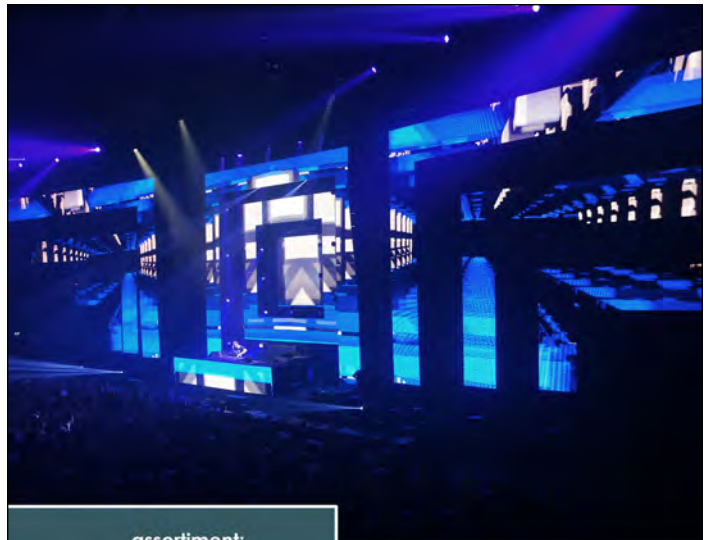
SPECIALISTS FOR THE ENTERTAINMENT INDUSTRY

Partner of

★ 1988 25th ANNIVERSARY 2013 ★

EDWARD AIR CARGO B.V.
FREIGHTWAY BUILDING ROOM 408
FLAMINGOWEG 22 -1118 EE SCHIPHOL-ZUID
TEL. +31 20 6485016 - FAX +31 20 6480979
E-MAIL : INFO@EDWARDAIR.NL
WWW.EDWARDAIR.NL

assortiment:

- 130m² 6 mm indoor
- 120m² 12 mm curtain
- 200m² 110 mm flexled
- 50m² 37 mm flexled
- 30m² 8 mm outdoor

Ledlease

Ledlease zoekt LED-operators!

interesse?
stuur je CV naar
info@ledlease.nl

www.ledlease.nl

Quinty's Crew

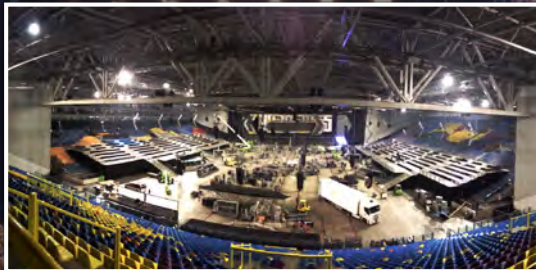
Your project is our job

Opzoek naar ervaren personeel voor uw project?
Quinty's crew levert al 5 jaar lang:

Lichttechnici
Videotechnici
Geluidstechnici

Riggers
Tentenbouwers
Standbouwers

Stagehands
Steigerbouwers
Magazijnwerkers

Uw betrouwbare partner in het leveren van kwalitatief goed personeel

www.quintycrew.nl

Quinty's crew
Your project is our job

Quinty's Crew B.V.
Condorweg 10, Unit 8&9
7332 AC APELDOORN
055-5341100
info@quintycrew.nl

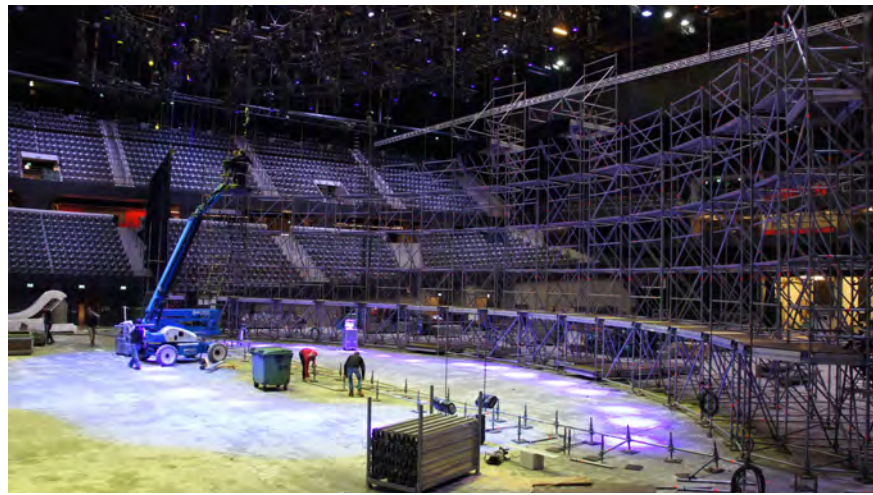

AMPCO FLASHLIGHT

Voor het licht en geluid was aangeklopt bij Ampco Flashlight, dat veel vaker samenwerkt met Profac en IDTV. Qua geluid draaide de show op 2 Digico SD7's, Shure PSM1000, Axiem en Sennheiser 3000 series wireless systemen. In totaal waren 48 frequenties in gebruik", vertelt Project Manager Nico Raatgever. "Op verzoek van de geluidsonwerper hebben we het L-Acoustics KARA ingezet. 84 cabinets in totaal: 8x SB18, 16x SB28 en 16x 8XT." De samenwerking met Profac verloopt sinds jaar en dag vlekkeloos, aldus Raatgever. "Met producent IDTV doen we ook meerdere evenementen gedurende het jaar en ook zij waren zeer tevreden over het verloop van deze productie."

Project Manager voor het licht was Anco Stielstra. Qua licht werd het volgende materiaal ingezet:

- 100x Clay Paky Sharp wash
- 15x Varilite VL3000 spot
- 28x Varilite VL3500 spot
- 38x Clay Paky 1500 profile
- 24x Martin Aura led
- 21x Best Boy
- 5x Volgspot RJ Aramis
- 1x Volgspot RJ Ivanhoe
- 40x 4-bar par64 very narrow
- 31x 6-bar par64 very narrow
- 6x Svobeda
- 22x winches met een 400 watt gloeilamp
- 12x dmx droparm
- 14x Hog-4 desk

stemd met IDTV, waarna we op basis van ons technisch bestek, de vertaalslag van het Master ontwerp, met bijbehorende tekeningen een budget voorstellen. Na overeenstemming met IDTV krijgen we een akkoord voor het budget waarbinnen we het moeten gaan doen. Uiteraard binnen alle gestelde eisen. We maken een Master CAD-tekening van podium- en zaalindeling met inpassing van alle noodzakelijke disciplines - Staging, Decor, Rigging, Licht, Geluid, Video, Special fx, Cameratechniek en Zaal indeling - en deze worden daarna door ons in alle deelgebieden uitgewerkt met de informatie die we van alle disciplines retour ontvangen. Ze worden telkens als er aanpassing en zijn ingepast in de Master tekening, zoals bijvoorbeeld wijzigingen in de plannen van de licht- (Jan van Beek), geluid- (Donné Roos / Nico Raatgever) en decorontwerper (Roel Schneemann). Op deze wijze pas je de puzzel helemaal in elkaar en bewaak je tijdens het pre-productieproces of het geheel past en gebouwd kan worden volgens plan."

EXTRA VEEL GAS

Zoals gezegd wordt in Ahoy ontspannen naar de showdag toegewerkt. Froeling: "In het begin geven wij altijd extra veel gas. We hebben de nacht van maandag op dinsdag bijvoorbeeld doorgewerkt, om uiteindelijk meer rust in de tent te hebben. Vervolgens heb je dan de tijd om mogelijke extra wensen die zouden kunnen ontstaan op te lossen. Als je gewoon goed plant, goede mensen hebt en alles goed indeelt, dan komt het goed. We zijn in het dak begonnen met rigging, dan mag daaronder uiteraard niemand bezig zijn. Als je rigging hangt, dan kan Flashlight starten met montage van het lichtequipment op de grond. Tegelijkertijd zijn de jongens van Interstage met de scaff constructie begonnen en daaropvolgend Faber met het videoscherm. Voor alles wat vliegt, wordt gezorgd door Diter Toprek van Flying By Wire. De vliegende camera, de trommels en acrobaten....dat is echt een specialiteit. Dat vergt heel veel aandacht en ik moet zeggen dat hij dat echt heel goed doet."

Op de bedankavond zelf trad uit elke provincie een 'gewone' Nederlander op om Beatrix te bedanken. Voor het artistieke concept en de muzikale omlijsting had de (inmiddels weer) prinses zelf Bart Schneeman, leider van het Nederlands Blazers Ensemble uitgekozen. Gezien de verscheidenheid aan optredens werd gedurende de avond heel wat op en af gechangeerd. Froeling: "Daar hebben we dan ook negen mensen op zitten. Als hier in de zaal op het grote scherm filmpjes getoond worden, dan zien de mensen thuis op televisie alleen die filmpjes in beeld. Dan heb je dus steeds even de tijd om de boel op het podium voor elkaar te krijgen voor het volgende optreden."

BOMB CHECK

Voor Froeling en consorten is het deze laatste twee dagen een kwestie van de boel netjes afwerken, de puntjes op de 'i' zetten en herstelwerkzaamheden verrichten als ergens iets niet mocht werken. "Tot nu toe is

THE PRODUCTION FACTORY ENTERTAINMENT TECHNOLOGY

Uw betrouwbare partner in Entertainment Technology.

De voortschrijdende techniek en de vraag naar steeds spectaculairdere shows vereist kennis en een gedegen aanpak welke The Production Factory al meer dan 30 jaar wereldwijd kan bieden. Het werkerrein waar we actief zijn, Bedrijfs- presentaties, feesten & Brand Awareness Events, Beurzen en Exposities, Conferenties, Popfestivals en evenementen, Concerten en concerttournees (Rock, Pop, Klassiek), Theater- voorstellingen en Theatertournees (Musical, Variété, Toneelstuk), Radio- & TV producties, Facilitair management (van logistiek en techniek voor shows en evenementen) en Facility - & Evenementen Consulting (bijvoorbeeld technische concepten voor eventtechniek ten behoeve van nieuwe en bestaande gebouwen, hallen en stadions).

THE PRODUCTION FACTORY BV

Delta 46 • 6825 MS Arnhem • The Netherlands
Tel +31-26-3840110 • Fax +31-26-3840111 • mail@profac.nl

- TECHNICAL PRODUCTION MANAGEMENT • LOGISTICS & SITE COORDINATION • TECHNICAL DESIGN •
- SOUND • LIGHTING • VIDEO • STAGING • POWER • SITE FACILITIES •

www.theproductionfactory.eu

PODIUMMATERIAAL

InterStage was leverancier van de podiummaterialen. In Ahoy werd in korte tijd een constructie gebouwd waar de ledwall tegenaan geplaatst werd. "Cruciaal hierbij was de waterpassing en de onderlinge afstand tussen de toren", legt Loran Kloetze uit. "Verder werden in de torens trappenhuizen verwerkt en werd een voorziening gemaakt voor de glijbanen en optreedplekken. Daarvoor werd een custom made podium geplaatst met daarin diverse rondingen en hoogteverschillen. Hiervoor is gebruik gemaakt van CNC-freeswerk. In de zaal werden diverse verhogingen gebouwd voor o.a. het Koninklijk gezelschap, overige genodigden en rolstoelgebruikers. We kijken terug op een bijzondere productie en natuurlijk een bijzonder moment in de geschiedenis van Nederland waaraan wij een bijdrage hebben mogen leveren!"

FLYING BY WIRE

Toprek Rigging BV leverde voor diverse zaken het Flying By Wire© systeem aan. Toprek werd gevraagd om vliegbewegingen te verzorgen voor Corpus Acrobatics en voor de Wheels of Drums. Aanvankelijk kwam de aanvraag binnen via Corpus Acrobatics, maar dit werd al snel overgenomen door The Production Factory. Voor Corpus Acrobatics moesten twee muzikanten en twee acrobaten gevlogen worden. De Wheels of Drums, 3 stuks in totaal, kwamen tijdens de show vanuit het dak naar beneden zakken. Voor deze vliegbewegingen werden in totaal 6 computergestuurde FBW lieren ingezet. Deze lieren waren achter het podium opgesteld in de zogenaamde 'winchfarm'. Via diverse pulley's werden de vliegekabels omgeleid naar de plekken waar de hijsbeweging moest plaatsvinden. Toprek Rigging leverde samen met Egripment Rentals ook de FlyCam aan, wat spectaculaire beelden opleverde. Toprek leverde tevens het 3D - FBW-vliegsysteem, Egripment de girogestabiliseerde head. Speciale rigging moest er aan te pas komen om de pulley's op hun plek te krijgen (halverwege tussen de vloer en het dak), zonder daarvoor zichtbelemmerende torens in de zaal te plaatsen. "Wij zijn trots dat wij onze systeem mochten inzetten voor deze unieke gebeurtenis. Zo iets maak je normaal gesproken maar één keer mee in je leven", aldus Diter Toprek.

dat niet het geval geweest, dus we werken ontspannen naar morgen toe", bevestigt Froeling nog maar eens. "Wel hebben we met allerlei protocollen te maken, aangezien de Koninklijke familie hier morgen aanwezig zal zijn. Er is morgen een 'bomb check' en vooraf moesten we allemaal ons paspoort inleveren. Ook dat werd allemaal gecheckt. Morgen moeten we ook weer ons paspoort tonen, omdat we anders geen toegangspas krijgen."

CIRCUSMENSEN

Na afloop van de show zal meteen weer worden begonnen met breken, aangezien

Ahoy zondagochtend weer leeg opgeleverd moet worden. Op de vraag of zo'n lege zaal dan weer raar aandoet, zegt Froeling: "Nee hoor. Ik vergelijk ons altijd met circusmensen, maar dan een modernere slag. Afbouw is ook een onderdeel van ons bestaan. Het is een uitdaging als het er bijvoorbeeld snel uit moet. Je moet het dan zo plannen dat het zonder stress en gladjes loopt bij alle disciplines. Ik doe jaarlijks wereldwijd veel producties en als ik bijvoorbeeld in Seoul op een Bühne loop en ik heb daar lokale stagehands aan het werk, dan weet ik binnen een half uur aan wie ik wel of niet iets heb. In het circus is het net zo. Je komt

aan met je tent en de volgende dag om drie uur moet de show draaien. Of het nou sneeuwt, hagelt of snikheet is, dat maakt niet uit. Die voorstelling moet gewoon beginnen, want dat is je boterham. Bij ons is het eigenlijk precies hetzelfde." Al met al is Froeling zeer te spreken over de productie in Ahoy: "Ja, het is een mooie klus, die kunnen we er weer bij zetten. Het is te hopen dat Willem-Alexander dit soort dingen doorzet. We doen namelijk veel Koninklijke klussen en dat is hartstikke leuk....dat kunnen er toch niet zo veel zeggen." ■

JAN SMEETS

FESTIVAL- GOEROE

Als er in Nederland iemand is die de officiële titel 'festivalgoeroe' verdient, dan is het Jan Smeets wel. De Limburger ademt Pinkpop en door zijn aderen stroomt festivalbloed: "Het is een uit de hand gelopen hobby, die nog altijd voortduurt." Teun van Thiel

We bezoeken Jan Smeets bij Buro Pinkpop, in Geleen. In het pand van het 'Pinkpopbedrijf' is een expositie te zien over de historie van het beroemdste festival van Nederland, maar feitelijk is het kantoor van Smeets wat Pinkpohistorie betreft ook al museumwaardig. Alle festivalposters van ruim vier decennia Pinkpop hangen er keurig op een rij en er is zelfs een affiche te zien van het allereerste concert dat Smeets ooit organiseerde. Op 29 november 1969 konden muzikliefhebbers namelijk voor 1,25 gulden (!) naar een optreden van Peter en de Rockets, in het parochiehuis in het Limburgse plaatsje Grevenbricht.

ALLE TIJDEN

Veiligheid was ook toen al een issue, al was het in wat andere mate dan tegenwoordig bij een festival als Pinkpop het geval is, zo haalt Smeets herinneringen op: "In dat dorp was een klein motorclubje en die leden wilden toch wel even komen kijken wat daar allemaal gebeurde. In een kranten-interview had ik namelijk de vraag gekregen waarom ik het in Grevenbricht organiseerde, waarop ik antwoordde dat ik dat deed omdat daar de mooiste meisjes woonden. Omdat dus ook wat 'ruigere' bezoekers zouden komen, bedacht

ik me dat we iets moesten doen op veiligheidsgebied. Nou stelde dat nog niet zo gek veel voor, maar ik verzamelde in ieder geval mijn familie om me heen. Mijn vader aan de kassa, moeder bij de garderobe en een oom bij de toiletten. Ik omringde me met familie in de hoop dat ik het daarmee goed afgedekt had en de veiligheid gegarandeerd was. Er is uiteindelijk niks gebeurd, maar het geeft wel aan dat veiligheid een item van alle tijden is."

SCHADE EN SCHANDE

Het grote verschil tussen toen en nu zit 'm volgens Smeets in het feit dat alles je nu vooraf wordt opgedragen vanuit de verschillende overheden. "Als ik tegenwoordig iets in de Rodahal zou organiseren, dan moeten er buiten de hal ook verkeersgeleiders zijn die de auto's in goede banen leiden. Vroeger zou je zeggen 'dat is mijn zorg niet, dan moeten die mensen maar een parkeerplaats zoeken', maar zo werkt het niet meer. Jaren geleden had je ook niemand in de zaal die moest kijken of er ergens stiekem gerookt werd. Als je nu bijvoorbeeld Ziggo Dome huurt, dan heb je de verplichting om dat hele roken te organiseren. Je had vroeger ook nog geen bandjes om te zeggen wie waar wel en niet mocht

komen. Het is in de loop der jaren ongelooflijk veranderd, maar veel dingen deden wij al voordat ze ons opgelegd werden. Door schade en schande word je wijs, daardoor ga je dingen regelen.”

OVERHEID

Wat dat betreft heeft Smeets de evenementenbranche door de jaren heen zien ontstaan. Je zou zelfs kunnen zeggen dat hij mede aan de wieg heeft gestaan van het feit dat de branche er nu überhaupt is. “Ja, maar ik niet alleen hè”, zegt hij. “Wij waren in 1970 namelijk niet de enige, in datzelfde jaar vond bijvoorbeeld ook het Holland Pop Festival in Kralingen plaats. Toen wij daar gingen kijken verbaasden we ons onvoorstelbaar over het feit dat daar al hekken stonden en dat er security bij stond.” Het zijn allemaal zaken die de festivalpioniers in die tijd zelf hebben moeten ontdekken, simpelweg omdat het er nog niet was. Smeets: “Je deed het om jezelf veiliger te voelen en om de overheid, waar je toch mee om de tafel moest, duidelijk te maken dat je de zaken goed geregeld had. Tegenwoordig is de overheid in mijn

“TEGENWOORDIG IS DE OVERHEID IN MIJN OGEN EEN BEETJE AAN HET DOORDRAAIEN”

ogen overigens een beetje aan het doordraaien, echt overall zijn regeltjes voor. Soms zou je denken dat ze beter geen vergunning kunnen afgeven, zodat alles waar ze zo bang voor zijn in ieder geval niet zal gebeuren, maar dan krijgen we wel een erg saaie maatschappij.”

BESTE PARTIJEN

Smeets vindt ook dat de betreffende ambtenaren te weinig gaan kijken op festivalterreinen. “In plaats van drie keer naar de opera, kun je volgens mij beter één keer naar een popfestival gaan als je met cultuur bezig bent. Dan weet je tenminste wat er aan de hand is. Bovendien moet je dan de drie volle dagen gaan, zodat je een paar elementen van zo’n festival kunt bekijken. De veiligheid, maar ook hoe in een Rode Kruispost wordt omgegaan met drank- en drugsproblemen. Pas dan kun je echt een beeld vormen.” Wat vergunningen betreft is het hetzelfde, aldus Smeets: “Heb je het over podia, dan wordt daarbij vooral over de in te leveren bouwboeken gesproken, maar er is geen ambtenaar die daar verstand van heeft. Ze hebben dan niemand in huis die weet te vertellen wat de draagkracht van een tentdak moet zijn. Die waardes kunnen dan wel op papier staan, maar wie zegt dat het dan in werkelijkheid zo is? Wij hebben daarom van begin af aan gezegd dat we alleen met de allerbeste partijen willen werken. Zo hebben we met Stageco de in mijn ogen

Foto: Oscar Anjewierden

Foto: 3POOT - Buro Pinkpop

Foto: Sascha Teschner

Foto: 3POOT - Buro Pinkpop

Foto: Rene Keijzer

beste podiumbouwer van de wereld. Er zijn vaak genoeg partijen die een offerte uitbrengen en die veel goedkoper zijn, maar we blijven bij Stageco. Het is al die jaren goed gegaan, ik klop het meteen even af, dus waarom zou ik dan nu een winnend team gaan veranderen? Natuurlijk hangt er een prijskaartje aan, maar ik weet dan wel dat het goed is.”

BRUTAAL

Smeets heeft zo'n beetje elk serieus Europees festival bezocht en geeft zijn ogen altijd en overal goed de kost. “Zo zie je dat elk festival dingen weer anders aanpakt. Zelf wil ik bijvoorbeeld nooit meer dan 60 à 70 duizend bezoekers op Pinkpop hebben. Meer moet je niet willen, omdat het dan niet meer beheersbaar is. Toen ik voor de allereerste keer op Glastonbury was, waar 140.000 mensen rondlopen, ben ik écht geschrokken. Dat is gewoon gevaarlijk. De vraag is dan waarom daar een vergunning voor verleend wordt. Het is daar in mijn ogen ook niet goed georganiseerd, maar de mensen in Engeland interesseert dat blijkbaar niet. Nou moet ik wel zeggen dat 140.000 Engelsen zich heel anders gedragen dan 140.000 Nederlanders. Ze zijn van oudsher anders opgevoed en gaan nog in de rij staan, terwijl we ons hier bij een biertent een weg naar voren beuken. Wat dat betreft zijn we hier in Nederland zo'n beetje het brutaalste land ter wereld, ongekend.”

MCDONALD'S-PRINCIPE

Volgens Smeets is het daarom van belang om op je festival een stukje samenleving te creëren, waarin je wel bepaalde principes met elkaar afspreekt, maar die wel zo is als hoe de maatschappij er uit zou moeten zien. “Mensen moeten hier kunnen ontsnappen aan de dagelijkse sleur. Ze moeten genieten en goed zijn voor elkaar. Misschien is het overigens wel weer heel anders als ze het Pinkpopterrein verlaten en weer met zijn allen de trein in stormen, maar dat weet ik natuurlijk niet.” Smeets is blij te kunnen constateren dat Pinkpop nog nooit met echt grote incidenten te maken heeft gekregen. “We hebben nog nooit ernstig gewonden of doden te betreuren gehad. Ook dat moet je afkloppen hoor, want door omstandigheden kan er altijd iets gebeuren. Iemand die uit liefdesverdriet uit een toren springt, het zal je maar overkomen. Wij proberen in ieder geval alle veiligheidsmensen en andere werknemers het McDonald's-principe mee te geven. ‘Are you happy? Have a nice day!’. Wie goed doet, goed ontmoet. De mensen moeten een fijn gevoel meekrijgen.”

Smeets is bijna vijf decennia bezig en heeft derhalve veel zien veranderen. Stond er vroeger alleen een ingezonden brief in de krant als iemand ontevreden was, tegenwoordig gaan berichten via Twitter en Facebook een geheel eigen leven

CREWSOLUTIONS

YOUR PROFESSIONAL PARTNER IN EVENTS

STAGEHANDS / SCAFFOLDERS / CLIMBERS / RUNNERS / FORKLIFT-
DRIVERS / FOLLOWSPOT OPERATORS / SHOWCREWS / CHANGE-
OVER CREWS / STAGEMANAGERS / PRODUCTION MANAGERS

T +31 (0) 76 520 74 07

E planning@crewsolutions.nl

I www.crewsolutions.nl

Foto: Oscar Anjewierden

leiden. Het vervelendst vindt Smeets het nog dat je jezelf er niet tegen kunt wapenen, omdat het gewoon niet bij te houden is. Op de vraag of het er door de jaren heen minder leuk op is geworden, reageert hij: "Nou, laten we zeggen dat het er moeilijker op geworden is. Eerlijk gezegd vind ik het soms niet behaaglijk meer, al ligt dat ook aan mezelf. Ik ben stiekem natuurlijk ook gewoon nieuwsgierig naar wat mensen zeggen. Dan ga je toch kijken en dan gaat het je irriteren. Het lukt me vervolgens wel om er niet op te gaan reageren, want als je dat gaat doen dan is het einde zoek."

BINDENDE FACTOR

De liefde voor muziek is groot bij Smeets en die liefde is dan ook nog altijd één van de grote drijfveren, net als het 'bieden van een leuke tijd' aan de bezoekers: "Als ik de balans opmaak, dan ben ik natuurlijk ook gewoon blij dat zoveel mensen altijd een kaartje gekocht hebben. Het organiseren van Pinkpop kost heel veel geld en dat moet wel opgebracht worden. Wij moeten het wat dat betreft echt hebben van wat de bezoekers besteden aan eten en drinken, want de entree baseer ik bijna alleen op de kosten van de productie en het programma, minus de opbrengsten van sponsoring. Als je zo bezig bent, dan is het altijd de

vraag...is het de liefde voor muziek, of is het ook gewoon business?" Toch kan het niet alleen business zijn, want als het dat alleen zou zijn, dan is er niemand die het in de evenementenwereld zo lang vol zou houden, weet Smeets ook: "Nee, je moet het leuk vinden en dat is ook het probleem. Het is eigenlijk een uit de hand gelopen hobby die nog altijd voortduurt. Als ik iets leuks hoor op de radio, dan sta ik

"IEMAND DIE UIT LIEFDESVERDRIET UIT EEN TOREN SPRINGT, HET ZAL JE MAAR OVERKOMEN"

al op scherp. Vorig jaar hoorde ik voor het eerst Passenger. Dan denk ik, Jezus...wie is dat? Ik bemoei met niet zoveel met de programmering, maar soms probeer ik er nog wel eens iets doorheen te drukken. Dan sta ik vervolgens ook voor dat podium te genieten. Zo'n typische stem, zo veel mensen die het leuk vinden....mooi hoor." Smeets neemt tijdens Pinkpop sowieso altijd de tijd om optredens te bekijken

Podia & Tijdelijke constructies voor ieder evenement!

IF YOU CAN
IMAGINE IT,
WE CAN
BUILD IT

- > Podia zowel groot als klein
- > Trappen & bruggen
- > Video supports
- > Volgspot & delay torens
- > Stelling structuren
- > Liften & draaischijven
- > Decor voorzieningen
- > Custom made standbouw

- > Ervaring & logistiek om structuren op iedere locatie te bouwen
- > Bestand tegen alle weercondities, zoals sneeuw, regen, wind en extreme temperaturen
- > Kennis van grote projecten worden feilloos toegepast op kleine projecten

www.stageco.com

> T. + 31 (0)573 25 63 02 > F. + 31 (0)573 25 60 62 > E. Info.nederland@stageco.com

STAGECO
NEDERLAND B.V.

AV&Entertainment[®]
MAGAZINE

Check de AV-Entertainment
E-Paper app voor je tablet en
smartphone op:

www.av-entertainment.nl

Foto: Rene Keijzer

ken. "Of eigenlijk kijk ik dan vooral naar hoe de mensen reageren. Dat zijn de momenten waar je het voor doet. Dan zit ik op een bankje te kijken hoe mensen genieten van een bakje friet en een biertje. Dat doet me goed. Nogmaals, we creëren op dat moment een maatschappij die er eigenlijk elke dag zo uit zou moeten zien. Heel vreedzaam, met de popmuziek als bindende factor."

FIKSE PRIJS

Door de jaren heen hebben meer dan twee miljoen unieke betalende bezoekers Pinkpop bezocht, waarbij het festival 23 keer volledig uitverkocht was. Tijdens de eerste editie konden bezoekers voor een rijksdaalder naar binnen en kende Pinkpop een budget van tienduizend gulden. Het is nauwelijks meer voor te stellen in een tijd waarin miljoenenbedragen worden gevraagd (en betaald) voor een goed programma. "Voor een sterk programma betaal je inderdaad een fikse prijs", beaamt Smeets. "We zijn van 1 miljoen naar 4 miljoen euro gegaan voor het programma en het zou me niks verbazen als we nu naar de 5 miljoen moeten gaan. De grens van 1 miljoen euro voor één act hebben we al een paar keer overschreden en het moment van 2 miljoen zit er aan te komen. Dat kun je niet tegenhouden. Natuurlijk kun je nee zeggen, maar daar heb je jezelf mee. Dat miljoen, daar moet je 20.000 bezoekers voor hebben, maar dat aantal

bezoekers brengen zulke bands ook op. Op die manier betaalt het zich ook weer terug."

GOED GEVOEL

Als Smeets rondkijkt in zijn kantoor, alle Pinkpopposters nog eens naloop en zijn herinneringen de vrije loop laat gaan, dan is trots het gevoel dat overheerst. "Dat geeft wel een goed gevoel, ja", geeft hij aan. "Tien jaar geleden heb ik een open hartoperatie ondergaan, een ingreep die behoorlijk risicovol was. Er hingen hier toen nog wat minder posters, maar toen ik hier rondkeek heb ik toch tegen mezelf gezegd: 'je hebt in ieder geval al een mooi leven achter de rug en als dit het was, dan heb je mooie jaren gehad'. Nou, de operatie verliep goed, ik heb er inmiddels al tien jaar bij gekregen en als het aan mij ligt, dan gaan we nog wel even door. Je weet het natuurlijk nooit, ik kan morgen ook tegen een boom aanrijden." Smeets is gek van geschiedenis en probeert de dingen altijd in het juiste perspectief te zien. "Ik ben nu 69. Honderd jaar geleden werden mensen niet ouder dan 65, dus ook dat punt ben ik al een tijdje gepasseerd", geeft hij aan. Wie de historie van Pinkpop bekijkt, kan bovendien niet anders dan concluderen dat Smeets zelf ook voor een mooi stuk geschiedenis gezorgd heeft. Smeets lachend: "Ja, dat is waar, maar dat laat ik eigenlijk liever andere mensen zeggen." ■

THE PRODUCTION FACTORY
ENTERTAINMENT TECHNOLOGY

• TECHNICAL PRODUCTION MANAGEMENT • LOGISTICS & SITE COORDINATION •
• TECHNICAL DESIGN • SOUND • LIGHTING • VIDEO • STAGING • POWER • SITE FACILITIES •

DELTA 46 6825 MS ARNHEM NEDERLAND
PHONE +31- 0 26-38.40.110 FAX +31- 0 26-38.40.111
E.MAIL MAIL@PROFAC.NL WEBSITE WWW.PROFAC.NL

Het gemak van goed werkende IT

H&S computerservices bel 0320 233633 of
mail: a.alphaenaar@hسالmere.nl

BEN DE WILD PRODUCTIONS

Event organisatie Event inrichting Event acquisitie

Ben de Wild Productions BV
Poetbus 95 - 3780 BB Voorhuizen - 0342-473251 - info@bendewild.nl - www.bendewild.nl

Event Medical Service (EMS)
Event Medical Service

Levert voor u complete medische en brandtechnische ondersteuning, advisering en hulpverlening bij evenementen.

Loopkantstraat 2e - 5405 NB Uden
0413 33 21 52 F 0413 37 53 45
E info@ems.nl - I www.ems.nl

CREATIVE TECHNOLOGY
WWW.CTHOLLAND.COM

THE MOJO BARRIERS®
www.mojobarriers.com

Omnido
Evenementenverzekeringen

Festivals, Dance, Cultureel, Sport, Zakelijk.

078 - 677 3265
www.evenementverzekerd.nl

EASY@WORK
Evenementen uitzendbureau

24 uur per dag Stagehands door heel Nederland

☎ 0317- 414 750 🌐 www.easyatwork.nl

STAGECO
NEDERLAND B.V.

WWW.STAGECO.COM

ShowTex
AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION

Energieweg 2b - 3762 ET Soest
the Netherlands
T +31 35 693 86 92 - F +31 35 693 87 55
E info.nl@showtex.com - I www.showtex.com

XL VIDEO®

Krommewetering 21 - 3543 AP UTRECHT
T +31 302482270 - F +31 302482277
E info@xlvideo.nl - I www.xlvideo.com

Almat

Organiseert u een evenement of heeft u tijdens een drukke periode gebrek aan een machine?

0573 - 44 80 82
verhuur@almatlaren.nl
www.almatlaren.nl

GIGANT

Gigant International BV
Meerheide 116
5521 DX Eersel
T +31(0)497 51 77 71
WWW.GIGANTINTERNATIONAL.COM info@gigantinternational.com

PODIUMBOW
VERDIEPINGSVLOEREN
EVENEMENTENCONSTRUCTIES
SCHANSEN

SETTING THE SCENE
FOR YOUR EVENT

ALL-AREAS
rental & sales b.v.

Officiële importeur en distributeur van Pipe & Drape, TexLnt en Mobile Airwall. Totaal inrichting voor uw evenement.

Veldzigt 3, 3454 PW De Meern
T +31 (0)30-242 82 50
F +31 (0)30-242 82 59
E info@all-areas.nl
I www.all-areas.nl

Grip op geluid!

artlogic®
people network ▶▶▶

artlogic bemiddelt en levert Stagehands en technici in de media- & evenementenindustrie.

Betrouwbaar, toegewijd, heldere werkwijze, uitgestrekt Europees netwerk.

artlogic BV Nederland - T: 013 2201106
info.nl@artlogic.biz - www.crewpool.nl

SMELT
PORTOFOONS.nl

Kolibrie
HORECA PAYROLLING

KLOKGEBOUW
EINDHOVEN

De voormalige fabriekshallen van het Klokgebouw op Strijp-S in Eindhoven bieden een capaciteit van max. 9000 bezoekers. Het is een ideale locatie waar de meest uiteenlopende creatieve projecten met volledige vrijheid kunnen worden georganiseerd.

MEDIA & EVENT
PRODUCTIES

WWW.VINKEVISION.NL

WISH
Outdoor

www.wishoutdoor.com

R & S
verhuur en verkoop
communicatie apparatuur

Roer 48
3068 LE Rotterdam
+31(0)10 4672616
www.rsverhuur.nl
info@rsverhuur.nl

RS VERHUUR
Your partner in communications !

AMPSCO
FLASHLIGHT

CREATIEVE OPLOSSINGEN IN
LICHT, GELUID, VIDEO EN RIGGING

www.ampco-flashlight.com

INTERSTAGE

www.interstage.eu

SIGHTLINE
PRODUCTIONS

www.sightline-prod.com

fence 4 events .nl
your crowd controlled !

WWW.FENCE4EVENTS.NL

Over VVEM:

De Vereniging Van EvenementenMakers is in 2001 opgericht als brancheorganisatie voor professionals in de publieksevenementen-branche.

De VVEM vertegenwoordigt bedrijven uit verschillende hoeken van de evenementenbranche. Zowel organisatoren, locatieverstrekkers als leveranciers vinden hun plek binnen deze brancheorganisatie. Kwaliteit, veiligheid en professionaliteit worden als kenmerken uitgedragen. De leden kunnen naar workshops gaan, die op de evenementenpraktijk zijn toegespitst. Er zijn ook vele andere momenten om elkaar te treffen. Directie, secretariaat en kenniscentrum staan klaar om het belang van het maken van goede en veilige evenementen aan te geven en ook andere professionals in de evenementenindustrie te helpen.

Stationsstraat 2a
3851 NH Ermelo
Telefoon: 0341 559504
Fax: 0341 559080
www.vvem.nl

JOOST CARLIER:

“HET GAAT OM VEEL MEER DAN MUZIEK”

De man achter de schermen; dat is de juiste omschrijving voor Joost Carlier. De nuchtere Achterhoeker is in 1968 begonnen met het Lochem Festival, het eerste openlucht popfestival van Nederland, stond aan de wieg van het Lowlands Festival en was nauw betrokken bij evenementen als de Grote Prijs van Nederland, Rockin' Park, Arrow Classic Rock Festival en de diverse megaconcerten in het Goffertpark in Nijmegen. AV & Entertainment Magazine bezocht het Nijmeegse park met Carlier voor een 'trip down memory lane'. Lars van Bergen Joost Franken

Lochem, herfst 1967. Er hangt wat in de lucht. Er broeit een vreemd soort spanning in de Westerse samenleving. Zo ook in huize Carlier in het mooie Achterhoekse Lochem, waar Joost en zijn broers Laurens en Paulus op een herfstachtige zondagmiddag aan de keukentafel, onder het genot van een flesje bier, een plan beramen voor een nieuw soort evenement dat in het teken staat van deze nieuwe tijd. Het Lochem Festival is geboren.

HET BEGIN

“Onze ouders zagen het helemaal niet zitten, maar onze zusjes vonden het prachtig”, blikt Carlier terug. De zusjes bleken niet de enigen te zijn die het een prachtig initiatief vonden. 5000 bezoekers, vier keer zo veel als de prognose, deden dit unieke evenement in het openluchttheater van

Lochem aan. Carlier, toen 18 jaar, zette zijn eerste passen in de wereld van evenementen. “Ik heb de evenementenbranche vanaf het begin zien uitgroeien tot een volwaardige industrie. In 1968 was er helemaal niets. We moesten alles zelf regelen. We konden niets huren. Als je ziet wat er tegenwoordig allemaal te huur is, zou je bijna zeggen dat het niets voorstelt om een evenement te organiseren. Maar er was dus echt helemaal niets. Dat was ook de reden dat je alles zelf moest uitvinden en dus ook betrokken was bij alles wat ook maar zijdelings met deze industrie te maken had. Er was namelijk nog geen evenementenindustrie.”

Het festival in Lochem munt, zeker in het begin, niet uit in professionaliteit, maar was vooral in sfeer en tijdgeest vooruitstrevend. De organisatie huisde veelal in een tenten-

kamp en organiseerde ook een aantal losse concerten. Carlier: "In het begin organiseerden we het festival vanuit een impuls en behoefte. Pas toen we jaren later met Mojo gingen samenwerken voor de concerten in Nijmegen, kwam voor ons het omslagpunt naar een écht professionele aanpak. De twintig jaar ervoor waren eigenlijk gewoon gefreak. De regietoren bouwden we bijvoorbeeld van houten palen uit het bos. Er waren geen materialen te huur die aan onze behoeften voldeden. En als ze er al waren, werden ze niet aan ons verhuurd. Op een gegeven moment is Herman Schueremans als Belgisch concertorganisator en eigenaar van het latere Stageco met een podium aan de gang gegaan. En na vijftien jaar belde hij me op met de mededeling dat hij een podium voor me had. Dat was natuurlijk veel beter dan de constructie met houten palen die we gebruikten. In die periode ont-

stonden bedrijven die dit soort werk op een professionele manier konden aanpakken."

Na 20 jaar aanmodderen, vindt Carlier het genoeg geweest en gaat hij een samenwerking aan met Mojo. Carlier heeft ervaring met het organiseren van evenementen, terwijl Mojo goede relaties met artiesten heeft. "Het was voor ons prettig om niet meer met de artiesten bezig te zijn. Als je eens per jaar een festival of concert organiseert, krijg je geen contact met de artiesten. Je bent niet belangrijk genoeg. We hadden vanuit het verleden ook de ervaring dat artiesten soms gewoon niet kwamen. Bij een promotor, die over een periode van vele jaren meerdere shows voor artiesten boekt, doen ze zo iets natuurlijk niet."

Het Goffertpark leent zich perfect voor grootschalige concerten. Carlier: "Het

is een prachtig park en de gemeente Nijmegen ontvangt de grote concerten altijd met open armen." Halverwege de jaren '80 gaat Carlier verder met het organiseren van megaconcerten in het Goffertpark en zet hij tegelijkertijd het Lowlands-festival in Biddinghuizen op poten, dat voor hem het Lochem Festival zou moeten vervangen.

EERSTE STAP RICHTING LOWLANDS

Ergens in 1988 zet Carlier voor het eerst een plan voor een kampeerfestival met verschillende culturele onderdelen op papier. De beoogde locatie voor het evenement is in eerste instantie Nijmegen, in en rond het Goffertpark. Dit terrein, inclusief campingterrein, biedt echter de mogelijkheid om maximaal 30.000 bezoekers te huisvesten. Dit is een probleem voor Carlier, aangezien hij met zijn plannen ongeveer

IN DEN BEGINNE...

De eerste editie van het Lochem Festival bleek achteraf goed getimed. Acts als The Clash, The Kinks, Freddy King, Flying Burrito Brothers, Fairport Convention deden tienduizenden mensen naar een zandkuil in Lochem trekken.

- Mei 1968 1e editie Lochem Festival
- Aug. 1968 1e editie Woodstock Festival USA
- Juli 1969 Kralingen Festival Rotterdam
- Juni 1970 1e editie Pinkpop

het dubbele aantal bezoekers voor ogen heeft. In 1992 loopt Carlier tijdens zijn werkzaamheden met LOC7000 tegen een veel groter en dus geschikter evenemententerrein aan. Dit terrein, in de polderomgeving van Dronten, is speciaal aangelegd voor de 18e Wereldjamboree, die in 1995 duizenden scoutingliefhebbers naar Nederland trekt. Binnen enkele dagen wordt het plan voor het nu alom bekende kampeerfestival in samenwerking met Mojo Concerts opgesteld. Mojo draagt zorg voor de programmering en LOC7000 neemt het concept, de vergunningen en de opbouw van het festival voor haar rekening. Een joint venture die tot op de dag van vandaag de basis is waarop het Lowlands Festival drijft.

Carlier: "Er waren destijds al wat meerdaagse festivals, maar die waren erg hippieachtig met weinig tot geen voorzieningen. Met het organiseren van Lowlands wilden we een nieuwe standaard neerzetten. Douches en toiletten, verbeterde horeca, bijna alles moest beter. Nu weet men niet beter, maar wij hebben die standaard toen neergezet. Dat was destijds toch wel bijzonder. En wat leuk was om te

zien, is dat andere evenementen niet achter konden blijven. Zij moesten die standaard ook volgen. In Nederland was de standaard in die jaren zoveel hoger dan bij evenementen in de rest van de wereld, omdat niemand achterbleef. Ik merkte dat we in de evenementenbranche in Nederland en België met iets bijzonders bezig waren. Toen hadden we toe moeten slaan om onze landen als productiewalhallen van de wereld neer te zetten. Dat is niet echt gebeurd. Stageco in België heeft het goed aangepakt en voor Mojo Barriers geldt hetzelfde verhaal. Maar de meesten hebben toch de boot gemist en dat is jammer."

De eerste jaren van Lowlands zijn zwaar en vergen veel bloed, zweet en tranen bij zowel Joost Carlier en John Mulder (destijds productiemanager en later directeur van Mojo Concerts) als bij personeel, familie en vrienden. Samen trekken de heren de eerste 15 jaar de Lowlands-kar. Het festival groeit in de loop der jaren uit tot een festival van wereldformaat. Anno 2013 is het festival nog steeds immens populair en trekt het nog ieder jaar meer dan 65.000 bezoekers uit binnen- en buitenland naar de polder.

LOC7000 FACTS

Na de eerste successen en ervaringen van het Lochem Festival, start Carlier het bedrijf LOC7000, een evenementenbureau dat actief is in het organiseren en produceren van grote concerten en festivals. In samenwerking met Mojo Concerts heeft LOC7000 er in de loop der jaren onder andere voor gezorgd dat grote namen als Pink Floyd, Paul Simon, David Bowie, The Rolling Stones, AC/DC, Radiohead, Coldplay en vele anderen in het prachtige Goffertpark optraden en dat Nederland het Camping Flight To Lowlands Paradise festival op de agenda heeft staan.

Gestart vanuit de huiskamer van Carlier is LOC7000 in meer dan 30 jaar tijd uitgegroeid tot een gevestigde naam in de evenementenbranche, met een jaaromzet van meer dan 30 miljoen euro en meer dan 50 vaste werknemers en zo'n 1000 seizoensgebonden krachten. LOC7000, een specialist in de evenementenwereld kent als evenementen- en servicebedrijf tegenwoordig drie divisies: evenementenproductie, evenementenhoreca en betaalsystemen op evenementen.

Met nauwelijks evenementen in Nederland waar LOC7000 niet op de één of andere manier bij betrokken is, is het bedrijf niet meer weg te denken uit de hedendaagse evenementenwereld.

Een kleine greep uit de jaren dat Joost Carlier betrokken was: Rockin' Park, Monsters of Rock, Pink Floyd, Paul Simon, The Rolling Stones, AC/DC, Radiohead, Coldplay (allen in het Goffertpark in Nijmegen), Drum Rhythm Festival in Amsterdam, Lowlands Festival, North Sea Jazz Festival, Sail 2005, Normaal Supertenttour door Nederland, Arrow Classic Rock Festival, Oerkracht Festival, TT Festival, Dunya, ID&T concerten en alle concertactiviteiten in het GelreDome.

In 2010 verkoopt Carlier het bedrijf via een management buy-out. Ronny Hooch Antink wordt dan de nieuwe man. Joost is tot op heden als adviseur aan het bedrijf verbonden.

Carlier ziet de toekomst van meerdaagse festivals hoopvol in. "Er zijn nu al meer meerdaagse festivals dan, pak 'm beet, 20 jaar geleden, maar er komt weer een nieuwe lading aan. De markt van meerdaagse evenementen is nog lang niet verzadigd, daar komt nog een waanzinnige boost." En op de vraag of dat te maken heeft met het enorm brede muzikaanbod: "Het is niet alléén het muzikaanbod", vertelt Carlier. "Een muziekenvenement dat zich alleen richt op popmuziek, heeft geen bestaansrecht. En je hoeft geen profeet te zijn om in te zien dat de grote popconcerten er over tien jaar niet meer zijn. En dat geldt dan ook voor bedrijven die zich op popmuziek richten. Maar wat je bij nieuwe(re) evenementen ziet, is dat muziek nog wel belangrijk is, maar dat het ook draait om zaken als beleving en sfeer. Dat hebben bijvoorbeeld die jongens van de Zwarte Cross heel goed ingezien."

INNOVATIE

Innovatie gold voor Carlier als de belangrijkste pijler van zijn bedrijf. Vandaar dat veel uitvindingen en concepten bij LOC7000 het licht zagen. Carlier zelf stond als initiatiefnemer aan de basis van een geleidelijke stroom nieuwe producten en Ronny Hooch Antink, de huidige directeur van LOC7000, hielp hem daarbij. De bekendste innovatie van Carlier zijn zonder twijfel de in het oog springende plaskruizen, om de overlast van het wildplassen tegen te gaan. Die werden verkocht onder de naam Kros-Units. Eigenlijk alleen gemaakt voor eigen evenementen, maar al spoedig gingen ze de hele wereld over. Carlier had één onrustige nacht nodig om tot het basisontwerp te komen. "In de jaren '90 had je alleen Dixis en daar kon maar één persoon tegelijk in. De plaskruizen hebben hetzelfde oppervlak als een Dixi, maar kunnen vier man herber-

gen. Tijdens Monsters Of Rock 1991 in het Goffertpark hebben we ze voor het eerst gebruikt. Mede door het enthousiasme van sommige tourmanagers, zijn de plaskruizen de hele wereld over gegaan."

Twintig jaar later is Carlier van mening dat er nog steeds veel valt te innoveren. "Als je nu iets bedenkt, moet je het meteen wereldwijd aanpakken. Niet alleen voor je eigen evenementen en niet alleen voor de Nederlandse markt. Wereldwijd!" Met de ervaring en kennis die Carlier nu heeft, had hij het jaren geleden aan willen pakken. "Die plaskruizen hebben we alleen voor onszelf laten maken en toen bleek het ineens internationaal een succes te zijn. Maar het was ook wel een beetje toeval hoor. Wij konden ons eigen product op onze eigen locatie gebruiken. Dan is de innovator de organisator en dat is natuurlijk een groot

NAAM GEKOCHT

De naam 'A Camping Flight to Lowlands Paradise' wordt gekocht van de Utrechtse kunstschilder Bunk Bessels, die in de Margriethal van de Jaarbeurs in Utrecht in november 1967 en 1968 een evenement met een vergelijkbare naam organiseerde.

voordeel. Maar wat echt geholpen heeft, is dat de manager van een van die bands tegen andere organisaties heeft verteld hoe handig die plaskruizen zijn. Toen konden ze ineens naar Nieuw-Zeeland.”

Wat kunnen we in de nabije toekomst verwachten in de evenementenbranche? Carlier is met zijn jarenlange kennis en ervaring natuurlijk de uitgelezen persoon om hier zijn licht op te laten schijnen. “Experience of beleving wordt eigenlijk te vaak en soms ook verkeerd gebruikt. Maar het is wel iets wat een tijdje geleden is ingezet en wat doorgaat. De Zwarte Cross doet dat goed. Een breed en gevarieerd aanbod voor een in eerste instantie beperkte doelgroep die later uitgroeit tot een mainstream doelgroep. Evenementen die zich alleen op de popmuziek richten, zijn er over tien jaar echt niet meer. Het gaat om veel meer dan muziek. De sfeer moet goed zijn, je wilt je goed voelen, seks hebben, mensen ontmoeten. De behoefte aan de meeste van die dingen heb je op een popconcert niet. Daar is de tijd gewoon te kort voor. Hoe meer men social media gebruikt, hoe groter de behoefte wordt om elkaar écht te zien. En op een festival als

Lowlands ben je blij als je even zonder social media kunt. Dan is het geweldig om stomdronken over een camping te zwalken niet wetende waar je uitkomt of waar je tent staat. Even weg uit de werkelijkheid.”

Kunnen we in de toekomst nog iets moois van de hand van Carlier verwachten? “Nee. Verwacht van mij niet teveel meer. Het enige wat ik misschien nou zou willen, is iets in de leisure-industrie. Misschien een park of zoiets. Maar dan wel nieuw, niet iets wat op Disney is georiënteerd. Iets voor dagjesmensen. Over zoiets denk ik nog wel eens na. De Floriade zou zich daar goed voor lenen, want het gebeurt daar nog niet op de goede manier. Je hebt een paar maanden een vaste situatie waar men heen kan om iets innovatiefs te beleven. Maar in de gewone evenementenbranche zul je me niet meer vinden.” ■

ABONNEE AANBIEDING 2014

Ontvang nu ruim 35% korting op het reguliere abonneetarief: u betaalt slechts €25,- ipv €39,-

U ontvangt naast vakinformatie vele voordelen. Abonneer u nu op het vakblad AV&Entertainment Magazine.

ABONNEE VOORDELEN:

- 6 maal per jaar uw eigen vakblad op de deurmat
- Actueel nieuws op www.av-entertainment.nl
- 10 maal per jaar uw eigen digitale AV&Entertainment Magazine nieuwsbrief
- Extra korting op lezersaanbiedingen in uw vakblad
- Gratis bedrijfsgegevens vermelding in bedrijvengids op www.av-entertainment.nl
- Een korting van €100 op een uitgebreide vermelding in de bedrijvengids; abonnees betalen €125 voor een heel jaar ipv €225
- AV&Entertainment Magazine abonnees ontvangen ook 15% abonneekorting op andere tijdschriften van de uitgeverij van Van Munster Media Groep (www.vanmunstermedia.nl): Porsche Scene Live, Great British Cars, Bodylife Benelux, Meeting Magazine, Office Magazine, Rivierenland Business, Vallei Business, Oost-Gelderland Business, Noord Limburg Business

Indien u geïnteresseerd bent in een van deze uitgaven, kunt u dit vermelden op bijgevoegde antwoordkaart of bel direct onze klantenservice: 024-373 8505 (elke werkdag bereikbaar tussen 9.00 uur en 12.00 uur).

U kunt u ook abonneren op AV&Entertainment Magazine via de website: www.av-entertainment.nl

AV&Entertainment
MAGAZINE

JAARGANG 10 | NUMMER 1 | MAART 2014
www.av-entertainment.nl

van munster
media groep

Een uitgave van
MVM PRODUCTIES BV
Postbus 6684 | 6503 GD Nijmegen,
Kerkenbos 12-26c | 6546 BE Nijmegen
T: 024 - 3 738 505 | F: 024 - 3 730 933

UITGEVER
Michael van Munster

HOOFDREDACTIE
Teun van Thiel
teun@av-entertainment.nl

REDACTIEMEDEWERKERS
Arnout van der Hoek, Lucas Vroemen,
Loet van Bergen, Ulco Schuurmans
Email: info@av-entertainment.nl

COVERFOTO
Chris Saunders, Ogle Hog

VORMGEVING
Joost Franken, Jan-Willem Bouwman

MEDIA-ADVIES VAN MUNSTER MEDIA B.V.
René Janssen T: 024-373 8055
E: rene@av-entertainment.nl

Noah Regouin
T: 024-373 4467,
E: noah@av-entertainment.nl

HO 2014
KEURMERK

Voor advertentietarieven, neem contact op met een van onze media-adviseurs of ga naar www.av-entertainment.nl

ABONNEMENTEN

Een jaarabonnement bedraagt € 39,- (excl. B.T.W.)
Abonnementen hebben een looptijd van een jaar (tot 31 december) en worden automatisch verlengd. Opzeggen kan schriftelijk en dient ieder jaar vóór 31 oktober te gebeuren.

Vragen over abonnementen en bestellingen kunt u richten aan de afdeling Abonnementenbeheer. Dagelijks telefonisch bereikbaar van 09.00 uur tot 12.00 uur,
T: 024-373 8505,
E: abonnementenbeheer@vanmunstermedia.nl

Nabestellingen: Oude nummers (5 euro per exemplaar) telefonisch bestellen via 024-373 4467

COPYRIGHTS

Het auteursrecht op de in dit tijdschrift verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden.

ABONNEES ONTVANGEN

- 6 keer per jaar het vakblad
- Toegang tot het volledige archief op www.av-entertainment.nl
- Korting op lezersaanbiedingen AV&Entertainment Magazine
- Gratis opname bedrijvengids

Designed by Musicians for Musicians.

ES SERIES

Westone[®]
westoneaudio.com

Lancering van de nieuwe Elite series, de ultieme custom-fit in-ear monitor voor de professionele muzikant

Na de upgrade van de befaamde UM series was het de beurt aan de Elite series. Sedert jaren staan deze hoog performante IN-EAR systemen aan de top in de Pro-Audio wereld. Deze reeks werd niet alleen gemaakt vóór muzikanten, ze werden ook ontwikkeld dóór muzikanten. De nieuwe ES-series zijn daarom ook de onbetwiste toppers voor alle musici die meedraaien in de professionele audiowereld.

Vijf verschillende modellen zijn beschikbaar met als neusje van de zalm de ES-50. Een dynamisch mooi uitgebalanceerde op maat gemaakte IN-EAR met indrukwekkend laag en briljant hoog, die zorgen voor een uitmuntend klankbeeld. Niet voor niets werden ze meermaals verkozen tot absolute TOP kwaliteit voor de meest kritische oren.

Alle ES IN-EAR systemen worden uitgerust met een flexibele kanaaltip, dit om het draagcomfort en de afdichting van het oorkanaal te waarborgen. Bovendien hebben alle systemen een vervangbare kabel die makkelijk gewisseld kan worden indien nodig.

Laat u in raad en daad bijstaan door onze experts. We geven u graag advies welk systeem het best bij u past. Bovendien hebben we een breed assortiment van opties zoals kleuren, laser gravures en speciaal Artwork om uw IN-EAR systeem een persoonlijke toets te geven. Een absolute must voor de veeleisende muzikant!

Nog vragen: raadpleeg daarvoor onze website www.variphone.com of bel ons tijdens kantooruren op onze coördinaten.

VARIPHONE

Variphone International
Europees distributeur

Deusterstraat 72
3990 PEER België
Tel: +32 11 66 81 20
www.variphone.com

ES10

ES20

ES30

ES50

CHAUVET
Value • Innovation • Performance

Visit us at
Prolight+Sound
Hall 11.0 D34

Intimidator
Spot LED 350
White